



Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

0591906

d-84/90

06 JUN 2009

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆՑ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1907

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԳՐԻՍՏՈՍԻ

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

14րդ ՏԱՐԻ

059

ժ-84

معارف نظارت جليله سنك و
و سنه ۳۲۲ مارت ۲۸ تاريخلو رخصت

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐԻ ԶՔ

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶՔ

Կ. ԵՒ Պ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

1906

13834

2-847

ՆՈՒՆՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԶԱՐԱԴՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆՅ ՄԷՋ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԶԱՔՄԱՔՃԸԼԱՐ 24-26

ԲԵՐԱՅ, ԳՈՒԼԷ-ԳԱՌՈՒ ԹԻՒ 695

Համառօտ Օրացոյց Ս. Փրկչի	1
Ոսկեզօծ » »	2
Թաւապատ » »	3 1/2
Պատի Օրացոյց	1
Պատի Օրացոյց զարդարուն	3
Ժողովրդական Տարեցոյց	3
Ժողովրդական Տարեցոյց (Լաթակազմ)	5
Ընդարձակ Օրացոյց Ս. Փրկչի	10
Ընդարձակ Օրացոյց Ս. Փրկչի (Լաթակազմ)	15
Կրօնական գունաւոր պատկերներ	Հատը 1
Աղօթագիրք Պարտէզ Հոգեւոր	4
» » » Թաւապատ	15
Աղօթագիրք Ընդարձակ Խանճեան (Լաթակազմ)	10
» » » (Ոսկեզօծ)	17
» » » (Փառակազմ)	25
Չորեքնգունեան Խօսակցութիւն	12
Կինը՝ Գրեց ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ	5

Գ Ի Ն

Պոլսոյ համար

3 Դր. .

Գեղեցիկ անգլիական կազմով

5 դրու

Գաւառներու համար

4 Դր. .

6 դրու

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

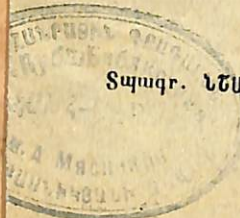
Տ Ա Ր Ե Յ Ո Յ Յ

1907

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՒ



معارف نظارت جلیله سنک ۵۰ و ۱۸۶۶ نومرولی
و سنه ۱۳۲۳ مارت ۲۸ تاریخلو رخصتنامه سیله طبع اولمشد



Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագր. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

1906

97

Թ ՈՒ Ի Ն Ք Բ Ի Մ Տ Ո Ս Ի

1907

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՅՂԹ—ՏՆ = 4399—4400

ԵՒ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅՄՁ—ՌՅՄԷ=1356—1357

Դիր տարոյն	Ր
Եօքներեական	Ա
Վերադիրն	ԻՆ
Իննետասներեական	6
Տանուսերն	ԿՇԻՈՆ
Բուն ձայնին աձ, ղձ, գձ, ղձ աջակողմեան դա	
սուն են սկսեալ ի բուն Բարեկենդանէ	

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՈՆՔ ԵՒ ՄԻՋՈՅՔ ՆՈՅԻՆ

Ծնունդ	Շաբաթ	Յունուար
Միջոց աւուրք		Ք
Առաջաւորաց բարեկենդան	Փետրուար	1
Տեսուցնողառաջ	»	
Ս. Սարգիս	»	
Բուն բարեկենդան	Մարտ	
Աւետմն	Ապրիլ	
Ձախկ	»	
Նրեւման Խաչ	Մայիս	
Համբարձում	»	
Հոգեգալուս	Յունիս	
Բարեկենդան Լուսաւորչի	Յուլիս	
Ս. Դրիգոր Լուսաւորչի	»	
Բարեկենդան Վարդավառի	»	
Վարդավառ	»	
Միջոց պահօք	Եօքներեակ	
Բարեկենդան սուրբ Աստուածածնի	Օգոստոս	
Սուրբ Աստուածածնի	»	

Միջոց պահօք	Եօքներեակ	5
Բարեկենդան սուրբ Խաչի	Սեպտեմբեր	9
Խաչվեաց	»	16
Բարեկենդան Վարագայ սուրբ Խաչ	»	23
Վարագայ սուրբ Խաչ	»	30
Միջոց պահօք	Եօքներեակ	7
Դրս Խաչ	Հոկտեմբեր	28
Սուրբ Հրեշտակապետք	Նոյեմբեր	10
Յիսնակաց բարեկենդան	»	18
Սուրբ Յակոբ	Դեկտեմբեր	15
Միջոց ուսիք	աւուրք	25
Բարեկենդան Ծննդեան	Շաբաթ Դեկտ.	29

ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՅԻՈՑ

Շրջանն լուսնի, որ է Ոսկեթիւն	8
Վերադիրն	16
Ինդիկսիոն Հոռովմեական	5
Կիրակադիրն	2=6
Իսկ Ձախկ նոցա հինգ եօքներեալ յառաջ է քան զմերն	

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՈՆՔ ԼԱՏԻՆԱՅԻՈՑ

Եօքանասներորդ Կեւրակէ (Նոր տուար)	Յունիս	27
Օր Մոխրոց	Փետրուար	13
Ձախկ	Մարտ	31
Համբարձում	Մայիս	9
Հոգեգալուս	»	19
Ամենասուրբ Երրորդութիւն	»	26
Տօն սուրբ Հաղորդութեան	Մայիս	30
Առաջին Կիւրակէ Գալստեան	Դեկտ.	1

ՆՇԱՆԱՆՈՐ ԱԻՌԻՔ ՏԱՃԿԱՅ

Գուրդան Պայրամբ	Ջիւնիս	10	Յունուար	11
Աշիւրէ կիւնիւ	Մուհարրէմ	10	Փետրուար	10

Մեկուսք Նեպի	Բեպ. եվկել 12	Ապրիլ 12
Իւշ այլար	Բեհեպ 1	Յունիս 28
Լեյլեյի բեղայիպ	» 7	Օգոս. 3
Միւրան կեհեսի	» 27	Օգոս. 23
Պեռաք »	Շապան 15	Սեպտ. 10
Գասր »	Բամագ. 27	Հոկտ. 21
Բամագան Պայրամբ	Շեվկալ 1	» 25

ԶՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿԻ

Գարուն եւ հասարակած	Մարտ 8
Ամառ եւ արեւադարձ	Յունիս 9
Աշուն եւ հասարակած	Սեպտ. 11
Զմեռ եւ արեւադարձ	Դեկտ. 10

ԽԱԻԱՐՄՈՒՆԻՔ

Ի Յունուարի 1 բոլորական խաւարումն արեգա-
կան :

Ի Յունուարի 16 մասնական խաւարումն լուսնի :

Ի Յունիսի 27 մասնեկաձեւ խաւարումն արեգա-
գան :

Ի Յուլիսի 12 մասնական խաւարումն լուսնի :

Ի Դեկտեմբերի 22 բոլորական խաւարումն արե-
գական :

Սոյն հինգ խաւարմունքներն Պոլսոյ մէջ տնտեսա-
նելի են :

		ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ		ՅՈՒՆՈՒԱՐ		ԶԻԼՀԻՃԷ	
		ՕՐ 31				ՕՐ 30	
Լամբ	Օր					Տամբ	Դամբ
14	1	Բշ. բձ. Գ. օր պահոց ծննդ. Կաղանդ: Լտ. Յուն. 14. ՏՃ.		29		68	68
		Զիլգատէ 29 եւ Գասրմի 63.					
15	2	Գշ. բկ. Դ. օր պահոց ծննդ. ՏՃ. Զիլհիճէ :				1	69
16	3	Դշ. գձ. Ե. օր պահոց ծննդ.				2	70
17	4	Եշ. զկ. Զ. օր պահոց ծննդեան:				3	71
18	5	Ուր. դձ. ձրագալոյց ծննդեան. — Յն. ձրագ. Յայտնութ.				4	72
19	6	Շբ. դկ. Տօն ծննդ. Յս.ի Բսի. — Յն* Յայտնութիւն Տն.				5	73
20	7	Կիր. աձ. Բ. օր ծնդ. Յիշ. Մեռելոց: — Յ*. Յովհ. Կրպտ.				6	74
21	8	Բշ. ալ. Գ. օր ծնդ.				7	75
		Շ Առ. քռ. ժ. 17. ր. 31. — Հողմ եւ անձրեւ:					
22	9	Գշ. բձ. Դ. օր ծննդեան:				8	76
23	10	Դշ. բկ. Ե. օր ծննդեան. — Տ. Արիֆէ:				9	77
		Տար. գահ. Էտուարտ թագ. Անգլիոյ: 1901.					
24	11	Եշ. գձ. Զ. օր ծնդ. — ՏՃ. Դուրպան պայրամբ 4 օր.				10	78
25	12	Ուր. զկ. Է. օր ծննդեան:				11	79
26	13	Շբ. դձ. Ը. օր. Տօն Անուանակոչութեան Յս.ի Բս.ի:				12	80
27	14	Կիր. դկ. Ա. զկնի ծն. — Լտ. Եօթանասներ. կիւրակէ:				13	81
		Տար. ծնն. Վիլհէլմ Բ. կայսեր Գերմանիոյ:					
28	15	Բշ. աձ. Ծնունդ Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին:				14	82
29	16	Դշ. ալ. Սբ. Պետրոսի հայ. Վլասայ եպ. Աբխազոմայ սար.				15	83
		Շ Լր. Լս. ժ. 22. ր. 25. — Ամպամած օր:					
30	17	Դշ. բձ. Պահր. — ՏՃ. Ախրր արպ. վերջ 40 աւ. ձմերան.				16	84
31	18	Եշ. բկ. Սբ. Անտոնի, Տրիփոնի, Պարսամայ եւ Ոնոփրիոսի:				17	85
		ՏՃ. Էվկի խամսիյն. սկիզբն 50 աւուրց երկ. մասի ձմերան.					
1	19	Ուր. գձ. Պահր. — Լ. Փետրուար:				18	86
2	20	Շբ. զկ. Սբ. Թէոդոսի թագ. մանկ. Եփես. — Լ. Տեառնընդու.				19	87
3	21	Կիր. գձ. Բ. զկնի ծննդեան:				20	88
4	22	Բշ. դկ. Սբ. Կիրակոսի եւ ձօրն Յուդիտայի. եւ վկայիցն				21	89
		Քորդիոսի, Պողիքոսի, եւ Գրիգորիսի:					
5	23	Դշ. աձ. Վահանայ գողթն. Եւզինայ կուս. հօրն Փիլիպ.				22	90
		ձօրն Կղզեայ եւ երկու եղբարց Սերգեայ եւ Ապիտոնի:					
6	24	Դշ. ալ. Պահր.				23	91
		Շ Վր. քռ. ժ. 9. ր. 23. — Զիւնախառն անձրեւ.					
7	25	Եշ. բձ. Սբ. Եւզինոսի, Մակարի. Վաղերի. Կանդի. Ակիւ.				24	92
8	26	Ուր. բկ. Պահր.				25	93
9	27	Շբ. գձ. Սբ. հայրա. Աւանասի, Կիւրդի եւ Գրիգորի աստ.				26	94
10	28	Կիր. զկ. Գ. զկնի ծննդեան. Հրսնիք. Լ. Բուն բարեկն.				27	95
11	29	Բշ. դձ. Սբ. Կիպրիանոսի եպիսկ. եւ քառասուն եւ հինգ				28	96
		վկայիցն, եւ կուսնց. Յուստիանայ, Եւփիմեայ, Գրիստիան.					
12	30	Դշ. դկ. Սբ. Աթանազիոսեայ եպ. 10 աշակ. եւ 5 վկայից:				29	97
13	31	Դշ. աձ. Պահր. Լ. Օր մոխրոց:				30	98
		Շ Ծն. Լս. ժ. 2. ր. 4. — Զիւնախառն հողմունք:					

ՀԱՅԿԱՆ ՕՐ		ՇՈՒՊԱԹ ՕՐ 28	ՓԵՏՐՈՒԱՐ	ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ ՕՐ 28	Տաղկաց	Գումար
14	1	ԵՂ. ԵԿ. Սրբոց. Նախնոց. Ագոստայ. Աբելի. Սեծայ. Ենովսայ. Ենովսայ. Նոյի. Մեղիսեղեղի. Աբրահ. Իսահակայ. Յակովբայ. Յովսեփայ. Մովսիսի. Ահարոնի. Եղիազարու. Յեսույ. Սամուէլի. Յեփթայեայ. Բարակայ. Դեղեօնի. Եւ այլոյ նախնոց — ՏՃ. Մուհարրէմ Եւ տարեմ. 1325 Թուա. Հիմր:			1	99
15	2	Ուր. ԲԱ. Պահր. Յն*. Տեսաւնընդառաջ:			2	100
16	3	ՇՐ. ԲԿ. Սրբ. որդ. Եւ Թուանց Սրբ. Գրիգորի Լուս. Արիստակիսի. Վրթանիսի. Յուսկանն. Գրիգորիսի Եւ Դանիէլի.			3	101
17	4	Կիր. ԳԱ. Դ. զկնի ծննդեան. Հարսանիք:			4	102
18	5	ԲՁ. ԳԿ. Սր. Մակա. Եղիազարու. Շամուենայ Եւ 7 որդեաց:			5	103
19	6	ԴՁ. ԴԱ. Սր. Երկոտ. մարգ. Ովսեայ. Ամովսայ. Միքիայ. Յովսեփայ. Աբղիու. Յովնանու. Նաուսայ. Ամրակ. Սորոնիայ. Անգեայ. Հարարիայ Եւ Մազարիայ:			6	104
20	7	ԴՁ. ԳԿ. Պահր. - ՏՃ. ձէմրէի էվիէլ պէ հովա:			7	105
21	8	Ս. Առ. ԲԱ. Ժ. 3. Բ. 10: Անծրեաբեր հողմունք:				
22	9	ԵՂ. ԵԿ. Սր. Սոփիայ Եւ Պիտտիսի. Ելպիսի Եւ Ագապեայ:			8	106
23	10	Ուր. ԲԱ. Պահր:			9	107
24	11	ՇՐ. ԲԱ. Սրբ. Թադէոսի առաք. Եւ Սանդիստոյ կուսին:			10	108
25	12	Կիր. ԳԿ. Ե. զկնի ծն. Բարեկենդան Առաջաւորաց:			11	109
26	13	ԲՁ. ԳԱ. Ա. օր պահոց Առաջ:			12	110
27	14	ԴՁ. ԴԱ. Բ. օր պահոց Առաջ:			13	111
28	15	Կիր. ԳԿ. Դ. օր պահոց. Առաջաւորաց:			14	112
		Ս. Լր. Լս. Ժ. 14. Բ. 25. Անծրեւ Եւ ծիւն:			15	113
1	16	Ուր. ԵԿ. Ե. օր պահոց. Առաջ: Յիշատակ Յովնանու մարգա			16	114
2	17	ՇՐ. ԵԿ. Սրբ. Սարգսի գոր. Եւ որդ. Մարտիրոսին Եւ չորեքստան զինուաւորաց:			17	115
3	18	Կիր. ԲԱ. Զ. զկնի ծննդ. Հարսանիք:			18	116
4	19	ԲՁ. ԲԿ. Սրբոց Ատովմանց զօրավարաց:			19	117
5	20	ԴՁ. ԳԱ. Սրբոց Սուքրիստեանց վայից:			20	118
6	21	ԴՁ. ԳԿ. Պահր: ՏՃ. ձէմրէի սալիս ֆիւլ Թիւրապ:			21	119
7	22	ԵՂ. ԵԿ. Սրբոց Ոսկեանց քահանայից:			22	120
8	23	Վր. ԲԱ. Ժ. 16. Բ. 36: — Խառնակ օր:				
9	24	Ուր. ԳԿ. Պահր:			23	121
10	25	ՇՐ. ԵԿ. Սր. Իսահակայ Պարթեւի հայրապետին մերոյ:			24	122
11	26	Կիր. ԵԿ. Դ. զկնի ծն. Հարսնք. — ՏՃ. Պէրտ իւլ աճուգ: Պառաւանց ցուրտ:			25	123
12	27	ԲՁ. ԲԱ. Սրբոց Մարկոսի եպիսկոպոսին. Պրոնի քահանային. Կիրիլի Եւ Բենիամինի սարկաւազայն:			26	124
13	28	ԴՁ. ԴԱ. Սրբոց Դեղնդեանց քահանայից:			27	125
		Կիր. ԳԿ. Պահր:			28	126

ՀԱՅԿԱՆ ՕՐ		ՄԱՐԹ ՕՐ 31	ՄԱՐՏ	ՍԷՃԷՐ ՕՐ 30	Տաղկաց	Գումար
14	1	Կիր. ԳԿ. Սրբոց Վարդանանց զօրավարաց 1036 վայից Յիշտակ մեղեղոց. — ՏՃ. Տարմա. 1323 ելմուն. Թուական. Ժ. Ժ. Լս. Ժ. 13. Բ. 50. Հողմունք Եւ անծրեւ:			29	127
15	2	Ուր. ԴԱ. Պահր. — ՏՃ. Սէֆէր 30 օր:			1	128
16	3	ԴՁ. ԳԿ. Կոստանդնուպոլսոյ Ս. Ժողովոյն 150 հայրապետոց:			2	129
17	4	Կիր. ԳԿ. Ա. Բառաւանդորց: Բուն քարեկենդան: Եւ Յն:			3	130
18	5	ԲՁ. ԵԿ. Ա. օր մեծ պահոց:			4	131
19	6	ԴՁ. ԵԿ. Բ. օր մեծ պահոց:			5	132
20	7	ԴՁ. ԲԱ. Դ. օր մեծ պահոց:			6	133
21	8	ԵՂ. ԵԿ. Դ. օր մեծ պահոց: ՏՃ. Ախրը խամսին. վերջ յիսուն աւուրց ծմբան. Պարսկաց Նէվրուզ Եւ է պայրամ:			7	134
22	9	Ուր. ԳԱ. Ե. օր մեծ պահոց: Յ*. Բառաւանդ մանկանց:			8	135
23	10	Ս. Առ. ԲԱ. Ժ. 8. Բ. 46. Անծրեաբեր հողմունք:				
24	11	ԵՂ. ԵԿ. Զ. օր մեծ պահոց: Սրբոյն Թէոդորոսի զօրավար:			9	136
25	12	Կիր. ԳԱ. Բ. Բառաւ. Եւ է օր մեծ պահ: Լտ. Ժողովարդ:			10	137
26	13	ԲՁ. ԳԿ. Բ. օր մեծ պահոց: Լտ. Աւետումն Ս. Աստուած:			11	138
27	14	ԴՁ. ԵԿ. Դ. օր մեծ պահոց:			12	139
28	15	ԴՁ. ԵԿ. Դ. օր մեծ պահոց:			13	140
29	16	Ուր. ԲԱ. Ժ. օր մեծ պահոց:			14	141
30	17	ՇՐ. ԵԿ. Ժ. օր մեծ պահոց: Սրբ. Կիրիլի Երուս. հայրա. Եւ միւս Կիրիլի եպիս. մօրն Աննայի. Եւ Յովհաննու հայրա. Եւ Յովհաննու իմաստ. Յովհ. Որոտն Եւ Գրիգորի Տողեւ:			15	142
		Յ. Յեւ. Լր. Լս. Ժ. 3. Բ. 12: — Պարզ Եւ մերթ անծրեւ:			16	143
31	18	Կիր. ԳԿ. Դ. Բառաւ. Լտ. Զատիկ:			17	144
1	19	ԲՁ. ԵԿ. Ժ. օր մեծ պահոց: Լտ. Ապրիլ:			18	145
2	20	ԴՁ. ԵԿ. Ժ. օր մեծ պահոց:			19	146
3	21	ԴՁ. ԵԿ. Ժ. օր մեծ պահոց:			20	147
4	22	ԵՂ. ԵԿ. Ժ. օր մեծ պահոց:			21	148
5	23	Ուր. ԲԱ. Ժ. օր մեծ պահոց:			22	149
		Ս. Վլ. ԲԱ. Ժ. 22. Բ. 20: — Հողմային պարզութիւն:				
6	24	Կիր. ԵԿ. Դ. օր մեծ պահոց: Սրբ. Հօրն մերոյ Գրիգորի լուսաւորին յիշատակ չարաւանաց Եւ մօրն ի վերապի:			23	150
7	25	Կիր. ԳԱ. Դ. Բառաւանդաց: Յ*. Աւետումն Ս. Ածածնի:			24	151
8	26	ԲՁ. ԳԿ. Ի. օր մեծ պահոց:			25	152
9	27	ԴՁ. ԵԿ. Ի. օր մեծ պահոց:			26	153
10	28	Տար. ԵԿ. Լէօթոյն Բ. Թաղաւորին Պեւնիգայի: 1835:				
11	29	ԴՁ. ԵԿ. Ի. օր մեծ պահոց:			27	154
12	30	Ուր. ԵԿ. Ի. օր մեծ պահոց:			28	155
13	31	ՇՐ. ԲԱ. Ի. օր մեծ պահոց: Սրբոց քառասնից մանկանց, որք (ի հնումս) ի Սեբաստիա կատարեցան:			29	156
		Ժ. Ժ. Զատ. Լս. Ժ. 2. Բ. 10: — Հողմային օր:			30	157

Լամբին	Օր	ՆԻՍԱՆ	ԱՊՐԻԼ	ՐԵՊՊԻԼ ԷՎՎԷԼ	Տախկայ	Խալիկա
		ՕՐ 30		ՕՐ 29		
14	1	† Կիր. ԲԿ. Ե. Բառասն. — Տճ. Րէպիւլ Էվվել 29 օր:			1	158
15	2	Բ2. գձ. Իթ. օր մեծ պահոց:			2	159
16	3	Գ2. գլ. Լ. օր մեծ պահոց:			3	160
17	4	Դ2. դձ. ԼԱ. օր մեծ պահոց:			4	161
18	5	Ե2. դլ. ԼԲ. օր մեծ պահոց:			5	162
19	6	Ուր. աձ. ԼԳ. օր մեծ պահոց:			6	163
20	7	† Շր. ալ. ԼԴ. օր մեծ պահոց. եւ Աւետումն Ս. Ածածնի:			7	164
21	8	† Կիր. ԲՁ. 2. Բառասնորդաց: Գալստեան:			8	165
		Տաւ. ծննդ. Կարոյ Թագաւորին Ռուժանիոյ: 1839:				
		Շ Առ. րու. ժ. 3. ր. 41. — Ախորժելի աւուրք:				
22	9	Բ2. ԲԿ. ԼԶ. օր մեծ պահոց:			9	166
23	10	Դ2. գձ. ԼԷ. օր մեծ պահոց: Լտ. Ս. Գէորգ:			10	167
24	11	Դ2. գլ. ԼԸ. օր մեծ պահոց:			11	168
25	12	Ե2. դձ. ԼԹ. օր մեծ պահոց. — Տճ. Մէվլուտ:			12	169
26	13	Ուր. դլ. Խ. օր մեծ պահոց:			13	170
27	14	Շր. աձ. Յիշատակ յարուձեանն Ղազարու. Պահր:			14	171
28	15	† Կիր. ալ. Մաղկազարդ: Պահր: Յն. Ծաղկազարդ:			15	172
		⊕ Աւագ լր. յս. ժ. 13. ր. 1: — Ամպամած օր:				
29	16	Աւագ երկուշաբթի. ԲՁ. Պահր:			16	173
30	17	Աւագ երեքշաբթի. ԲԿ. Պահր: Յիշատակ տասն կուսանաց:			17	174
1	18	Աւագ չորեքշաբթի. գձ: Պահր: Լտ Մայիս:			18	175
2	19	† Աւագ հինգշաբթի. գլ: Պահր: Յիշատակ ընթերցեաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:			19	176
3	20	Աւագ ուրբաթ. դձ. Պահր: Պիշտակ չարչարանաց եւ խա- յելութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Լտ. Գիւտ խաչ:			20	177
4	21	Աւագ շաբաթ. դլ. ձրագալոյց Ջատիկ:			21	178
5	22	† Կիր. աձ. Ջատիկ Յարուձեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ուտիք է մեզ մինչեւ ցշամբա: Յն. եւ Ջատիկ:			22	179
		Շ Վր. րու. ժ. 4. ր. 43: — Ախորժելի եղանակ:				
6	23	† Բ2. ալ. Բ. օր Ջատիկ: Յիշատակ մեռելոց. Յն. Սուրբ Գէորգ: Տճ. Խորեկէզ:			23	1
7	24	† Գ2. ԲՁ. Գ. օր Ջատիկ:			24	2
8	25	Դ2. ԲԿ. Դ. օր Ջատիկ:			25	3
9	26	Ե2. գձ. Ե. օր Ջատիկ: Լտ. Համբարձումն Քրիստոսի:			26	4
10	27	Ուր. գլ. 2. օր Ջատիկ: Յն*. Տօն Պալլզր ալազմային:			27	5
11	28	Շր. դձ. Լ. օր Ջատիկ: Յիշատակ զխառման Ձովհաննու Մկրտչի:			28	6
12	29	† Կիր. դլ. Բ. օր Ջատիկ: Զոր կիւրաղէ:			29	7
		⊕ Յն. յս. ժ. 15. ր. 42. — Բարեխառն եղանակ:				
13	30	Բ2. աձ. Թ. օր Յինանց: Յն. Յակոբոսի առաքելոյն եղորն Ռովհաննու աւետարանչին: Տճ. Ըէպիւլ ախըր 30 օր:			1	8

Լամբին	Օր	ՄԱՅԸՈ	ՄԱՅԻՍ	ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ	Տախկայ	Խալիկա
		ՕՐ 31		ՕՐ 29		
14	1	Դ2. ալ. Ժ. օր Յինանց:			2	9
		Տար. Գահակ. Մուգաֆէրէտօնն Շահին Պարսից * 1896:				
15	2	Դ2. ԲՁ. ԺԱ. օր Յինանց: Յ. Գիւտ նշխրց Աթանասի. հայ:			3	10
16	3	Ե2. ԲԿ. ԺԲ. օր Յինանց:			4	11
17	4	Ուր. գձ. ԺԳ. օր Յինանց:			5	12
		Տար. ծնդ. եւ զահ. Ալֆօնս ԺԳ. Թագա. Սպանիոյ: 1886				
18	5	Շր. գլ. ԺԴ. օր Յինանց:			6	13
19	6	† Կիր. Գ. դձ. ԺԵ. օր Յինանց: Կանաչ կիրակի:			7	14
		Տար. Ծննդ. Նիքոլա Բ. կայսեր Ռուսաց: 1863:				
20	7	Բ2. դլ. ԺԶ. օր Յինանց:			8	15
		Շ Առ. րու. ժ. 20. ր. 3: Պայծառ օր:				
21	8	Դ2. աձ. ԺԷ. օր Յինանց:			9	16
22	9	Դ2. ալ. ԺԸ. օր Յինանց:			10	17
23	10	Ե2. ԲՁ. ԺԹ. օր Յինանց:			11	18
		Տար. զահ. Կարոյ Թագաւորին Ռուժանիոյ: 1866:				
24	11	Ուր. ԲԿ. Ի. օր Յինանց:			12	19
25	12	Շր. գձ. ԻԱ. օր Յինանց:			13	20
26	13	† Կիր. Դ. Կիրակի: ԻԲ. օր Յինանց: Կարմիր կիրակի:			14	21
27	14	Բ2. դձ. ԻԳ. օր Յինանց:			15	22
		Տար. Թագա. Նիքոլա Բ. կայսեր Ռուսաց: 1897:				
		⊕ Լր. յս. ժմ. 20. ր. 46: Զուարթ եւ պայծառ:				
28	15	Դ2. դլ. ԻԴ. օր Յինանց:			16	23
29	16	Դ2. աձ. ԻԵ. օր Յինանց:			17	24
30	17	Ե2. ալ. ԻԶ. օր Յինանց: Լ. Տօն Սուրբ Հաղորդութեան:			18	25
31	18	Ուր. ԲՁ. ԻԷ. օր Յինանց:			19	26
		1 Եր. ԲԿ. ԻԸ. օր Յինանց: Լտ. Յունիս:			20	27
		2 20 † Հինգերորդ Կիրակի: Տօն Երեւման սրբոյ Խաչի:			21	28
3	21	Բ2. գլ. Լ. օր Յինանց: Յ. * Կոստանդիանոսի եւ Հեղինեայ:			22	29
		⊕ Վր. րու. ժմ. 11. ր. 43: Զուարթագին աւուրք:				
		Տար. Ծննդ. Ֆրեդերիկ Բ. Թագաւ. Տանըմարքայի: 1843:				
4	22	Դ2. դձ. ԼԱ. օր Յինանց:			23	30
5	23	Դ2. դլ. ԼԲ. օր Յինանց:			24	31
6	24	Ե2. աձ. ԼԳ. օր Յինանց:			25	32
		Տար. զահ. Եօրկիոս Ա. Թագա. Յունաստանի: 1863:				
7	25	Ուր. ալ. ԼԴ. օր Յինանց:			26	33
8	26	Շր. ԲՁ. ԼԵ. օր Յինանց:			27	34
		Տար. Թագա. Ֆրանց. Եօգէֆ. Կայսեր Աւստրիոյ: 1867:				
9	27	† Վեցերորդ Կիրակի. ԼԶ. օր Յինանց:			28	35
10	28	Բ2. գձ. ԼԷ. օր Յինանց:			29	36
11	29	Դ2. գլ. ԼԸ. օր Յինանց:			30	37
		⊕ Յն. յս. ժ. 6. ր. 9: Ախորժելի եղանակ:				
12	30	Դ2. դձ. ԼԹ. օր Յինանց: Տճ. Ճէմազիլ Էվվել 29 օր:			1	38
13	31	† Ե2. դլ. Խ. օր Յինանց: Համբարձումն Քրիստոսի:			2	39

Լամին	ՀԱՋԻՐԱՆ		ՅՈՒՆԻՍ	ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ		Տախկաց	Խաղվել է
	Օր 30			Օր 30			
14	1	Ուր. աձ. ԽԱ. օր Յինանց:				3	40
15	2	Շր. ալ. ԽԲ. օր Յինանց:				4	41
		Տար. գահակ. Վիլհելմ Բ. կայսեր Գերմանիոյ 1888:					
16	3	† Է. Կիր. ԲԱ. ԽԴ. օր Յին. Երկրորդ Ծաղկազարդ:				5	42
17	4	ԲԶ. ԲԼ. ԽԴ. օր Յինանց:				6	43
18	5	ԴԶ. ԳԱ. ԽԵ. օր Յինանց:				7	44
19	6	ԴԶ. ԳԼ. ԽԶ. օր Յինանց: Պահր:				8	45
		Օ Առ. քռ. Ժ. 9. ր. 01. Պայծառ օր:					
20	7	ԵԶ. ԴԱ. ԽԶ. օր Յինանց: Երկնային վիճակ:				9	46
21	8	Ուր. ԴԼ. ԽԶ. օր Յինանց:				10	47
22	9	Շր. աձ. ԽԶ. օր Յինանց: Ամառնամուտ եւ արեւադարձ:				11	48
23	10	† Կիր. ալ. Ծ. օր Յինանց: Հոգեգալուստ: Բարեկենդան եղիական պահոց:				12	49
24	11	ԲԶ. ԲԱ. Բ. օր Հոգեգալուստ: Պահր:				13	50
25	12	ԴԶ. ԲԼ. պահր: Գ. օր Հոգեգալուստ:				14	51
26	13	ԴԶ. ԳԱ. պահր: Դ. օր Հոգեգալուստ:				15	52
		Օ Լր. Լո. Ժ. 3. ր. 43: — Զերմ եղանակ:					
27	14	ԵԶ. ԳԼ. պահր: Ե. օր Հոգեգալուստ:				16	53
28	15	Ուր. ԴԱ. պահր: Զ. օր Հոգեգալուստ:				17	54
29	16	Շր. ԴԼ. Ե. օր Հոգեգալուստ:				18	55
30	17	† Կիր. աձ. Կիրակի Յարութեան եւ Յիշատակ եղիայ մարգարէին: Յն*. Տօն ամենայն սրբոց:				19	56
		1 ԲԶ. ալ. Սրբոց Հռիփսեմեանց կուսանաց. Լտ. Յուլիս:				20	57
		2 ԴԶ. ԲԱ. Սրբոց Գայիանեանց կուսանաց:				21	58
		Օ Վջ. քռ. Ժ. 20: ր. 48 — Հոգմային պարզութիւն:					
3	20	ԴԶ. ԲԼ. պահր:				22	59
4	21	ԵԶ. ԳԱ. Սրբ. Յովհաննու Կրպտին. Աթանազիւսեայ եպիսկոպոս. Հաստատութեան Միացեալ Նահանգաց: 1777:				23	60
5	22	Ուր. ԳԼ. պահր:				24	61
6	23	† ԴԶ. ԴԱ. Սրբոյ Կորնելիոյ Գրիգորի Լուսաւորչին յիշատակ ելից Ի վիրապէն:				25	62
7	24	† Կիր. ԴԼ. Բ. Տօն Կաթողիկէ եկեղեց. Ս. Էջմիածնի. Յ.՝ ծնունդ Յովհաննու Կարապետին:				26	63
8	25	ԲԶ. աձ. Սրբոց մանկանցն Բեթղեհեմի, եւ Ակակիոսի վճարային, Մովկիմայ քահանային եւ Կողբատոսի զինաւորին:				27	64
9	26	ԴԶ. ալ. Սրբոց կուսանացն Նունեայ եւ Մանեայ:				28	65
10	27	ԴԶ. ԲԱ. պահր:				29	66
		Օ Ծն. Լս. Ժ. 21. ր. 34: — Զննման հողմունք:					
11	28	ԵԶ. ԲԼ. Սրբ. Իշխանացն Սահակայ եւ Յովսէփայ, եւ վկայիցն Սարգսի եւ Բագոսի Տճ. ձէմագիւլ ախլը 30 օր:				1	67
12	29	Ուր. ԳԱ. Պահր:				2	68
13	30	Շր. ԳԼ. Սրբոցն Մեծին Ներսիսի հայրապետին եւ Խաղայ եպիսկոպոսին:				3	69

Լամին		ԹԷՄՈՒԶ		ՅՈՒՆԻՍ	ՃԷՄԱԶԻԼ ՈՒԸՐ		Տախկաց	Խաղվել է
Օր		Օր 31			Օր 30			
14	1	† Կիր. դձ. Դ. զկնի Հոգե. Բարեկեն. պհց. Լուսաւորչի: Տար. հաստատութեան պետութ. Ֆրանսայի 1789.					4	70
15	2	ԲԶ. դկ. պհր: Սրց. Եպիփանու Կիպ. Բաբելայ հայրապետ:					5	71
16	3	ԴԶ. աձ. պահր: Սրց. Կոստանդիանոսի Թագ. եւ Հեղինեայ:					6	72
17	4	ԴԶ. ալ. Պահր:					7	73
18	5	ԵԶ. ԲԱ. պհր: Սրց. Թէոփիտոսի եւ Թալիլեայ եւ 7 կուսնց: Ը Առ. քռ. Ժ. 19. ր. 34: — Տոնագին աւուրք:					8	74
19	6	Ուր. ԲԼ. պահր:					9	75
20	7	† Շր. գձ. Գիւտ Նշարց. Ս. Կորն Գրիգորի Լուսաւորչին:					10	76
21	8	† Կիր. գկ. Դ. զկնի Հոգեգալուստ:					11	77
22	9	ԲԶ. դձ. Սրց. Աստոնիւմոսի, Թէփիլոսի, Անիկոսի:					12	78
23	10	ԴԶ. դկ. Սրց. Դանիէլի, Սեղրակայ, Միսաքայ, Արեղնագ.					13	79
24	11	ԴԶ. աձ. Պահր: Տար. ծննդ. Մուգաֆֆէրէտին Շահին Պարսից: 1853:					14	80
25	12	† ԵԶ. ալ. Սրց. Յրգմնց. Սահակայ եւ Մեսրոպայ: Թ Լր. Լս. Ժ. 10. ր. 55: — Պարզ եւ չերմ:					15	81
26	13	Ուր. ԲԱ. Պահր:					16	82
27	14	Շր. ԲԼ. Սրց. Տրդատոյ Թագ. Աշխէն տիկ. եւ Խոսրովի:					17	83
28	15	† Կիր. գձ. Ե. Գիւտ տիկ. Ս. Աստուածածնի:					18	84
29	16	ԲԶ. գկ. Սրց. Կայիստատոսի, Դունկիանոսի եւ 45 վկայից:					19	85
30	17	ԴԶ. դձ. Սրբոյն Զարարիայ մարգարէին: Տճ. Էվվէլի էյեմալիլ պահուր. Սամ Ելի: Տար. զահ. Վերթոր Էմմանուէլ Թագաւ. Խաղիոյ 1900.					20	86
31	18	ԴԶ. դկ. պահր:					21	87
1	19	ԵԶ. աձ. Սր. Եղիսէի մարգարէին: Լտ. Օգոստոս: Ը Վր. քռ. Ժմ. 8. ր. 59: Պարզ եւ չերմ.					22	88
2	20	Ուր. ալ. պահր:					23	89
3	21	Շր. ԲԱ. Սրց. Երկոտ. առաք. եւ Պողոսի երեքտ. առաք:					24	90
4	22	† Կիր. ԲԼ. Զ. Բարեկենդան պահոց Վարդավառի:					25	91
5	23	ԲԶ. գձ. Ա. օր պահոց Վարդավառի:					26	92
6	24	ԴԶ. գկ. Բ. օր պհց. Վարդ: Լտ. Այլակերպութիւն Գալի:					27	93
7	25	ԴԶ. դձ. Դ. օր պահոց Վարդավառի:					28	94
8	26	ԵԶ. դկ. Դ. օր պահոց Վարդավառի:					29	95
9	27	Ուր. աձ. Ե. օր պահոց Վարդավառի:					30	96
		Տար. Թագալ. Էտուարտ Է. Թագա. Անգլիոյ 1902:						
10	28	Թ Ծն. Լս. Ժմ. 13. ր. 19. Հողմունք եւ անծրելք: Շր. ալ. Յիշատակ Տաղանակին հնոյ եւ տօն նորոյ Սր. եկեղեցւոյ: Տճ. Բէճէպ 30 օր:					1	97
11	29	† Կիր. ԲԱ. Վարդավառ. Տօն այլակերպութեան Տեառն:					2	98
12	30	† ԲԶ. ԲԼ. Բ. օր Վարդավառի, Յիշատակ Մեռելոց:					3	99
13	31	ԴԶ. գձ. Դ. օր Վարդավ: Յն. Բարեկեն. Ս. Աստուածած					4	100

ԱՂԱՍԹԱՍ		ՇԱՊԱՆ		Տախիլ	Գումար
Օր 31		Օր 29			
14	1 Դժ. զկ. Պահր. Յ. Սկիզբն պահոց սուրբ Աստուածածնի:	5	101		
15	2 Ե՜. զձ. Սրբոցն Եսայիայ մարգա: Լու. Վեր. Ս. Ածածնի.	6	102		
16	3 Ուր. զկ. Պահր. Տճ. Լէյլէի ըջգաիպ. Գանտի կէճէսի:	7	103		
17	4 Շր. աձ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն երկերիւր հայրապետացն:	8	104		
	⊕ Առ. քա. ժմ. 3. ր. 51. Տոնացին եղանակ:				
18	5 † Կիր. ալի. Բ. զկնի Վարդ: Բարեկենդան պհց. Ս. Ածածն.	9	105		
	Տար. ծն. Յրանց եօգէֆ կայսեր Աւստրիոյ, 1830.				
19	6 Բ՜. քձ. Ա. օր պհց. Աստ. Յն*. Այլակերպութիւն Բսի:	10	106		
20	7 Դժ. քկ. Բ. օր պհց. Աստուածածնի.	11	107		
21	8 Դժ. զձ. Գ. օր պահոց Աստուածածնի:	12	108		
22	9 Ե՜. զկ. Դ. օր պահոց Աստուածածնի:	13	109		
23	10 Ուր. զձ. Ե. օր պահոց Աստուածածնի.	14	110		
	⊕ Լր. լս. ժմ. 19. ր. 18. Պարզ եւ ջերմ օդ:				
24	11 Շր. զկ. Տոն Շողակաթի Սրբոյ Էջմիածնի.	15	111		
25	12 † Կիր. աձ. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի.	16	112		
26	13 † Բ՜. ալի. Բ. օր Վերափոխման: Յիշատակ մեռելոց:	17	113		
27	14 Դժ. քձ. Դ. օր Վերափոխման.	18	114		
28	15 Ե՜. քկ. Դ. օր Վերափոխման: Վծածնի:	19	115		
29	16 Ե՜. զձ. Ե. օր Վերափոխման:	20	116		
30	17 Ուր. զկ. Զ. օր Վերափոխման:	21	117		
31	18 Շր. զձ. Է. օր Վերափոխման.	22	118		
	⊕ Վժ. քա. ժմ. 0. ր. 42. Պարզ եւ զուարթ:				
1	19 † Կիր. զկ. Ը. օր Վերափոխման. Լ. Սեպտեմբեր.	23	119		
Տարեդարձ Գահափառութեան Օգոստոսի Դազի Սուլթան					
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Խան Բ. Կայսեր Թուրքիոյ					
11 Հապան 1293 եւ 19 Օգոստոս 1292 (1876)					
2	20 Բ՜. աձ. Բ. օր Վերափոխման.	24	120		
3	21 Դժ. ալի. Սրբոցն Յովակիմայ եւ Աննայի ծնող. Ս. Ածած.	25	121		
4	22 Դժ. քձ. Պահր:	26	122		
5	23 Ե՜. քկ. Սր. Երեմիա մարգր. Տճ. Միրան կէճէսի.	27	123		
6	24 Ուր. զձ. Պահր:	28	124		
7	25 Շր. զկ. Սրց. Առաք. Թովմայի, Յակոբայ եւ Շմաւոնի:	29	125		
8	26 † Կիր. զձ. Գ. զկնի Վերափոխման: Գիւտ գոտոյ Ս. Ածած. Նի.	30	126		
	⊕ Նն. լս. ժմ. 4. ր. 31. Հողմային եղանակ:				
9	27 Բ՜. զկ. Սրբ. վկայ. Ստեփանոսի Ուլն. Գոհարինայ ծամի-	1	127		
	դոսի Տուրքիոսի եւ Ռատրիոսի Տճ. Հապան 29 օր:				
10	28 Դժ. աձ. Սրբց. մրգր. Եգեկիէլի, Եղբի եւ Զաքարիայ.	2	128		
11	29 Դժ. ալի. Պահր:	3	129		
12	30 Ե՜. քձ. Սրբոցն Յովհաննու Կարապտին եւ Յորայ արդար.	4	130		
13	31 Ուր. քկ. Պահր:	5	131		

ԱՂԱՍԹԱՍ		ՄԵՊՏԵՄԵՐ		ԲԱՄԱՋԱՆ	
ՕՐ 30				ՕՐ 30	
Լսարան	Օր			Տախիլ	Գումար
14	1	Շր. զձ. Նիկիոյ սուրբ Ժողովոյն 318 հայրապետացն:		6	132
15	2	† Կիր. զկ. Դ. զկնի Վերափոխման:		7	133
		⊕ Առ. քա. ժ. 11. ր. 13. Ախորժեղի եղանակ:			
16	3	Բ՜. զձ. Սրց. Անդրէի զօրվ. եւ բանակի, Կալինկ. Դէոմետ		8	134
17	4	Դ՜. զկ. Սրց. Աղրիանոսի, Անատոլայ, Թէոդորոս. Ելեւթիւ.		9	135
18	5	Դ՜. աձ. Պահր:		10	136
		Տար. ցած. Սակար Բ. Թագաւորին Շուէտի, 1872:			
19	6	Ե՜. ալի. Սրց. Արարհամու, Խորենայ եւ անարծ. բժշկացն		11	137
		Կողմայի եւ Դամիանոսի եւ Աստուածատրոյ վկային:			
20	7	Ուր. քձ. Պահր:		12	138
21	8	† Շր. Շնունդ սուրբ Աստուածածնի: Եւս Յն*:		13	139
22	9	† Կիր. զձ. Ե. զկնի Վեր: Բարեկենդան Ս. Խաչի.		14	140
		⊕ Լր. լս. ժմ. 5. ր. 24. Պայծառ օդ:			
23	10	Բ՜. զկ. Ա. օր պհց. Խաչի: Տճ. Պէրաձ կէճէսի:		15	141
24	11	Դ՜. զձ. Բ. օր պհց. Խաչի: Աշնանամուտ եւ հասարակած		16	142
		եւ լինի տիւ եւ զիշեր հաւասար:			
Տարեդարձ Շննդեան Օգոստոսի Դազի Սուլթան					
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Խան Բ. Կայսեր Թուրքիոյ					
1258 Շապան 16, 1842 Սեպտեմբեր 10					
25	12	Դ՜. զկ. Գ. օր պահոց Խաչի:		17	143
26	13	Ե՜. աձ. Դ. օր պահոց Խաչի:		18	144
27	14	Ուր. ալի. Ե. օր պահոց Խաչի: Յն*. Խաչկերաց:		19	145
28	15	Շր. քձ. Տոն Եկեղեցոյի նաւակատիս սրբոյ Խաչի:		20	146
29	16	† Կիր. քկ. Խաչկերաց:		21	147
		⊕ Վժ. քա. ժմ. 19. ր. 40. Զուարճալի օդ:			
30	17	† Բ՜. զձ. Տոն Խաչի Լու. Գրիգորի Լուսաւորչին:		22	148
1	18	Դ՜. զկ. Տոն Եկեղեցոյի Լու. Հովտեմբեր:		23	149
2	19	Դ՜. զձ. Պահր: Տոն Եկեղեցոյի:		24	150
3	20	Ե՜. զկ. Տոն Եկեղեցոյի:		25	151
4	21	Ուր. աձ. պահր. Տոն Խաչի:		26	152
5	22	Շր. ալի. Տոն Խաչի:		27	153
6	23	† Կիր. քձ. Բ. Խաչի: Բարեկենդան Վարազայ Ս. Խաչի:		28	154
7	24	Բ՜. զկ. Սրց. Մամասայ, Փրիկաիմոնի եւ Սիմէոնի Սիւն:		29	155
		⊕ Նն. լս. ժմ. 18. ր. 37. Հողմային օդ:			
8	25	Դ՜. զձ. Պահր: Սրց. Կուսն. Փեփրոն. Մարիան. Տճ. Բամզն:		1	156
9	26	Դ՜. զկ. Պահր:		2	157
10	27	Ե՜. զձ. Պահր. Սրց. հայր. Բարաղմ. Անթիմոսի, Երանոսի:		3	158
11	28	Ուր. զկ. Պահր:		4	159
12	29	Շր. աձ. Սրց. Գէորգայ զօր. Աղոկոսոսի եւ Ռոմանոսի:		5	160
13	30	† Կիր. ալի. Գ. զկնի Խաչի. Տոն Վարազայ Ս. Խաչի:		6	161

ԹԵՐԻՆԻ ԷՎԷԼԷ		ՀՈՎՏԵՄԵՐ	ՐԱՄԱԶԱՆ	
ՕՐ 31			ՕՐ 30	
Լամին	Օր		Տախց	Գարս
14	1	Բշ. բձ. Սրբ. Դաւթի Դմնեց. Դամբէոսի եւ Դամբէուհուդն. Ը Առ. բ. ժմ. 18 ր. 29. Պարզ եւ մերթ անմրել:	7	162
15	2	Գշ. բկ. Սրբ. Եւստաքէոսի, կնոջն Թէոփիստեայ եւ Երմոն.	8	163
16	3	Դշ. գձ. պահր.	9	164
17	4	Եշ. գկ. Սրբ. իշխանաց Սահակայ եւ Համազասպայ.	10	165
18	5	Ուր. դձ. պահր.	11	166
19	6	Շբ. դկ. Սրբոց Եօթանասուն երկու աշակերտաց Գրիստոսի Տար. զահակ. Գարոս Թագաւ. Փորձուկալի 1838.	12	167
20	7	Ժ Կիր. աձ. Դ. զկնի Խաչի. Բ. կիր. Եօթն շաբա. հրսնիր.	13	168
21	8	Բշ. ալ. Սրբ. Փոկասու հայր. Երանոսի հետեւողին առա. Ը Լր. Լս. ժ. 17. ր. 54. — Պարզ եւ մերթ անմրել:	14	169
22	9	Իշ. բձ. Սրբ. կուսա Թեկղեայ, Վառվառեայ, Պեղազեայ.	15	170
23	10	Դշ. բկ. Պահր.	16	171
24	11	Եշ. գձ. Սրբ. Պանդալէոնի, Երմոդեայ քահա. եւ Եւպրաքստայ կուսին.	17	172
25	12	Ուր. գկ. Պահր.	18	173
26	13	Շբ. դձ. Սրբ. Թարգ. Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի քերթ. Դաւթի փիլիս. Գրիգորի Նարեկացույն եւ Ներսիսի կայց.	19	174
27	14	Ժ Կիր. դկ. Ե. զկնի Խաչի. Դ. կիր. Եօթն շաբա. Հրսնիր.	20	175
28	15	Բշ. աձ. Սր. Գրիգոր կանդ. Թաթլոյ. Վարդուի, Թովմասու.	21	176
29	16	Դշ. ալ. Սր. առա. Անանիա, Մատթ. Բառնաբ, Փիլիպ. Ը Վր. քռ. ժմ. 16. ր. 41. Խառնակ օդ:	22	177
30	17	Դշ. բձ. Պահր.	23	178
31	18	Եշ. բկ. Սրբ. Դիոնէսիոսի, եւ առաք. Տիմոթէոսի, Տիտոսի.	24	179
1	19	Ուր. գձ. պահր. Լտ. Նոյեմբեր.	25	180
2	20	Շբ. գկ. Սրբ. աւետ. Սատթէո. Մարկոսի, Դուկաս, Յովհն.	26	181
3	21	Ժ Կիր. դձ. Զ. զկնի Խաչի. Դ. կիր. Եօթն շաբա. Հարսանիր. Տճ. Գատրը կէճէսի.	27	182
		Տար. զահակ. Նիքոլա Բ. կայսեր Ռուսաց. 1894.	28	183
4	22	Բշ. դկ. Սրբ. Դուսկիանոսի հայր. Յովսեփայ Ած հօրն եւ Յովսեփայ Արի. Դազարու եւ քերց Մարթայի, Մարիամու.	29	184
5	23	Դշ. աձ. Սրբ. Թէոփիստ նի. Զեսոնի, Մակարայ, Ե. դորսեայ.	30	185
6	24	Դշ. ալ. պահր. Տճ. Արիֆէ. Ը Են. Լս. ժ. 7. ր. 37. — Հողմային օդ:	1	186
7	25	Եշ. բձ. Սրբ. Խարիթեանց. Արտեմիայ, Գրիստափոր. Կալիսիկեայ եւ Ակիւլին: Տճ. Շէվմայ. 29 օր եւ Պայրամ 3 օր.	2	1
8	26	Ուր. բկ. պահր. Զն. Դիմետր. վկայ. Տճ. Գասրմ:	3	2
9	27	Շբ. բձ. Սրբ. երկու վարդ Ռեմէոսի, Դիոնէսիոսի, Սեդ.	4	3
10	28	Ժ Կիր. գկ. Ե. զկնի Խաչի. Գի. տ Խաչ. Ե. կիր. 7 շա. հրս.	5	4
11	29	Իշ. գձ. Սրբ. Անտուասայ, Վարդուի. Թէոդորիտեայ.	6	5
12	30	Դշ. դկ. Սրբ. Զ. պիրի. Մեւերիա. Բարեկայ ծերոյն:	7	6
13	31	Դշ. աձ. պահր. Ը Առ. քռ. ժ. 2 ր. 20. Խառնակ օդ:		

ԹԵՐԻՆԻ ՍԱՆԻ		ՆՈՅՏԵՄԵՐ		ՇԷՎՎԱԼ	
ՕՐ 30				ՕՐ 29	
Լամին	Օր	Տախց	Գարս	Լամին	Օր
14	1	Եշ. ալ. Սրբոյն Յովհաննու ոսկերերանին.	8	7	
15	2	Ուր. բձ. պահր.	9	8	
16	3	Շբ. բկ. Ամենայն սրբոց հնոց եւ նորոց յայտից եւ անյա:	10	9	
17	4	Ժ Կիր. գձ. Ը. Խաչի. Զ. կիրակի Եօթն շաբա. հարսանիր.	11	10	
18	5	Բշ. գկ. Սրբ. Ստեփան. հայ. քհնյից. Սարկաւ. Ժողովորոց.	12	11	
19	6	Դշ. դձ. Սրբ. Ակիրս. Յովսեփայ, Այիթալայ եւ Պղատոնի.	13	12	
20	7	Դշ. դկ. պահր.	14	13	
		Ը Լր. Լս. ժմ. 9. ր. 15. Խառնակ օդ:			
21	8	Եշ. աձ. Սրբ. Մետրոք. Աղեքսանդ. Պողոսի, Մարկիանոս. Յի*. Միրայելի հրեշտա. Լտ*. Ընծայուլմն Ս. Ածած. նի.	15	14	
22	9	Ուր. ալ. պահր.	16	15	
23	10	Շբ. բձ. Սրբ. Զրեշտ. Գարրիէի եւ Միրայելի եւ ամեն. Տար. զահ. Վիլհէլմին Թագ. Հոլանտայի. 1839.	17	16	
24	11	Ժ Կիր. բկ. Թ. զկնի Խաչի. Ե. կիր. Եօթն շաբա. Հրսնիր.	18	17	
25	12	Բշ. գձ. Սրբ. Մելիտոսի եպ. Մինասայ եւ միւս Մելիտոս. Յն*. Յովհան. ոսկեր. եւ բարեկ. քառաս. պհց. Եննդեն:	19	18	
26	13	Դշ. գկ. Սր. Դեմետրեայ վկային, Բասիլիկոսի քահանային:	20	19	
27	14	Դշ. դձ. պահր.	21	20	
28	15	Եշ. դկ. Սրբ. Գուրիասայ, Սամուէասայ, Արիբայ սարկա. Ը Վր. քռ. ժմ. 13. ր. 37. Պարզ եւ մերթ անմրել:	22	21	
29	16	Ուր. աձ. Պահր.	23	22	
30	17	Շբ. ալ. Սրբ. առաք. Անդրէի եւ Փիլիպպոսի.	24	23	
1	18	Ժ Կիր. բձ. Ժ. զկնի Խաչի. Բարեկ. Պահոց Յիսնակաց, Լտ. Դեկտեմբեր եւ առաջին կիւրակէ Գալստեան.	25	24	
2	19	Բշ. բկ. Ա. օր պահոց Յիսնակաց:	26	25	
		Տար. զահակ. Յրանց Եօզէֆ Ա. կայսեր Աւստրիոյ. 1846.			
3	20	Դշ. գձ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց:	27	26	
4	21	Ժ Դշ. գկ. Դ. օր պհց. Յիսն: Ընծայուլմն Ս. Աստուածածնի երից ամաց ի տաճարն: Եւս Յն*:	28	27	
5	22	Եշ. դձ. Դ. օր պահոց Յիս:	29	28	
		Ը Են. Լս. ժ. 19. ր. 42. — Անմրելաբեր եղանակ:			
6	23	Ուր. դկ. Ե. օր պահոց Յիսն: Տճ. Զիլգատէ 30 օր:	1	29	
7	24	Շբ. աձ. Սրբ. Գրիգորի սքան. Նիկողայոսի եւ Միւռոն. եպ.	2	30	
8	25	Ժ Կիր. ալ. Ա. Յիսնակաց:	3	31	
9	26	Բշ. բձ. Սրբ. կուսանացն Յուլիանեայ եւ Վասիլուհուդ:	4	32	
10	27	Դշ. բկ. Սրբ. Դուսկիանոսի քահանային, Տարագրոսի, Պըրոքոսի, Անդրոնիկոսի, եւ Ռենսիմեայ.	5	33	
		Տարեղ. զահ. Լէօքօլտ Բ. Թագաւ. Պելճիգայի. 1865.			
11	28	Դշ. գձ. պահր.	6	34	
12	29	Եշ. գկ. Սրբոցն Կղեմայ հայրապետին, Բագարատայ Տոռոմենայ եպիսկոպոսին.	7	35	
		Ը Առ. քռ. ժմ. 11. ր. 34. Հողմ եւ անմրել:			
13	30	Ուր. դձ. Պահր.	8	36	

Համար		ԳԵՂԵՍՏԵՍԻ ԵՎ ՎԵԼ		ՁԻԼԳՈՏԷ		Տվյալ	
Օր 31		Որ 30					
14	1	† ՇՐ. ՂԿ. Սրբ. Առաքելոց Թաղէոսի եւ Բարձուղիմէոսի.	9	37			
15	2	† Կիր. աճ. Բ. Յիսնակաց:	10	38			
16	3	Բշ. ալ. Սրբ. Գեորգիոսի, Մերկեր. Յակովկայ, Իրաւափա:	11	39			
17	4	Դշ. բճ. Կախալկայ Սրբոյն Արգարու Քաղաւորին:	12	40			
18	5	Դշ. բլ. Պահր:	13	41			
19	6	Եշ. Սրբ. Պողոսի, Պողայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհ. գրնե. Յովհ. կարճ. Նեղոսի, Արսենի, Սիսիա. Դանիէլի, Սրապի. Մակարիոսի եւ Պիմէնի: Յճ. Ս. Նիկողայոս:	14	42			
		Տօն անուան Նիրոլա Բ. կայսեր Ռուսիոյ:					
20	7	Ուր. զկ. Պահր:	15	43			
		⊕ Լր. Լս. Ժ. 3 ր. 11: — Ամպամած օղ:					
21	8	ՇՐ. ղճ. Սրբոյն Նիկողայոսի սքանչելագործ հայրապետին:	16	44			
22	9	† Կիր. ղկ. Գ. Յիս. Յղուծ. Ս. Ածածն. Բարկ. Ս. Յակոբ:	17	45			
		Յն. * Յղուծիւն Ս. Ածածնի:					
23	10	Բշ. աճ. Պիր. Սրբ. Մինաս. Երմոգ. Դրաբոսի. Յովհ. եւ Ա. յեքստ. Ջմառնաբուտ գերեկն սկս. կարճ. գիշերն երկարի. Տճ. Էվդէի արպային. Սկիզբն 40 ուուրց առ. մաս. ծմր:	18	46			
24	11	Դշ. ալ. Պիր. Սրբ. Կուռնիլիոսի, Շմառնի Պողիկարպոսի:	19	47			
25	12	Դշ. բճ. Պահր: Լոտ. Ծնունդ Բրիստոսի:	20	48			
26	13	Եշ. ղկ. Պիր. Սրբ. Եւստա. Սրսէն. Եւգինէ. Ուրբաստի. Տար. ծննդ. Եօրկիոս Ա. Քաղաւ. Յունաստանի. 1845:	21	49			
27	14	Ուր. ղճ. Պահր:	22	50			
28	15	ՇՐ. ղկ. Սրբ. Յակոբայ Մժր. հայր. Մարուգէի եւ Մելիտո. Վր. րու. Ժ. 8. ր. 22: — Ջիւնարաւն անձրեւ:	23	51			
29	16	† Կիր. ղճ. Դ. Յիսնակաց: Հարսանիք:	24	52			
30	17	Բշ. ղկ. Սրբ. հայր. Իգնատիոսի, Աղդէի, եւ Մարուծայի:	25	53			
31	18	Դշ. աճ. Սրբ. Թէոփայ. Թէոփայ, Բաստ, Եւսեբի, Եւտի:	26	54			
1	19	Դշ. ալ. Պահր: Լոտ. Յունի. եւ տարմ. 1903 ՆՊՊ. Քուրն:	27	55			
2	20	Եշ. բճ. Սրբ. Կուս. Ինգոսի, Դոմնայի եւ Դղերիկոսի բճն:	28	56			
3	21	Ուր. բլ. Պահր:	29	57			
4	22	ՇՐ. ղճ. Սրբ. Բարսղի, Դրիգորի Նիս. Սեդրիստ. Եփրեմի:	30	58			
		⊕ Ծն. Լս. Ժ. 6. ր. 58. — Անձրեւ եւ ծիւն:					
5	23	† Կիր. ղկ. Ե. Յիսնակ. Տճ. Ջիւնիճճէ 29 օր:	1	59			
6	24	Բշ. ղճ. Սրբ. Դաւթի մարգա. եւ Յակոբայ առաքելոյն:	2	60			
7	25	Դշ. բլ. Սրբոյն Ստեփանոսի նախալկային. Յն. * Ծնունդ	3	61			
8	26	Դշ. աճ. Պահր:	4	62			
9	27	Եշ. ալ. Սրբոյն առաքելոյն Պետրոսի եւ Պողոսի:	5	63			
10	28	Ուր. բճ. Պահր:	6	64			
11	29	ՇՐ. բլ. Սրբ. որդւոց որոտման Յակոբայ առաք. եւ Յովհ. հաննու աւետ. Բարեկեհոյան պահոց Ծննդեան:	7	65			
		⊕ Առ. րու. Ժ. 4. ր. 24. — Հոգի եւ անձրեւ:					
12	30	† Կիր. ղճ. Զ. Յիսնակաց. Ա. օր պահոց Ծննդ:	8	66			
13	31	Բշ. ղկ. Բ. օր պահ. Ծննդ. Տճ. Արիֆէ:	9	67			



ԱՌՏՆԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

Դրեց՝ Ե. Գ. ՊԱՐՈՆՅԱՆ

Տիկնայք,

Այսօր պիտի խօսիմ ձեզ հարս եւ կեսուրի վրայ: Ինչպէս գիտէք, խնդիրը կարծուածին չափ թեթեւ չէ, ուստի ձեր մասնաւոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ այս դասին վրայ եւ կ'աղաչեմ որ դասախօսութեան ժամանակ խելօք նստիք:

Ընդհանրապէս ամէն հարս՝ կեսուր կ'ըլլայ, բնական է որ ամէն կեսուր ալ նախ հարս եղած ըլլայ, բայց չկայ հարս մը որ կեսուրէն, եւ կեսուր մըն ալ որ հարսէն գոհ ըլլայ:

Ամէն կեսուր հարսէն կը գանգատի ըսելով.

— Զիս չսեպեր:

Ամէն հարս կեսուրէն դժգոհութիւն կը յայտնէ կրկնելով միշտ.

— Շատ կը խօսի:

Եւ այն կինը որ հարս եւ միանգամայն կեսուր է, առտուն հարսին կը դառնայ « Զիս չես սեպեր » կ'ըսէ եւ երեկոյն կեսուրին կը դառնայ « դուն ալ շատ կը խօսիս կ'որ »:

Ի՞նչ գաղափիր է այս:

Միթէ ամէն կեսուր շատախօս է :

Միթէ ամէն հարս անհնազա՞նդ է :

Ո՛չ եւ ո՛չ :

Կեսուր մը կ'ատէ իր հարսն այն համեմատու-
թեամբ որով կը սիրէ անոր ամուսինը , այսինքն իր
տղան . և հարս մը կը թշնամանէ կեսուրն այն
համեմատութեամբ , որով կը պաշտէ իր այրը : Կե-
սուրը մտքէն կ'ըսէ .

— Տղաս կարգուելէն ի վեր փոխուեցաւ :

Հարսն ալ իր ձեւերովը հասկցնել կը ջանայ .

— Ամուսինս իր մօրը կը գոհէ զիս :

Առաջինն իր ամուսնական սէրը չափազանց կը
գտնէ իր գաւկին քով , երկրորդէն՝ որդիական սէրն
իւր ամուսնոյն քով . ուստի .

— Զիս չսեպեր :

— Շատ կը խօսի :

Կեսուրն և հարսը սէրը մէկ գիտեն , ամուսնական
կամ որդիական սէր չեն ճանչնար :

Կեսուրը կ'ուզէ որ գաւակն աւելի զինքն սիրէ և
իրաւունք ունի՝ երբ մայրական սէրն իր ընդարձակ
նշանակութիւնովը առնուի . հարսն ալ կը պնդէ որ
ամուսինն զինքը աւելի սիրէ , և յանցաւոր չէ՝ : Արդ-
էրիկ մարդու քով եթէ որդիական սէրը հաւասա-
րակշռուի ամուսնական սիրոյ հետ , հարսին և կեսու-
րին քով նախանձը գաղտնի կը մնայ . իսկ երբ ա-
նուշադրութեամբ կամ անխոհեմութեամբ շարժում,
ձեւ մը ընէ այրն և յայտնէ թէ որդիական սէրը
կամ ամուսնական սէրը յաղթանակը տարաւ՝ ներ-
դաշնակութիւնը կ'աւրուի :

Նախանձն է ուրեմն որ կը դրդէ կեսուրն ու

հարսը վարուելու այնպէս՝ որպէս տեսանք : Երկուքն
ալ գովելի են ինծի համար , որովհետեւ ուր չկայ
նախանձ՝ սէր ալ չկայ : Այս այնքան ճշմարիտ է որ-
քան ճշմարիտ է թէ այն հարսը՝ որ չսիրեր իր ա-
մուսինը՝ թոյլ կուտայ անոր որ ուզածին չափ սիրէ
իր մայրը՝ զոր ինք ալ շատ կը սիրէ . նոյնպէս այն
կեսուրն որ պազած է իր գաւկէն՝ թող կուտայ որ
կրցածին չափ պաշտէ իր կինը՝ զոր ինքն ալ կը
յարգէ որքան չյարգեր իր գաւակը : Նոյնպէս անհոգ
կամ իրենք զիրենք զուարճութեան տուած կեսուրնե-
րու և հարսերու մէջ նախանձը գոյ՞թիւն չունի , վասն
զի զօրօմանքի և զուարճութեանց անձնատուր՝ ժա-
մանակ չունին , ո՛չ մին և ո՛չ միւսը , հասկնալու հա-
մար թէ այրը՝ կի՞նն աւելի կը սիրէ թէ մայրը :

Նախանձոտ կեսուրն ու հարսը գովելի են ըսի ,
որովհետեւ իրենց սիրոյն սաստկութիւնը կ'ապացու-
ցանեն , բայց գովելի չեն երբ ծայրայեղութեանց
կը դիմեն :

Վիտեմ լեռան պէս հարս մը որ օր մը կանուխ
ելած էր , կրակ շինած էր , և ամբողջ օրն ամսուան
մը լաթը լուացեր էր , լաթերը փռեր էր , երբեմն
երբեմն վեր ելլելով և կաթ տալով իր քառամեայ
տղուն : Խեղճը մոռցած էր ճաշելու , և իրիկուան
դէմ գլխու ցաւ զգալով՝ գլուխը բարձի վրայ կըր-
թնցուցած էր : Այրը տուն կը դառնայ և կը հար-
ցընէ թէ ո՞ւր է հարսը :

— Հիմա հոս էր , չգիտեմ ուր գնաց :

Եւ կ'սկսի գործ տեսնել ինքնիրեն ըսելով :

— Հոգիս ելաւ այսօր :

Այրը կ'երթայ կնոջը քով և կը հարցնէ թէ ին-
չո՞ւ կը պառկի :

— Յոգնեցայ, գլուխս կը ցաւի կոր քիչ մը, կը պատասխանէ:

Այրը կ'աղաչէ մօրն որ դեղ մը չինէ հարսին:

— Ի՞նչ ունի որ:

— Գլուխը կը ցաւի կոր:

— Բոլոր օրը բան չունէր, հիմա՞ բռնեց գլխուն ցաւը. շատ բան, շատ բան ... երթամ սա կերամ կուրս նայիմ:

— Ինչ որ է, դեղ մը չչինե՞նք:

— Իրար մ'անցնիր, իրար մ'անցնիր, բան մը չէ ես, կ'անցնի, ես ալ իմին կէնճութեանս անանկ գլխու ցաւ մը ունէի. կէնճերուն գլուխը կը ցաւի քիչ մը ... հէլպէթտէ կ'անցնի ... սա սեղանը պատրաստեմ:

— Կ'երեւի թէ յոգնած է ...:

— Յոգնած ... ես կը թողն՞ամ որ հարսս յոգնի, բոլոր օրը ֆէրա՛հ ֆէրա՛հ պատեցաւ. չօճուխին քանի մը կտոր լաթերը կար, անոնք լուաց կարծեմ քի... ես ալ հարսս քեզմէ աւելի կը սիրեմ, գործի ելլայ նէ թող չեմ տար որ յոգնի... ինչո՞ւ պիտի յոգնեցնեմ, ես անիկա զաւկիս պէս կը սիրեմ ... երթամ վարը քիչ մը ժողուըտեմ ... ատէ՞թ է որ հարսը յոգնի ... Ի՞նչ ըրաւ որ պիտի յոգնի ... ամա մարդկութիւն է ... մարդուս գլուխը չցաւի՞ր. այսօր քիչ մը շատկեկ պատեցաւ նէ արիւնը գլուխը ելաւ զահէր ... Ի՞նչ ըսեմ ես ...:

— Լիմօնի խապուխ կապէի՞նք ճակատը կամ քիչ մը բաթաթէն:

— Ճանրմ իրար անցնելու ի՞նչ կայ, ես քեզի չափ չիտեմ, յիսուն տարեկան կնիկ եմ. իմին ալ երբեմն գլուխս կը ցաւի. բայց բերանս չեմ բանար:

ամէն բան կ'ըսուի՞ր ... սիրտդ մի՛ հատցուներ. միս բերի՞ր ...:

— Թող տալու է որ անանկ պառկի՞ր:

— Պրծօլա կ'ուզէիր կոր նէ:

— Օ տը Բօլօնեը չունի՞նք:

— Օ տը Բօլօնեը պրծօլա կ'ըլլա՞յ:

— Գլուխը չփէինք:

— Պրծօլայո՞վ:

— Ո՛ւֆ, մայրիկ, չես հասկնար կոր. օ տը քօլօնեով հարսին ճակատը չփէինք:

— Ճանրմ ի՞նչ ունի հարսին ճակատը. Աստուած չընէ, վտանգաւոր բան մը ըլլայ նէ դեղ չե՞մ ըներ. երթամ նայիմ անգամ մը:

Հարսին քովը կ'երթայ և կը դառնայ:

— Մաշալլա՛հ, բան մըն ալ չունի կէնճը, սանկ բսոր մը ցաւ կայ գլխին մէկ կողմը ... ելաւ, կուգայ կոր ... մարդը խենդ կը դարձնէք, ճանրմ:

Կը ճանչնամ նաեւ յիսնամեայ և գէր կեսուր մը որ օր մը սանդուխէն իջած ատեն սխալ քայլ մը կ'առնէ և սանդուխէն վար կը գլորի. աջ թեւը կը ցաւցնէ այնպէս որ չկրնար վերցնել, ճակատը եւ քիթը քարի զարնուելով կը ճեղքուին:

— Ճանրմ, ինչո՞ւ խենդի պէս կ'իջնաս, քա վա՛յ պանա, ելի՛ր, բան չկայ, բան չկայ, կ'ըսէ հարսը և կ'օգնէ կեսուրին որ կանգնի:

— Վա՛յ թեւս ..., վա՛յ ճակատս ..., վա՛յ գլուխս ...:

— Կամաց կամաց ելիր որ նորէն չիյնաս ... քա վա՛յ պանա ... մարդս կոխած տեղը չնայի՞ր. քիչ մը հաց ծամէ դիր ճակտիդ ու գլխիդ վրայ, բան մը չէ ...:

Կեսուրը կը նստեցնէ բազմոցին վրայ և կ'երթայ
ֆոօքսն շինելու :

Այրը կուգայ :

— Ի՞նչ եղեր ես, մայր :

— Մի՛ հարցներ, զաւակս, մի՛ հարցներ :

— Ի՞նչ կայ :

— Մազ մնաց որ կը մեռնէի կոր :

— Ի՞նչ եղաւ :

— Մայրդ մեռած պիտի գտնէիր այս իրիկուն :

— Ինչո՞ւ :

— Սանդուխէն վար գլորեցայ քարերուն վրայ :

— Տէր ողորմեա՛, տէր ողորմեա՛ :

— Թեւս վեր չեմ կրնար կոր առնել, կոտորեցի՛,
ի՞նչ ըրի չիյտեմ :

— Բըրըքճի մը կանչեցի՞ք :

— Հիմա նոր ինկայ :

— Հարսը ո՞ւր է :

— Սենեակն է :

Այրը կ'երթայ կնոջը քով :

— Մայրս վարը կը չարչարուի կոր, դուն նստեր
քոօջէ կը շինես կոր :

— Ի՞նչ եղեր է որ ոտքը սահեցաւ քիչ մը եւ
կամացուկ մը նստաւ :

— Գլուխը զարկեր է :

— Մարդս գլուխը չզարնե՞ր, ի՞նչ կ'ելլէ անկից :

— Ճակտէն արիւն կը վաղէ կոր :

— Մարդ չէ՞, ճակատը չզարնե՞ր տեղ մը ես
զարկած չունի՞մ դուն զարկած չունի՞ս ան
զարկած չունի՞ :

— Թեւը չկրնար կոր չարթել :

— Մարդ չե՞նք, թեւերնիս ալ կը զարնենք ոտ-
քերնիս ալ. բայց մայրերը շատ կը սիրուին, կնիկ-
ները չեն սիրուիր նալլէթ ըլլայ, թեւս ալ
փախցուցի :

— Խըրըխճի մը կանչենք :

— Ես չեմ խառնուիր, շատ ստակ ունիս նէ
խարճէ :

— Անանկ ձգենք որ տանջուի՞ խեղճը :

— Խե՛ղճ խե՛ղճ ի՞նչ խեղճութիւն վա՛հ
զավալը խեղճ է եղեր ի՞նչ է եղեր ճա-
կատը արիւններ է եղեր ի՞նչ զօռ՝ բան վա՛հ
եա՛վում կ'ուզես նէ քիչ մը լայ օ՛հ եա՛,
ըթիշկ մը կանչէ, խորըխճի մըն ալ կանչէ, քանի մը
հատ ալ դեղագործ կանչէ, երկու երեք հատ ալ
կնիկ բեր որ հիւանդը նային. ծանր է խեղճին վի-
ճակը, այս գիշերը կը հանէ չհաներ բան մըն է :

— Հիչ բան մը չունի՞ :

— Չունի եա՛, անիկա նազ կ'ընէ քեզի, ամէն
մարդ կ'իյնայ աս ալ բան մը չէ ես ճակատը,
գլուխը օխալիս հացին մէջ խօթելու է, արիւնը
կտորի, խըրըխճին պարիթ է հիմա, թեւը պաղ ջու-
րին մէջ դնելու է, քանի մը ժամէն կ'անցնի. իրար
անցնելու, շուարելու բան չկայ, նստինք կերպիւր-
նիս ուտենք և երթանք :

— Ո՞ւր :

— Խօսք չտուի՞նք Բերրոն հանրմին :

— Այս գիշեր չենք երթար, ի՞նչ կ'ըլլայ եղեր :

— Ինչո՞ւ չերթանք, ի՞նչ կայ փառք Աստուծոյ .
խօսք տուինք, չերթալ կ'ըլլա՞յ, ամօթ է նէ ի՞նչ
կ'ըսեն մարդուն :

— Այս գիշեր թող մնայ :

— Նալլէթ՝ ըլլայ..... ան ալ գտաւ իյնալու օրը . սպասեց սպասեց ու այսօր ինկաւ , մախսուս ինկաւ որ չերթանք :

— Խենթեցա՞ր :

— Ինչո՞ւ խենթենամ , շատ ալ խելացի խօսք է ըսածս :

— Այս կէտիւր ո՞վ պիտի նայի այս գիշեր :

— Նայելու ի՞նչ ունի որ..... երթամ նայլմ անգամ մը :

Կեսուրոջը քով կ'երթայ :

— Մաշալլահ , բան մ'ալ չ'ունիս..... նավզերդ աղէկ են..... կարծեմ քիչ մ'ալ վրայ ես եկեր..... իյնալը եարամիչ է եղեր քեզի , ելի՜ր հացերնիս ուտենք չէնք շնորհք :

— Ես չեմ գար , դուք կերէք :

— Դուն չես գար նէ՛ , մենք ալ չենք ուտեր :

— Կ'աշխատիմ գալու :

Հարսը էրկանը կ'երթայ :

— Աչքդ լոյս սիրտդ հանգիստ թող ըլլայ , կերակուրի պիտի իջնայ սա շապիքդ փոխէ որ երթանք , դէրէ Բերրոն հանձմին սիթէ՞մը մօտիկ ընելու վախիթ չունիմ :

Կը տեսնէ՞ք , ո՛ր հարսեր եւ կեսուրներ , ո՛րքան ծայրայեղութեանց կը մղէ զձեզ սէրը :

Պօղոս առաքեալ հարսի եւ կեսուրի յարաբերութեանց վրայ բան մը չէ գրած , բայց եթէ ողջ ըլլար՝ այսպէս պիտի խօսէր . Կեսուրնե՛ր , սիրեցէ՛ք ձեր հարսերը ձեր զաւակներուն պէս :

Հարսե՛ր , հնազանդ լերուք ձեր կեսուրներուն՝ որպէս ձեր մայրերուն :

Այո՛ , այսպէս պիտի խօսէր , բայց դարձեալ մը տիկ ընող չպիտի ըլլար , որովհետեւ ինչ որ շիւղ կը տեսնէ մայր մը իւր աղջկան աչքին մէջ , գերան կը տեսնէ իւր հարսին աչքին մէջ , և այն յատկութիւնն զոր առաքինութիւն կը կարծէ աղջիկ մը իւր մօրը վրայ , մոլութիւն կ'երեւայ երբ տեսնուի իր կեսուրին վրայ :

Ի՞նչպէս հաշտեցնել ուրեմն հարսը կեսուրին հետ : Ըստ մեզ երեք միջոց կայ :

Առաջինն է չկարգուիլ :

Երկրորդն է առաւօտները մօրը գանգատիլ իր կնիկէն և երեկոյները կնոջը գանգատիլ մօրմէն :

Այս միջոցը ձեռք առած են արդէն ամէն այն այրերը որոնց տուները հարս ու կեսուրի կոխ կայ :

Երրորդն է եազմաւ բանեցնել տունը և այնչափ գործ տալ որ կռուելու ժամանակ չգտնեն :

Այս միջոցն ալ արդիւնաւոր եղած է :

Բայց ըստ մեզ ամէնէն լաւագոյն միջոցն է որ հարսը աշխատի կեսուրը յարգելու , և կեսուրը ջանայ հարսը սիրել : Բայց ամէն պարագայի մէջ հարսը պարտաւոր է զինքը սիրցնել , որովհետեւ մեզմէ մեծերուն հնազանդութիւն և յարգանք պարտինք , ինչ որ ալ ըլլան անոնց թերութիւնները :

Այսօր այսչափ , ուրիշ անգամներ նորէն պիտի խօսիմ ձեզ այս նիւթին վրայ , վասնզի հարս և կեսուրի գիտութիւնը քանի մը դասերով աւանդել կարելի չէ :





ԱՆՅԱԶՈՂ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ա.Ո. 600,000 Ֆր.

Երէկ խորհուրդ մը յղացայ — այսպիսի խորհուրդներ չատ կը յղանայ մարդ երբ մանաւանդ գրպանները պարտաւ ըլլան — Բուժելիի երկաթուղիներու պարտատուներու դիմում ընել, բայց որովհետեւ ներս չընդունուելու հաւանականութիւնը կար, լրագրի թղթակից ձեւացուցի ինքզինքս ու ճամբայ ելայ :

Չար սատանայ. ահաւասիկ առաջին քայլիս ճախորդութիւն մը. հասցէն ո՞ր էր, ի գուր դէմս ելլողին կը հարցնէի, առանց որոշակի պատասխան մը ստանալու, վերջապէս երկար սրտմաշուքներէ ետքը հազիւ հազ յաջողեցայ գտնել :

— Ի՞նչ ծառայութիւն կրնամ մատուցանել ձեզ, պարոն :

Ահաւասիկ բանաձեւ մը որուն եզրակացութիւնը միշտ մերժում կ'ըլլայ, և ո՛վ որ գործ ուզողի մը հետ այս ոճով կ'սկսի խօսիլ, վստահ եղիք որ « Առայժմ չենք կրնար, բայց ապագային կ'աշխատինք ամէն ձեռնտուութիւն ընել ձեզ » ըսելով ճամբու պիտի դնէ խեղճ խնդրարկուն : Ինչ որ է, ես առանց յուսահատելու պատասխանեցի :

— Երախտապարտ կ'ընէք զիս եթէ հաճիք 600,000 Ֆրանք չահելիք թիւին ներկայացնէք զիս :

Ծառան զիս լաւ մը չափելէ չափչիւնէ վերջ քաղաքավարութիւնով մը կ'սկսի անուղղակի հարցումներու :

— Առայժմ անկարելի է այդ փափաքնիդ իրագործել, որովհետեւ պարոնը շատ գրագած է այս միջոցին ու չի կրնար բնաւ մարդ ընդունիլ :

— Ի՞նչ, միթէ 600,000 Ֆրանքը կը հաճի՞ գրադիլ :

— Զբաղի՞ր, արդեօք վայրկեան մը ունի՞ շունչ առնելու. գիշեր ցորեկ դիմումները իրարու վրայ կը տեղան և ինք բնաւ միջոց չունի չորս կողմը նայելու մէկը աղջիկը հարս պիտի ընէ՝ իրեն կը դիմէ, միւսը ճամբորդութիւն պիտի ընէ՝ իրեն կ'աղաչէ, մէկը տո՞ն պիտի շինէ՝ իրեն վստահելով է որ կ'սկսի, ուրիշ մը կի՞նը պիտի գոհացնէ՝ բոլոր յոյսը բիւնքոյին վրայ կեդրոնացուցած է. հապա գրագէտները, Աստուած իմ, ոտանաւոր կ'ուզես, արձա՛կ, նորա՛վէ՛պ, մանաւանդ նոր գրագէտները... վերջապէս, կա՞յ աշխարհիս մէջ արարած մը, որ իրեն դիմած չըլլայ. « Ա՛խ 600,000 Ֆրանք » կը կանչեն, ու ինքն ալ շուտարած մնացած է հիմա թէ ի՛նչ ընէ, որո՞ւն հասնի և ո՞րը մերժէ :

— Սակայն կը համարձակիմ յայտնել թէ իմ նպատակս բոլորովին տարբեր է այդ գժուճ մարդիկներէն. ես խմբագիր եմ, և իրրեւ խմբագիր բնականաբար ինքզինքս շատ բարձր կը բռնեմ դրամական մակարդակէն, որպէս զի բնաւ իրարու չմօտենանք. որովհետեւ մենք օգով կ'ապրինք, և այսօր այցելութեանս նպատակն ուրիշ բան չէ եթէ ոչ տե-

սակցութեան մը մէջ անձամբ յարգանքներս մատուցանել Պրն. 600,000 ֆրանքին :

400 թիւը նկատելով որ, իբրեւ խմբագիր մէկ երկու մերժումով ընկրկելու երես չունիմ , զիս ներկայացուց եւ լսեցի ուրիշ շատ խնդրարկունք ալ :

Ասոնցմէ մէկ քանին օրինակը կը հրատարակենք ի ստորեւ , հասկցնելու համար թէ՛ ի՞նչ տեսակ թուղթեր են :

« Պարոն .

« Սրանով վեց տարիէ որ Պոլսումն եմ եղել , ու չաջողուեց ինձ , առանց էն էլ մեծ ծախսեր անելու մէկ կողմէ աւելցնել գրականումն . ախր չեմ հասկանում ի՞նչ անելու ապրում եմ քարվանսարայնէրի բուժախումը . սրանից յետոյ թէկուզ առատ փող էլ չահիմ , չեմ կամենում վախցրած երեխի նման թակ կենալ էս հոսհոսներին մէջ . բնաւ եօլա չեն գալիս , զարգացած կուտորա չունեն , Գերմանիա չեն գնացել , մանկավարժութիւն չեն ուսել , հոգեբանութիւն չեն գիտել , ու հենց որ մատնանիշ ես արել իրենց սխալներին , գիւրեկան չէ գալիս եւ ո՛չ մինին . ի՞նչ արած , ախր վերադառնալու եմ էս արտասահմանից . դո՛ւ կ'ստես թէ՛ ովքե՞ր թոկել են քո ոտներին , ճշմարիտ ասած եւ ո՛չ մի բան արգելք չէ դառնում ինձ , բաց ի առատ փողերից : Խնդրում եմ մի՛ յապաղէք հասցնել ինձ , ոչ պակաս քան քսան Պօլս էմպէրիալ , ես հարստութիւն չեմ ցանկանում . թո՛ղ նրանց լինի հարստութիւնը , ես կամենում եմ մարդ լինել վիճակահանութեան շնորհիւ : »

* * *

« Յարգոյապատիւ վիճակահանութեանդ մատչիմք ի համբոյր .

« Ոչինչ զանխուլ են ի ձեռք զոր կրեմքս եւ տառապիմքս վիշտս եւ թաղձութիւնս ի մէջ տառապեալ եւ անցաւոր աշխարհիս . եւ ո՛վ իցէ մարդ , որ կեցցէ եւ մի՛ ըմպիցէ ի բաժակէն դառնութեան . այլ ուրոյն են վիշտ եւ ուրոյն դառնութիւնք , եւ ի մահկանացունաց են՝ որ զհաց աւուրն առաջի ունին , եւ են՝ որ զմեծափարթամութենէ եւ զլնչից խորհին յամենայն ժամ . արդ զի՞նչ ասացից եւ զի՞նչ խնդրեցից , քանզի յոյսն մեր առ ձեզ է . զի՞ ի մահկանացոյնացս խոտելի է այժմ գրոյս բարբառ եւ ո՛չ ոք կամի քաջաւեր կալ սակս զարգացման եւ յառաջ վարելոյն ոսկեղէն դարութեան . արդ խնդրեմք ի քէն , հաճեսցիք ի ձերոյդ առատաբուղիս ողորմութեանց շնորհել մեզ գէթ գումարս վաթսնեայ բիւրոց փրանկաց (600 հազար ֆրանք) ո՛չ ի պէտս խաղամոլութեան եւ պատճառս չուայտութեան , այլ զի այսու վառաւորեացի գրոցս բարբառ , եւ քեզ վառք ընդ վեց բիւրոցն եւ ընդ վեց հազար փրանկացն . ամէն : »

* * *

« Վերապայվական մուշու շըմէնտըֆէրին կարէօտէօվ բարեւներս թէպիղ կու անիիմ :

« Մալիմնիդ լնի իւր , ծառայականս տասը տարիէ միւթէճաուզ Ըստրմպօլու տէօլէմէները տէաիր-կին կու անիմ , անձախ էնձամ էլ քէլամ , հալս սէր-վէթի մը զարուտանիայի մը մալիք չկրնար լընէլու :

միւճիւպէօվը, Դաւիթ առաքեալին պէս « Ի քեզ Տէր յուսացայ »-ին պէօջը բռնած կու պէքլէեիմ էֆէնտըմ էկէր իւր սա հետաղին ծարն ու պէօջը չի տի գննամ նը, պարէ քէրէմ ու հիւմմէթ արէ, իքինճի իքըւմիյէն վէ եախօտ վազ անցանք, էֆէնտըմ, լամօրթըման է, ի՛չ ճիվէրս է անոր օլսուէն լայըս չեղանք:

« Մեղաւէօրս 'ուր էփէյիճէ հիսապի աշինա իմ, ողորմած հոգի մահտեսի Մանկըսար աղային ըրած տէֆթէրն ու պա իլամ միֆլիս Թումիկին քօնքօրատթօն անէնի շարթըլը շուրութլու նըզամը տայրէսին Թանգիմ արեր իմ ուր, ասհապը մաթլուպին մէյ փաւրա Թէտիյէ չընելէն սըղրա, էբէյի մէպլաղ մ'ալ ներս կալլեց, իմ հէմչէրիններէն կողմող աղան միւթաւալ արած վախտը Թաաճիւպէն մուտատը խածաւ վէ գաւալլըն հըմայէկս բարմախոուզ ժօռ կուգայ: Պինայէն ալէհ իրիճաս առ է իւր անէնի Թախոււ մը հիսապին պոչէն վուխուվիյիթ չունեցողներուն առ իքրամիյէթ հիսէտար անէլիւտ իսէ, քընչիյ մ'ալ դարձո՛ գերեսս քո առ իս, վէ էկէր իւր առ իրիճայիս սէմ մու իթիպար չանելով իքրամիյէին մեղաւսրս հիսսէտար չընելին էսրար անիս իսէ, օր մը ճամբուղ վրայ տի գամ պառկիմ վէ մէնպահաթ առ իքրամիյէիդ հիսէտար տըլլիմ: ամէն:

Պէնտէի

ԴԱՄԻԱՆՈՍ

Այս ու ասոնց նման ուրիշ խնդրագրերուն կարգացուիլը լսելէ վերջ, արդէն յուսահատութիւնը պատած էր գիս, ուտի կարճ տեսակցութենէ մը վերջ շուտով բաժնուեցայ 600,000 Փրանքութենէն, ու տուն եկայ հաստատ մտադրութիւնով որ չմէնտըֆէրի վրայ յոյս չդնեմ ու մինակ իմ անձնական աշխատութեանս վրայ վստահիմ:

ՔԱՍԻՄ

ՀՈՎԱԶԱՐԻ ԼԵԶՈՒՆ

Հետաքրքիր էի իմանալ թէ՛ հովահարը շարժելու ձեւերն ի՞նչ նշանակութիւն ունին: Վերջերս երբ Անտալուղիա գացի, « շատ հին ոճի եւ վաղեմի աւանդութեանց » սիրահար սպասուհիի մը հարցնելով՝ ձեւերու այս լեզուին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացայ:

Հովահարը գոց պահել՝ կապի աջ ձեռքին անցուցած՝ կը նշանակէ նշանած մը կը փնտռեմ:

Հովահարը գոց պահել՝ կապը ձախ ձեռքին անցուցած՝ կը նշանակէ նշանուած եմ:

Հովահարը շուրթերուն մօտեցնել՝ կը նշանակէ կը կասկածիմ քեզ:

Հովահարին ծայրով մագերը շտկել կը նշանակէ վրայ կը մտածեմ:

Հովահարով արագաբար փչուիլ՝ կը նշանակէ ուշ չի մնաս:

Հովահարով անհոգ կերպիւ փչուիլ՝ կը նշանակէ կարեւորութիւն չունիս ինձի համար. կրնաս երթալ: Արագաբար գոցել՝ կը նշանակէ կը վախճում որ գիս խաբես:

Գետին ձգել՝ կը նշանակէ անձնուերդ եմ:

Սրտին տանիլ՝ կը նշանակէ վշտահար եմ:

Հովահարով երեսին մէկ մասը ծածկել՝ կը նշանակէ կը չեսնեն՝ այժմ քա՛ց:

Հովահարին թերթերն համրել՝ կը նշանակէ կը բաղձաւ քեզի հէս խօսիլ:

Հովահարին ծայրով կամաց մը ափին գարնել՝ կը

նշանակէ դեռ ապահով չեմ սիրելուս, կը կասկածիմ զգացմանցս վրայ:

Հովհաննէսը մէկ ձեռքէն միւսը անցնել՝ կը նշանակէ կը վախճան որ ինծի սահմանուած անձը դուն ես:

Առանց Հովհաննէսի պատուհան ելնել՝ կը նշանակէ այս գիշեր դուրս չպիտի ելլեմ:

Հովհաննէսը արագաբար արիւն զարնել՝ կը նշանակէ անհամբերութիւն:

Հովհաննէսը ամբողջ երեսը ծածկել՝ կը նշանակէ շատ բարկացած եմ:

Հովհաննէսը դրականին մէջ պահել՝ կը նշանակէ սեր չեմ փնտռեր:

Հովհաննէսին վրայի պատկերը ստէպ գիտելը՝ կը նշանակէ շատ հաւնած եմ:



ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՓՆԵՐ

Կերպասի եւ պատտաւի մը մէջ կանեփի, վուչի եւ բամբակի թելերու խառնուրդը ճանշնալու համար, նոյն կերպասէն կտոր մը լաւ չորցուցէք, յետոյ ձեթի մէջ ընկղմեցէք, լաւ մը քամեցէք եւ մէջէն լոյսին նայեցէք: Վուչի եւ կանեփի թելերը կիսաթափանց պիտի երեւան. մինչդեռ բամբակի թելերը իրենց թափանցիութիւնը պիտի պահեն:

×

Տղոց փուր. — Ձգեցէք որ տղաք քնանան: Շքուէտացի բժիշկներու յանձնաժողովի մը՝ վարժարաններու մէջ ըրած քննութենէն կը հետեւի որ պէտք եղածին չափ չի քնացող տղաք՝ հարիւրին ¹/₃ը աւելի հիւանդութեան ենթակայ են քան չափաւոր քնացողները: Դպրոց գացող տղոց քնանալու միջին տեւողութիւնն է. 4 տարեկան տղոց համար 12 ժամ, 7 տարեկանին՝ 11 ժամ, 9 տարեկանին՝ 10 ժամ, 12էն 14 տարեկանին՝ 9էն 10 ժամ, 14էն 21 տարեկանին 8էն 9 ժամ:

×

Մետաքսեայ փողպատ ու թաշկինակ լուալու լաւագոյն միջոցն է եռացած ու յետոյ պաղած վենետական օճառ դործածելը: Երկու անգամ այս օճառով լուալէ ետքը պաղ ջրէ անցնելու է և իւրաքանչիւր կտոր առանձինն թեթեւ մը պարզելով երկու ծայրէն բռնած՝ վրայէն ջուրը թոթուելու և լաթի մէջ պատառելու է: Այսպէս քառորդ ժամ մը կենալէն ետեւ պողպատեայ տաք արդուկով մը ողորկելու է: Միայն թէ լուալէն ետքը երկար ատեն մէկ կողմ ձգելու չէ, որպէսզի արդուկելու ժամանակ ըստ բաւականին խոնաւ ըլլայ:

×

Ժանդէ աղտոտած ճերմակեղէնները մաքրելու համար բիծին վրայ հասարակ աղ տարածեցէք, վրան ալ լէմոն քամեցէք ու թողէք որ այնպէս մնայ. հետեւեալ օրը տաք ջրով լուացէք և ապահով եղիք որ բիծերը անհետացած պիտի ըլլան:

×

Մեծուած պատրաստուած խաչուէին զուտ և ան-
խառն ըլլալը հասկնալու համար, մաս մը առ ու ա-
լիւրի պէս թափէ պաղ ջուրի մէջ. խաչուէն ջուրին
երեսը կը մնայ իսկ խառնուած նիւթը ամանին
տակը կ'իջնէ:

×

Ակռայի ցաւի դեղ. — Երկու երեք մատովդ աղ
կ'առնես կը դնես ամանի մը մէջ և վրան քիչ մը
ալքօլ լեցնելով կը բռնկցնես. այնչափ ատեն պէտք
է վառես որ աղը բոլորովին չի չորնայ և քիչ մը
ջրոտ մնայ. յետոյ կը մարես ալքօլը վրան բան մը
ծածկելով: Բաժարակի կտոր մը թաթխելով այդ ջրոտ
աղին մէջ ցաւած ակռայիդ փտուկին վրայ դիր:

× Երբ մարմինիդ մէկ կողմը կրակէ կամ ուրիշ մէկ
բանէ մը սյրի, ուռի և ճերմակ ջուր մը գոյանայ, շիշի
մը մէջ հաւասար չափով ջուր ու ձիթաիւղ կամ նշա-
իւղ դիր, խառնէ ուժգին, քսէ այրածին վրայ, ապա
փաթթէ այրած տեղը: Քիչ ետքը ցաւը կ'անցնին:

×

Զմեռը ջուրը սառելէ եւ ամանները կոտրելէ ա-
զատ պահելու համար պէտք է մաս մը կլիսերին աւել-
ցունել ջուրին մէջ:

× Անուշեղէնները չաքարոտելու համար հետեւեալ
դիւրին միջոցը կ'առաջարկենք: Անուշի մաքուր աման-
ները ալքօլով ցողուելէ յետոյ կրկին պէտք է
չորցնել եւ թողուլ որ լաւ մը պաղի, եւ փոխանակ
ամաններու վրայ ապակեայ կափարիչները ծածկելու
դրէք ալքօլացեալ թուղթ մը (պարզապէս ալքօլի
մէջ քանի մը անգամ թաթխուած թուղթ) անուշեն-

րուն մակերեսը եւ անոր վրայ գոցել կափարիչները:
ահաւասիկ այս կերպով որչափ ժամանակ պահուի,
անուշը բնաւ չաւրուիր:



ԲԱՐՈՅԱԼԻՅ ԽՕՍԳԵՐ

— Ան որ քեզ կը շողոքորթէ՝ թշնամիդ է

— Շողոքորթութիւնը կեղծ դրամ մ'է որ մեր ու-
նայնամտութեամբ միայն արժէք ունի:

— Երբ երկու նորատի կիներ հանդիպին, նախ իրա-
րու թերի կողմերը կը դիտեն, վերջէն իրարու շողո-
քորթութիւններ կ'ընեն:

— Եթէ կուզես մէկը պատժել՝ կարգէ զայն:

— Մէկ աղջիկ բաւ է, երկու աղջիկ շատ է, երեք
աղջիկ եւ մայրերնին հայրը կը խենթեցնեն:

— Ուր որ հաւը կը խօսի եւ աքլորը կը լռէ, հոն
հանգստութիւն չկայ բնաւ:

— Գեղեցկութիւնն հաւատք մը և աղօթք մ'է: Աստ-
ուած գեղանի կիներ ստեղծած է, որպէսզի մարդիկ
անոնց սիրոյն համար իրեն հաւատան:

— Եթէ շատ ամուսիններ հանգիստ չեն ապրիր,
պատճառը սա է որ մարդիկ կը գանգատին վերջ մը

ընելու համար, իսկ ընդհակառակն կանայք սկիզբ ընելու համար:

Ասրիէն Տիւբու

— Հարկ չկայ որ կին մը խոստովանահայր ունենայ, այլ պէտք է անանկ ապրի որ խոստովանահօր պէտք չունենայ:

Լապիւխե

— Կին մը եթէ ձեռքը խղճին վրայ դնէ, իր դժբաղուհւոյն համար գէշ չի կրնար խօսիլ:

— Պարկեշտ կին մը միշտ գոհ ըլլալ պէտք է իր էրիկէն, երբ զինքը չծեծեր, խռովութիւն չհաներ և ամէն ուզածը կ'ընէ:

Տիկին Եր Պրիսաֆ

— Ինչ որ է որսորդութիւնն երիտասարդաց համար, նոյնն է պարը աղջկանց համար: Նորածին կիրքերը կը գոսպէ, և խոհեմութեան կ'առաջնորդէ: Լօք՝ յատկապէս կը պատուիրէ որ տղաք իրենց փոքր հասակէն պարել սորվին: « Պարը, կ'ըսէ, սրտի փոթորիկներն արգելելու յատկութիւնն ունի »:

— Կնոջ մը ամենէն մեծ հարստութիւնը՝ իր էրկան սէրն է:

— Այն մարդը որ կին և զաւակ չունի, եթէ հազար տարի իսկ գիրքերու եւ աշխարհքի մէջ ուսումնասիրէ ընտանեաց դադտնիքը, բառ մը անգամ չի կրնար սորվիլ:

Միւրիէ

— Եթէ բարեկամ ընտրես՝ նայէ որ քեզմէ բարձր ըլլայ, եթէ կին առնես՝ քեզմէ վար ըլլայ, թէ ոչ քեզի տէր մը առած կ'ըլլաս: Այն կինն որ մեծ անուշտով կը մտնէ տուն մը, կ'ուզէ այն տան առաջին անձըն ըլլալ: Այն կինն որ մեծ հարստութիւն կը բերէ տուն մը, հրամայելու իրաւունքը ծախու առած կ'ըլլայ:

Տիկին Եր Ռիֆօ

— Կին առ հաւնելովդ եւ ո'չ թէ ուրիշներու հաւնեցնելու համար:

Ժ. Ռուսօ

— Մարդուս կենաց մէջ ամենէն կարեւոր գործը իր կինն ընտրելն է:

Տրօզ

— Մարդ կին առնելու համար կը բաւէ որ ինք հաւնի. կանանց համար երկրորդ պայման մը եւս կայ. պէտք է որ ընտրութեանը ուրիշներն ալ հաւնին:

Ռոմենիլ

— Հնազանդէ՛ քու հօրդ, ո'վ աղջիկ.

Եթէ կապիկ մ'իսկ տալ ուզէ քեզ էրիկ:

Մօլիեր

— Կնոջ մը սիրտն երկնից մէկ մասն է, բայց երկնից պէս գիշեր ցորեկ կը փոխուի:

Պայրըն

— Մարդկային սեռն երկու կուսակցութեան բաժնուած է, մարդիկ յարձակողական պատերազմ կը մղեն, կանայք պաշտպանողական, սէրը կը գրգռէ երկու կողմերը, եւ խառնուրդի միջոցին, շահը շարժելով երկուքին մէջտեղ կը նետուի: Բայց այս պատերազմը միւս պատերազմներուն չի նմանիր, փոխանակ պատերազմիկներու թիւը պակսեցնելու, անոնց թիւն աւելցնելու կը ծառայէ:

Սեյլէն Մարեալ

— Ո'վ որ աղջիկներն ունի, միշտ հովիւ է:

— Աղջիկ սպահելը ծանր բեռ մ'է:

Ռենեսսանս

— Պարահանդէսի մէջ մայր մը ծպտեալ նստար մ'է:

— Ամբողջ եւրոպան կրնամ հաշտեցնել, բայց երկուս կին չեմ կրնար հաշտ պահել իրարու հետ:

Լուի Ժո.



ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՎԱՐԿ. — ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ. — ԶԵՂԶ

Ի՞նչ է վարկը. — Առեւտրական կեանքով դբա-
զողներու համար անհրաժեշտ է լաւ մը ըմբռնել թէ՛
ի՞նչ է վարկը : Կ'ըսենք թէ Յակոբ՝ Թոմասին վարկ
կ'ընէ՝ երբ Յակոբ իր ունեցած ո՛ր եւ է մէկ ինչքը
Թոմասին կը յանձնէ : Վստահ ըլլալով որ որոշեալ
ժամանակ մը ետքը Թոմաս իրեն պիտի վերադարձնէ
զայն : Փոխ տուողը վարկ կ'ընէ եւ փոխ առնողը վարկ
կ'ընողն է : Վարկ բառը՝ վստահութեան նշանակութիւնը
ունի եւ Յակոբ կը հաւատայ որ Թոմաս ետ պիտի
տայ իր ինչքը (բան մը որ շատ անգամ չպատահիր) :
Յակոբ պահանջատէր է եւ Թոմաս պարտական :

Վարկ բառը ամէն պարագայի մէջ չգործածուիր :
Երբ մէկը ձի մը, գիրք մը, տուն մը, մեքենայ մը,
վերջապէս ո՞րեւէ առարկայ մը փոխ կ'առնէ եւ գոր-
ծածելու համար դրամ կը վճարէ, վարձած կ'ըլլայ եւ
վճարածն ալ վարձ, հասոյթ կ'ըսուի : Շատ երկիր-
ներու մէջ, ուր տակաւին դրամը գործածութեան

մէջ չէ . ցորեն, իւղ, գինի, բրինձ եւայլն փոխ կու-
տան իրարու եւ կ'առնեն : Իսկ քաղաքակիրթ երկիր-
ներու մէջ սովորութիւն դարձած է դրամը միայն
փոխ տալ : Երբ մէկը մեքենայի մը պէտք ունի եւ
զայն գնելու չափ դրամ չունի, կ'երթայ կրցածին
չափ լաւ պայմաններով փոխ դրամ կ'առնէ եւ մեքե-
նան կը գնէ ա'յն տեղէն ուր ամէնէն աժանն է : Շատ
անգամ ալ մեքենան ծախողն է որ գնողին վարկ կ'ը-
նէ եւ մեքենային արժէքին չափ դրամ փոխ տուած
կ'ըլլայ :

Առուտուրի կամ ճարտարարուեստի մէջ վարկը
խիստ կարեւոր է . որովհետեւ սեփականութիւն մը
անանկ մէկուն ձեռքին մէջ կը գնէ՝ որ կարող է ա-
նոր արժէքը գնահատել տալ : Խիստ շատ մարդիկ
սեփականութիւններ ունին եւ սակայն անկարող են
գործի ձեռնարկելու, ինչպէս՝ կիները, ծերերը, տը-
ղաքները, եւ այլն : Երբեմն կը գտնուին մարդիկ ալ՝
որոնք այնքան շատ հարստութիւն ունին որ մեքե-
նուն չեն անցներ գործի մէջ մտնել՝ եթէ ուրիշ մէկը
յանձն առնէ իրենց համար նոյնը ընել : Եւ եթէ ձեռ-
նարկի մը միջամուխ ըլլան իսկ՝ իրենց ամբողջ հա-
րստութեան պէտք չունին եւ տրամադիր կ'ըլլան
ուրիշին փոխ տալ աւելորդ մասը կարճ պայմանաժա-
մերով : Միւս կողմէ շատ ճարպիկ ու գործունեայ
մարդիկ կան՝ որոնք կարող են գործատեղիներ հիմ-
նել, հանքեր փորել ու առուտուր ընել՝ եթէ բաւա-
կան դրամ ունենան հարկ եղած գործիքները, նախ-
նական նիւթերը գնելու, գործաւորներու վճարելու
եւ ուրիշ պէտքերու համար : Մարդ մը վարկ ստանա-

լու համար, անհրաժեշտ է որ սեփականութեան մը տէրը ըլլայ: սակայն սղոյիկ բան մը ունենալով ալ կարող է ի հարկին իր գործին պէտք եղած դրամը հայթայթել՝ եթէ պատուաւորութեան ու կարողութեան լաւ համբաւ մը չահած է:

Գրաւի վրայ փոխառութիւն. — Վարկը շատ մը տարբեր կերպերով կ'ստացուի: Երբեմն մէկը լիովին վստահութիւնը վայելելով բարեկամի մը կամ ազգականի մը՝ անկէ տեւական կերպով փոխառութիւն մը կ'ընէ:

Գրաւի վրայ ալ ահագին գումարներ կարելի է փոխ առալ: Մարդ մը որ իր հարստութիւնովը բամբակի մանարան մը շինած է՝ զայն իբր երաշխաւորութիւն կուտայ կատարած մէկ փոխառութեանը, այսինքն պահանջատէրին իրաւունք կուտայ՝ մանաւանդ ծախելով իր դրամը գանձելու, եթէ երբեք ինքը որոշեալ պայմանաժամին անկարող ըլլայ վճարելու: Այս պարագային կ'ըսեն որ մանաւանդ գրաւի դրուած է:

Շատ հաստատութիւններ, ինչպէս ապահովագրական ընկերութիւններ, շինութեանց ձեռնարկու ընկերութիւններ եւայլն, մեծամեծ դրամագլուխներ փոխ կուտան գրաւի վրայ եւ ասոնց օրինակին կը հետեին շատ մը հարուստ անհատներ: Տուններ, խանութներ, արտեր եւայլն իրենց անուանական տէրերուն չեն պատկանիր՝ հապա այն անձերուն, որոնք դրամ վճարած են այդ տէրերուն՝ անոնց կալուածները գրաւի առնելով:

Այդ կալուածներու արժէքին, եւ փոխ տրուած դրամին քանակութեան միջեւ բաւական մեծ տարբերութիւն մը կը դրուի, ծախուած ժամանակ կրելիք գինի անկումին տեղը լեցնելու համար: Այսպէս 1000 ոսկինոց տունի մը վրայ 700 կամ 800 ոսկի միայն կը տրուի:

Գրաւի միջոցաւ կնքուած փոխառութեան մը տուկոսը համեմատական է գրաւի դրուած կալուածին արժէքին ու ներշնչած վստահութեան համեմատ: Երբ անոր շինուածքը խախտու կամ իր իրական արժէքով ծախուիլը կասկածելի է՝ բնականաբար փոխատուութեան տոկոսն ալ բարձր կ'ըլլայ արուած դրամին գանձումը աստիճան մը կասկածանքի ենթարկուելով:

Փոխատուութեան համար իբր գրաւ կ'ընդունուին հաստատուն կալուածներ, տուն, գործատեղի եւայլն, այսինքն անանկ ինչքեր, որոնք երկար ժամանակ կը պահեն իրենց գոյութիւնը. սակայն երբեմն ալ նոյն գործողութիւնը կը կատարուի վաճառանքի միջոցով վրայ. ինչպէս բամբակ, գինի, ցորեն եւլն:

Դրամառու. — Քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ ամէնէն աւելի վարկ տուող դրամատէրն է (պանքի), որուն համար կրնայ ըսուիլ թէ վարկի վրայ կը շահագործէ: Դրամատէր մը սովորաբար երեք չորս տեսակ գործողութիւններ կը կատարէ, սակայն անոր իրական գործն է կարգ մը անձերէ դրամ փոխ առնելով՝ ապրանք գնելու համար դրամի պէտք ունեցողներուն փոխ առալ:

Երբ վաճառական մը ձեռքի ապրանքները ամ-

բողջովին կը ծախէ՝ փոխարժէքը դրամ՝ կ'ընդունի։ մինչեւ որ ապրանքի նոր մթերք մը գնէ՝ պէտք չունի այդ դրամին։ Նոյնպէս անոնք որ թողակ, շահաբաժին կամ հասոյթ կ'ստանան, ամէնը մէկանց մէկ անգամէն չեն ծախսեր։ փոխանակ այս դրամները իրենց քով պահելու՝ ուր որ եւ է շահ մը չպիտի բերէ և նոյն իսկ գողցուելու, այրելու, կորսուելու վրտանգներու ենթակայ ալ պիտի ըլլայ, նախապատիւ կը սեպեն եւ իրաւամբ ալ՝ դրամատէրի մը փոխ տալ որ ուղած ժամանակնին իրենց կը վերադարձնէ զայն։

Ընդհանրապէս վաճառականները, ճարտարարուեստով զբաղողները, ամէն օր ստացած դրամին կը զրկեն իրենց դրամատէրին եւ քովերնին մանր ծախքերու համար քիչ մը բան միայն կը պահեն։

Դրամատան մէջ գողերէ, հրդեհէ եւայլն վախ չի կայ։ Ուզուած ժամանակ կարելի է տրուած դրամը ետ առնել։ Դրամատէրը տոկոս կը վճարէ իրեն պահ տրուած դրամներուն։ Ահա՛ այս առաւելութիւնները կը վայելեն իրենց հարստութիւնը դրամատուն մը յանձնողները։

Այս յանձնումը զանազան պայմաններով կը կատարուի։ Երբեմն յաճախորդը յանձն կ'առնէ դրամը ետ ուզելէն եօթն օր առաջ իմաց տալ դրամատէրին, երբեմն ալ դրամատան յանձնուած գումարը երկու կամ մէկ տարի եւ կամ վեց ամիս ետ շառնուելու պայմանաւ կը տրուի, այս պարագային փոխատուութեան պայմանաժամը որքան երկարի՝ տոկոսն ալ նոյնքան բարձր կ'ըլլայ։

Ամէնէն աւելի ընթացիւ հաշիւի դրութեամբ է որ դրամատուն մը դրամ կը յանձնուի։ յաճախորդը ուղած ատենը իրաւունք կ'ունենայ գումար մը պահ տալու կամ ետ առնելու։ Այս պարագային, սակայն տոկոսը շատ ջնջին բան մը, նոյն իսկ ոչինչ կ'ըլլայ որովհետեւ դրամատէրը ստիպուած է իրեն յանձնուած գումարը գրեթէ ամբողջովին պատրաստ պահելու, չգիտնալով թէ յաճախորդն ո՛ր ատեն ետ պիտի ուզէ։

Երբէք հաւանական չէ որ դրամատան մը հազարաւոր յաճախորդները միեւնոյն ժամանակ ելթան իրենց յանձնած գումարը ետ ուզեն, երբ մէկ քանին դրամ կը քաշեն՝ ուրիշներ նոր գումարներ կը բերեն, այսպէսով դրամատէր մը միշտ մեծաքանակ գումարներ կ'ունենայ իր տրամադրութեանը տակ առանց հաշուելու դրած դրամագումարը զորս կը շահագործէ օւրիշ անհատներու փոխ տալով։

Դրամատէր մը իր փոխատուութիւնները կը կատարէ զանազան կերպերով։ Երբեմն, ինչպէս որ վերը բացատրեցինք, կալուած, ապրանք, երկաթուղոյ բաժնեթուղթ կամ հանրային պարտաթուղթեր գրաւ առնելով դրամ՝ փոխ կուտայ։ սակայն այս տեսակ գործողութիւններու համար չլինար մեծամեծ գումարներ յատկացնել, որովհետեւ ուղած ատեն դրամը ետ առնելը դժուար է։ Փոխատուութեան ամէնէն պարզ միջոցներէ մին է թողուլ որ յաճախորդները իրենց վարկէն անցնին, այսինքն դրամատան յանձնած դրամէն աւելի մեծ գումար մը առնեն։ Բնականաբար այսպիսի գործողութեան մը համար դրամատէրն չափազանց վստահութիւն ունենալու է յա-

ճախորդին վրայ, եւ անկէ կամ անոր բարեկամներէն հարկ եղած երաշխաւորութիւնը առած ըլլալու է :

Զեղչ. — Դրամատէր մը վարկ բանալով իր դրամները փոխ տալու եւ զանոնք շահագործելու համար ամէնէն աւելի տոմսակներ գեղջելու գործողութիւնը կը կատարէ, այսինքն որոշեալ պայմանաժամին վերադարձնելու հաստատ գրաւոր խոստումի մը վրայ դրամ փոխ կուտայ :

Ենթադրենք որ Յովհաննէս հազար ոսկիի բամբակեղէն ծախեց խանութպանի մը՝ Թովմասին, Թովմաս այդ ապրանքները ծախելու համար քանի մը ամսուան պէտք ունի. եթէ պատրաստ դրամ ալ չունի առած ապրանքին փոխարէնը կանխիկ վճարելու, այն ատեն կը համաձայնի Յովհաննէսին հետ հազար ոսկիի վարկ մը ստանալու համար եւ անոր կը յանձնէ սա՛ կերպով գրուած տոմսակ մը :

Կ. Պոլիս, 1906 Մարտ 2

Վ. Մ. 1000 Օսմ. ոսկի

Թուալիսնէս իննսուն եւ մեկ օր յետոյ պարտի վճարել Պ. Յովհաննէսի կամ հրամանին հազար Օսմ. ոսկի, փոխարէնը ապրանք ստացած եմ :

Թովմաս

Եթէ Յովհաննէս և Թովմաս աղէկ վարկի տէր են, դրամատէրը անմիջապէս կը գեղջէ՛ այդ Թովմասը, այսինքն կը գնէ զայն՝ նշանակուած գումարը վճա-

րելով՝ ուրկէ նախապէս վար կը դնէ հարկերին սա-
չափ տոկոս՝ իբր իր շահը : Այս տոմսակը ապահովու-
թիւն մըն է դրամատէրին ձեռքը՝ որովհետեւ Թով-
մաս ստիպուած է որոշեալ պայմանաժամին վճարել
զայն, եթէ անանկանալ կամ օրինաց տրամադրու-
թեան ենթարկուիլ չուզեր :

Այս տեսակ տոմսակ մը ձեռքէ ձեռք քանի մը
հոգիի կը ծախուի՝ որոնց իւրաքանչիւրը ճիշտ կ'ընէ,
այսինքն հրաման կուտայ դրամը վճարել այն մար-
դուն որուն կը ծախէ ինք տոմսակը : Երբ որոշեալ
պայմանաժամին Թովմաս կը մերժէ վճարել, իւրա-
քանչիւր ստորագրող իրաւունք ունի նոյն գումարը
պահանջել իրմէ առաջ ճիշտ ընողէն :

Զ Ո Բ Ա Ք Ժ Ա Լ Յ Զ

— Պարո՛ն, բարի ու երջանիկ տարի մը կը մաղ-
թեմ ձեզի.... :

— Հա՛ւ, լա՛ւ, դալ տարի Դեկտեմբեր 31ին նո-
րէն եկո՛ւր, եթէ ըսածդ իրաւ ելլէ՛, քեզի 5 Փրանք-
նոց մը պարգեւ կայ :

×

— Նոր տարին բարեմաղթելու եկողներուն պիտի
ըսես թէ՛ արկղակալս դրամարկղին բանալիներն ու
դրամները առեց ու փախեր է :

— Բայց ձեր արկղակալն է եկողը :

×

— Տեարք դատաւորք, ամբաստանեալն արժանի է ձեր ներողամտութեան: Արդէն իսկ բաւականէն աւելի պատժուած չէ՞ միթէ ձմեռուան այս ցուրտին բարակուկ բանդալոն մը գողնալովը:

×

— Պարո՛ն, անկարելի է որ աղջիկս ձեզի կնութեան տամ, ձեր վրայ լուրեր հաւաքել տուի. ամէն տեղ մեծագումար պարտքեր ունիք:

— Ո՛հ, այդ մասին անհոգ եղիք, երդում ըրած եմ բնաւ չվճարել զանոնք:

×

Փաստաբանը. — Ընդհանուր դատախազը ամբաստանեալին գլուխը կը պահանջէ. տեա՛րք դատաւորք, առէ՛ք զայն, մեզի պէտք եղածը պատիւն է:

Ամբաստանեալը. — Պապանծէ՛, աւանակ:

×

— Հայրի՛կ, դուն չըջանաւարտի վկայական առած ես, Ովկիանիոյ մէջ ո՞ր կղզիները կան:

— Տղա՛ս, միտքէս ելած են ասոնք:

— Անանկ է նէ ես ինչո՞ւ սորվիմ, մեծնամ նէ պիտի մոռնամ:

×

Վարձակալը. — Սենեակին թուղթերը փոխելու է:

Պանդոկապետը. — Ի՞նչ հարկ կայ. քսանը հինգ տարի է յաճախորդներս բան մը ըսած չունին:

×

— Պարոնը այսօր մարդ չընդունիր:

— Թո՛ղ չընդունի, կ'օգտէ որ վճարէ:

×

— Մարիա՛մ, սանդուղները մաքրէ քիչ մը, նայէ՛ ֆինօն գիրկս առած վար իջայ որ ոտքերը չաղտոտին:

×

Վաճառականը նոր առած սպասաւորին. — Քեզի քովս առնելու չէի, վարժապետութենէ եկողները գործի չեն գար, ծուլութեան վարժուած կ'ըլլան:

×

— Ի՛նչ, սիրելիս, դուն ալ գիտես որ անոր անցեալին վրայ արատ մը կայ, և կ'ուզէ նորէն անխելքը ամուսնանալ:

— Արատին եթէ նայելու ըլլաս... արեւն ալ արատներ չունի՞ միթէ:

×

Ամբակումին ակուան կը ցաւի:

— Վստահ եղիք որ պզտիկ ցաւ մը իսկ չպիտի զգաք, կ'ըսէ աստամբարոյժը:

— Անանկ է նէ, քու ակուայէդ հատ մը քաշէ որ տեսնեմ:

×

Պարոնը խոհանոց մտնելով սպասուհիին. — Ինչո՞ւ այդչափ աղմուկ կը հանես կոր սաներով, ձայնը մինչեւ վեր կուգայ կոր:

Սպասուհին, — Դիտմամբ կ'ընեմ որ՝ տիկինին դաշնակին ձայնը չառնեմ, ջիղերուս կը դալչի կոր:

×

— Շատ խելացի է սա տղեկը, երեկ դերձակը հաշիւը առեր բերեր է. չուտ մը գնաց դիմաւորեց ըսելով որ՝ տունը չեմ եւ ճամբեց զանի:

×

— Քեզի համար բան մը չենք կրնար ընել, խեղճ կնիկ, մենք աղքատ որբ ու աղաքները միայն կը խնամենք :

— Յիսուսըվեց տարի է, ես ալ որբ մնացած եմ :

×

Տիկինը. — Պարոն, կարծեմ ձեզի մեծ արուեստահանդէսին ժամանակը տեսայ :

Պարոնը. — Կարելի է, տիկին, բայց ո՞ր արուեստահանդէսին էր, 1900ի՞ն, թէ ոչ 1888ի՞ն :

×

— Քեզի օղի մը հրամցնեմ սա գինետունէն :

— Չէ՛, ադ չըլլար, այդ տեղի ծախուած օղին ես կուտամ, գիտեմ ի՛նչ ապրանք ըլլալը :

×

Երկու որսորդներէ մին ընկերոջը. — Այդ տուփին մէջ ի՞նչ կայ :

— Վէրքեր դարմանելու հարկ եղած նիւթերը, նշան առնել չեմ գիտեր, կրնայ ըլլալ որ քեզ վիճակը :

×

— Պարոն, քեզի տեսած ըլլալս լաւ կը յիշեմ :

— Բայց բնաւ ձեզի հանդիպած չեմ, տիկին, բնա՛ւ :

— Կրնայ ըլլալ, ներեցէ՛ք ուրեմն, անանկ հասարակ երեւոյթ մը ունիք որ խաբուեցայ :

×

— Կը ներէ՞ք պարոն, անգամ մը երթամ տեսնեմ, ամուսինս ո՞ր է :

— Կը նախանձի՞ք, տիկին, . . . :

— Ո՛հ, ո՛չ, կ'ուզեմ վստահ ըլլալ թէ՛ մեկնած է :

×

— Սո՛ւտ է, ատանկ բան չկայ, մի՛ հաւատար :

— Բայց սա՛ լրագրին մէջ գրուած է, տե՛ս :

— Գիտեմ, ես ալ խմբագիր եմ, ատանկ բաներէ կը հասկընամ :

×

Պատասխանը. — Ամբաստանեալ, արդէն անգամ մը դատապարտուած ես :

Ամբաստանեալը. — Այո՛, տէր դատաւոր, բայց յանցանքս այն անգամուան փաստաբանինս էր, ապուշը չի կրցաւ շնորհքով խօսիլ :

×

Մայրը. — Կը բաւէ՛, ալ Սիրանոյշ, նշանուած աղջիկ մը այդչափ չպարեր :

Սիրանոյշ. — Չգէ՛. մայրիկ, թող որ քիչ մը զըռուարճանամ հիմա, ետքը ամէն բան կը լմնայ :



ԽՈՇԱՆՈՑԻՆ ՄԱԾՈՒՆԸ

Շատեր կ'ուզեն անարատ եւ համեղ մտծուն ուտել, բայց այդպիսի բնութիւններով օժտուած մածուն գտնել զրեթէ անհնար է կաթնավաճառներուն քով, ուստի մեր Տաւեցոյցի ընթերցողները գոհացնե-

լու համար կը դնենք ասոր մասնագէտ վարպետի մը ցցուցած եղանակն եւ կը յուսանք թէ գոհ պիտի ըլլաք անարատ մածուն պատրաստելով ուտել :

Առէք լիդրա մը կաթ , լեցուցէք մաքուր ամանի մը մէջ , լաւ կրակ մը պատրաստեցէք , դրէք սանր կրակին վրայ եւ տաքցուցէք կաթը : Այս միջոցին մաքուր շերտփով (ֆերչե) մը կաթը շարունակ խառնեցէք եւ հոսեցէք (շերտփով կաթն առնել եւ քիչ մը բարձրէն սանին մէջ վաղցնել) , երբ կաթն այլ ևս սխի փրփուրալ , աւելի շուտ հոսեցէք և ուշադրութիւն ըրէք որ աճելով սանէն դուրս չյորդի , 5-10 վայրկեան վերջը վար տռէք կրակին վրայէն եւ շարունակեցէք հոսել միշտ մինչեւ որ պաղի այն աստիճան որ ճկոյթ մատերնուդ ծայրը կաթին մէջ միասն առնենիդ հագիւ թէ դիմանայ . — եթէ մատերնիդ վարժ չէ եւ փափուկ է մոռաւանդ , պիտի խաբուիք : Առաջուց պատրաստեցէք փայտէ սնտուկ մը , զորօրինակ քարիւղի սնտուկ , մէջը լեցուցէք մանր յարդ , եւ հոն զետեղեցէք մածուն բռնելիք ամանիդ . միսկողմէ առէք ապուրի գգալ մը թարմ մածուն եւ քիչ մը պաղ ջուրի հետ լաւ մը հարեցէք . այնպէս որ իր թանձրութիւնն հաւասարի թանի (տաճկերէն այլաւ) : Երբ կաթին տաքութիւնը որոշեալ աստիճանին հասնի , այն ատեն լեցուցէք յարդին մէջ պատրաստուած ամաններուն մէջ , մակարդը (ջրով հարած մածունը) բաժնեցէք իւրաքանչիւրին հաւասար չափով , (եթէ քանի մը հատ են) լեցուցէք ուշադրութեամբ ճիշտ մէջտեղէն , եւ փայտէ դքալի մը կոթով եւ կամ ուրիշ բարակ առարկայով մը մէջտեղէն խառնեցէք որ մակարդը կաթին հետ միանայ առանց երեսի սերը շարժելու : Այս ընելնէդ վերջը , եթէ ձմեռ է , առէք եր-

կու խիստ փոքր թաղարներ (սախը) կամ անոնց նման ո եւ է ամաններ . մէջը լեցուցէք տաք միսի , եւ վրան շարեցէք մէկ քանի կտոր կրակ եւ զետեղեցէք սնտուկին մէջ , մածունի ամաններուն մօտ . ծածկեցէք սնտուկը իր կափարիչով կամ տախտակով մը , վրայէն ալ մէկ երկու բրդեղէն ծածկոցներով ծածկեցէք , երեք ժամ վերջը բացէք սնտուկն , եւ պիտի տեսնէք որ ձեր կաթը մարկարդուած է , բայց տակաւին մի շարժէք տեղէն , կրակները վերուցէք եւ քիչ մը թողէք այնպէս , քիչ ետքը կրնաք բոլորովին սնտուկէն դուրս հանել եւ պաղ տեղ մը դնել :

Սովորաբար այսպէս կը պատրաստեն մածունը , բայց երբ կ'ուզէք որ քիչ մը թանձր ըլլայ , կաթն աւելի եփեցէք որ շոգիանալով գրեթէ կէսը մնայ , իսկ եթէ չէք ուզեր շատ եփել՝ կաթին մէջ խառնեցէք քիչ մը թարմ եւ հում սերոց (Քոհմ) : Կաթին տաքութեան աստիճանը (մակարդելու համար) փորձով գտած եմ որ 55° հարիւրամասնեայ է ամառուան համար , եւ քիչ մը աւելի , մինչեւ 60° , ձմեռուան համար : Մակարդը կրնաք լեցնել կաթին մէջ պզտիկ ապակեայ գրեխով մը , որ ուժով պայթեցնելով , ամէն կողմ կը տարածէ առանց երեսի սերն աւրելու , որով խառնելու ալ հարկ չի մնար վերջը :



ՇԱՊԻԿՆԵՐՈՒ ԹԵՒԵՐՆ ՈՒ ԿՈՒՐԾԻՔԵՐՆ ՈՂՈՐԿԵԼ

Ամերիկացիք իրաւամբ կը պարծին թէ ոչ ոք կըրնայ հաւասարիլ իրենց շապիկներու թեւերն ու կուրծքերն ողորկելու մասին , մեր ընթերցողուհիներն ան-

տարակոյս շնորհակալ պիտի ըլլան մեզի եթէ ցոյց տանք իրենց թէ՛ ողորկելու այս պղտիկ դաղտնիքն ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ: Գործածուելիք նշաստակին (ֆոլա) մասնաւոր պատրաստութեան մէջ կը կայանայ պարզապէս այս դաղտնիքը:

Մէկ կողմէ նախ լիդրս մը ջուր եռացնելու է, որուն մէջ պէտք է նետել կաղինի մեծութեամբ քաբարմաշեք՝ բարակ մը տաշելէ վերջ որպէսզի դիւրաւ հալի: Յետոյ եռացող հեղուկին խառնելու է քիչ մը մեղրամոմ որպէս զի արդուկելու ժամանակ, արդուկը չփակչի լաթին:

Միւս կողմէ նշաստակը պաղ ջուրի մէջ հարելու է ամենամեծ խնամով մինչեւ որ սերի թանձրութիւն առնէ: Այս գործողութեան մեծ խնամք տանելու է, եթէ չէք ուզեր որ նշաստակն եփած ատեն փսորի: Յետոյ պէտք է եռացող ջրին մէջ լեցնել այսպէս լուծուած նշաստակը, կամաց կամաց եւ անդադար շարժելով, մինչեւ որ նշաստակը օշարակի մը թանձրութիւնն առնէ: Այս վիճակին մէջ 15-20 վայրկեան եփելու է, մերթ ընդ մերթ դգալով մը խառնելով, որպէսզի սանին տակը չփակչի: Եփելէ յետոյ, թըրչած շղարչէ (քիւլպէս) մը պէտք է անցնել. եւ թողելու է որ պաղի մինչեւ մարդուն մատը դիմանալու չափ: Այն ատեն, ձեր չապիկին թեւերն, օձիքներն ու կուրծքերն խնամով կրնաք թաթխել այս հեղուկին մէջ, եւ ծրարելով քառորդ մը սպասելէ ետքը կ'սկսիք արդուկել: Արդուկը շատ տաք ըլլալու է, և պէտք է ուժով կոխել եւ արագաբար շարժել, որպէս զի ողորկումն միօրինակ ըլլայ:

Օձիքներու ու թեւնոցներու համար կրնաք նաեւ

մասնաւոր շոհ (ֆոլա) մը գործածել հետեւեալ կերպով:

Լիդրս մը նշաստակի համար աւելցուցէ՛

90 կրամ սիլիքադ տը սուտ,

30 « կօմ արապիք կամ տէքսթէրին

60 « շաքար, բայց փոշի ըլլալու է:

Չէ՞ք զարմանար եթէ ըսինք թէ Ամերիկայի մէջ ամէնէն ճարտար արդուկողներն են աղտոտ կարծուած Ձինացիներն, որ ճարտարարուեստի այս ճիւղին մէջ մեծ համբաւ հանած են:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊՆԵՐ

(CRISES COMMERCIALES)

Ճարտարարուեստը պարբերական է. — Ամէն մարդ հարկաւ դիտած է որ առուածուրը կը փոփոխէ իր գործունէութիւնը ժամանակ առ ժամանակ, պարբերաբար: Շէքսփիր իրաւամբ ըսած է.

Մարդկային գործերու մէջ մակընթացութիւն մը կայ.

Որուն բարձրացող ալիքները հարստութեան կ'առաջնորդեն:

Գործի ելեւէջներու մէկ քանին կախում ունին տարւոյն եղանակներէն. գարնան ու սամառուան մէջ առուածուրը խիստ շատ է, մինչդեռ ձմեռուան մէջ գրեթէ ոչինչ, Յունուար, Փետրուար, Մարտ, Յունիս Յուլիս, Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամիսներուն մէջ շատ դիւրութեամբ կարելի է ստակ ձարել, Հոկտեմբեր եւ

Նոյեմբեր, մասնաւորապէս, շատ գէշ կ'երթան. դրամին սակը շուտով կը բարձրանայ եւ տարւոյն մէջ ամենէն աւելի այս երկու ամիսներուն մէջ է որ սնանկութիւնները կը շատնան. Ապրիլ եւ Մայիս ալ բաւական չվտանգաւոր են վաճառականին, սակայն առաջուրն է լաւ պատրաստուելով կարելի է անցնել դանոնք առանց սնանկութեան վտանգներու:

Գործերու մէջ, ա'լ աւելի երկար տեւող մակընթացութիւն մը կայ որ բարձրանալու եւ իջնալու համար գրեթէ տասը տարուան տեւողութիւն մը կ'ունենայ: Պատճառը յայտնի չէ, սակայն իրաւ է որ տարիներ կ'ըլլան ուր մարդիկ սովորականէն աւելի վստահ կ'երեւին եւ աւելի մեծ յոյսեր կ'ունենան իրենց գործերու յաջողութեան վրայ, կը մտածեն որ եթէ դրամագլուխին նոր ճարտարարուեստներու, դրամատուններու, երկաթուղիներու, շոգենաւներու եւայլ նոր առեւտրական ձեռնարկներու մէջ դնեն, մեծամեծ շահեր պիտի իրագործեն: Երբ կարգ մը մարդեր այս լաւատեսութիւնը, այս յոյսերը կ'ունենան, ուրիշներ ալ անոնց կը հետեւին. ինչպէս որ ընտանեկան ընկերութիւններու մէջ մէկ երկու հոգիին զուարթութիւնը բոլորին ալ կը փոխանձի եւ ամենուն դէմքն ալ կը զուարթանայ: Այս յոյսերը կամաց կամաց կը տարածուին առեւտուրի ամէն տեսակ ճիւղերուն վրայ ալ: Հնարագէտ մարդիկ նոր ձեռնարկներու, նոր գիտերու ծրագիրներ կ'առաջարկեն եւ շուտով կը գտնեն դրամատէրեր որոնք յօժարամիտ կ'ըլլան մասնակցելու: Ուրիշ շահագէտներ ալ տարբեր ծրագիրներ կ'առաջարկեն, եւ քանի մը առեւտրական ընկերութիւններու բաժնեթուղթերը վրայ դնելուն կ'ենթադրեն թէ՛ միւսներն ալ պիտի բարձրանան:

Ամէնէն անհեթեթ ծրագիրները իսկ պաշտպաններ կ'ունենան լաւատես ժամանակամիջոցին եւ ասանկով յառաջ կուգայ « Առեւտրական տենդ » ըսուածը:

Առեւտրական տենդ. — Երբ այս մտադրուած ծրագիրները ի գործ դնելու տեսնը կուգայ ու կըսկըսին անոր ձեռնարկել, շինութեանց համար անհրաժեշտ եղող նիւթերու ահագին պէտք մը կ'զգացուի եւ շուտով անոնց գիներն կը բարձրանան: Զանոնք արտադրող գործատուները շատ դրամ կը վատարկին ու կը վատեն՝ հանգստութեան, զուարճութեան համար աւելորդ ծախքեր ընելով: Նոր կարասի նոր հագուստ գնելով, եւլն: Բոլոր այս առարկաներուն գիները կը սղեն եւ անոնց առուտուրով դրագողները մեծամեծ շահեր կ'ունենան: Ամէն վաճառական նոր նոր ապրանքներ կը մթերէ սուղ գիներով, սա յոյսով թէ՛ ապագային ա'լ աւելի պիտի բարձրանայ անոնց գիները:

Իրերու այս վիճակը չկրնար սակայն երկար տեւել: Նոր առեւտրական ձեռնարկներու մասնակցողները վճարումներ ընելու պարտական են, այսինքն իրենց խոստացած դրամագլուխը հայթայթելու են. ասոր համար կ'երթան դրամատուները պահ տուած դրամարները ետ կ'առնեն. որով դրամատէրին ուրիշին փոխ տալու համար տրամադրած դրամին քանակութիւնը հետզհետէ կը նուազի: Միւս կողմէ ճարտարարուեստով զբաղողները, վաճառականները, շահագէտները՝ որոնք մեծամեծ քանակութեամբ ապրանքի մթերքներ կը պատրաստեն կամ կը գնեն՝ կ'ուզեն ա'լ աւելի ընդարձակել գործերնին ու մեծցնել շահերնին եւ երթալով մեծաքանակ գումարներ փոխ առնել կը

ջանան : Ասոր իբր հետեւանք դրամը կը սղէ , այսինքն , կարճ պայմանաժամով (մէկ շաբաթէն մինչեւ երեք կամ վեց ամիս) փոխ տրուած դրամին տոկոսը կը բարձրանայ : Տենդը երթալով կ'աւելնայ ու բախտախնդիր կամ անբարոյական շահադէտեր իրապէս ունեցած հարստութիւններուն քանի մը պատիկը աւելի դրամ փոխ կ'առնեն : Վարկը շատ ձգտած կ'ըլլայ , եւ 10 հազար ոսկի դրամագլուխ ունեցող հաստատութիւն մը 2 կամ 300,000 ոսկի պարտք կ'ունենայ վճարելիք՝ ի փոխարէն շահադիտութեամբ գնուած ապրանքներու :

Տոկոսի սակին այս բարձրացումը խիստ վտանգաւոր է շահադէտներուն . անոնք երբ ապրանք գնել սկսան՝ տոկոսը 2 կամ 3 էր : սակայն երբ երթալով կը բարձրանայ ու կը հասնի մինչեւ 8 կամ 9 (նոյն իսկ 18էն 24) շահադէտերը կը տեսնեն որ գնած ապրանքնուն ընելիք շահերնուն գրեթէ ամբողջութիւնը տոկոսի պիտի տան , միւս կողմէ ալ իրենց դրամաւորւոյնը՝ առնելիքնին ետ պահանջելով , կ'ստիպուին ի վերջոյ ունեցած ապրանքնուն մէկ մասը ծախել՝ վճարելու յանձնառութիւնին կատարելու համար :

Քանի մը վաճառականներ ասանկ ծախել սկսելնուն պէս՝ նոյն ապրանքէն ունեցողները՝ ամէնքն ալ իրար կ'անցնին՝ գիները շատ չինկած ձեռքերնին գտնուած ապրանքները ծախելու համար : Այն ատեն յառաջ կուգայ ծախելու շտապում մը եւ հասարակութիւնը ամենացած գիներով միայն կը հաճի գնել : Գէշ շահադէտները անկարող կ'ըլլան իրենց վարկը պահելու , որովհետեւ եթէ ունեցած ահագին մթերքը մեծ միասով մը ծախեն՝ իրական դրամագլուխնին չի բաւեր յառաջ եկած միւսը գոցելու : Այսպէսով չեն

կրնար ստորագրած թուղթերուն վճարումները օրին կատարել եւ կը դադրեցնեն վճարումին , այսինքն կը սնանկանան :

Նոյն շահադէտներուն հետ գործ ընողներուն համար շատ ցուալի բան է այս , (օրինակի համար գործարաններու պետերը որոնք ասպառիկ ապրանք ծախած էին սնանկին) , ունեցած առնելիքնին ամբողջովին չեն կրնար դանձել , եւ եթէ երբեք իրենք ալ նոյն ապրանքները պատրաստելու համար ուրիշէն զըրամ փոխ առած էին , իրենք ալ վճարումին կը դադրեցնեն , զարկի անկումը կը տարածուի այսպէս , եւ այն տուներն իսկ , որոնք դրամագլուխնուն համեմատութեամբ միայն դրամ փոխ առած էին , սնանկանալու վտանքին կ'ենթարկուին :

Առեւտրական արգելաւոր . — Իւրերու այս վիճակին առեւտրական արգելաւոր կ'ըսեն : Այդ ժամանակամիջոցին գիները կը կոտրին , վարկը կ'իյնայ , ձեռնարկները կը կասնեն :

Երբ տաղնապը տեղի կ'ունենայ , ամէն բան կը փոխուի . Ա՛լ մէկը նոր ծրագիր մը առաջարկելու համարձակութիւնը չունենար , նոր առեւտրական ընկերութիւն մը կազմելու չձեռնարկել , որովհետեւ ամէն մարդ տագնապի մէջ է արդէն , առաջուրէն իսկ ստանձնած յանձնառութիւնները կատարելու անկարող :

Տենդը կը կասի , եւ շատ անգամ յայտնի կ'ըլլայ որ ամենամեծ շահեր սպասուած ձեռնարկները անհետեւ ընկերութեան բաներ են լոկ , երկաթուղի մը շինել կ'առաջարկուէր անանկ տեղ մը ուր փոխադրելիք ապրանք չկայ . հանք փորել կ'ուզուի ուր ո'չ հանքածուխ ,

ո՛չ մետադ գոյութիւն ունի. նաւեր կառուցանել կ'աշխատէին՝ որոնք կարող չեն ջուրին վրայ ծփալու: Բոլոր այս ծրագիրները մէկդի կը թողուին և անոնց համար վատնուած դրամը վրայ կ'երթայ:

Այս անկումին հետեւանքով չէ թէ մինակ այդ ձեռնարկներուն մասնակցողները կը սնանկանան, հապա անոնց համար աշխատող բոլոր գործաւորներն ալ պարսպ կը մնան. լաւ խորհուած ձեռնարկները բնականաբար կը շարունակուին և ատեն մըն ալ գործ կը հայթայթեն կարգ մը աշխատաւորներու: Սակայն ասոնք ալ կամաց կամաց կ'աւարտին և մէկը չի համարձակիր նոր ձեռնարկի մը վրայ խօսելու: Ամէն մարդու աչքը սարսափած է իրարու յաջորդող այդ փնտնանքէն, երբ կարգ մը վաճառականներ այդ վախը ունենան, մնացած բոլորն ալ վախ կ'զգան. առուտուրի մարդիկը ոչխարի կը նմանին, ասանկ գործերու մէջ միշտ իրարու հետեւելով գործ կը տեսնեն: Մէկ կամ երկու տարուան մէջ երկաթին, ածուխին, փայտին եւայլնի գինները խիստ վար կ'իյնան, շինուածանիւթեր հայթայթողները ամէնն ալ մեծամեծ փնտսներ կ'ընեն և ահագին թիւով գործաւորներ պարսպ կը մնան: Աշխատաւոր դասակարգը ծախքերը կը նուազեցնէ և ընդհանրապէս ապրանքներուն գինները կ'իյնան: Առուտուրը կը քիչնայ, շատերը աղքատութեան մէջ կ'իյնան կամ խնայած դրամին կը ծախսեն:

Իրերու այս վիճակը երկու կամ երեք տարի կը տեւէ, մինչեւ որ շահագէտները մոռնալ կ'սկսին գլուխնուն եկածները և կամ նոր սերունդ մը հասնելով, անգիտակ անցեալին, նորանոր շահեր տեսնել կը կարծէ: Այդ ժամանակամիջոցին ծախքեր-

նուն աւելի եկամուտ ունեցող հարուստները աւելորդ դրամին դրամատուն յանձնած կ'ըլլան. վաճառականներն ալ ապրանքի մթերքնին ծախելով փոխարժէքը նորէն դրամատուն կը յանձնեն: Այսպէսով դրամագլուխները կը շատնան և տոկոսի սակը կը նուազի. ժամանակ մը ետքը դրամատէրները հարկ կը տեսնեն քովերնին դիզուած գումարները ուրիշներուն փոխ տալ, որով վարկը կը բարւոքի: Այսպէս է որ կ'սկսի վարկի նոր շրջան մը, որու պիտի հետեւի առաջուան վիճակը:

Առեւտրական օգնականները պարբերական են. — Շատ օգտակար բան մը պիտի ըլլար քրեւտրական տեղի մը կամ տագնապի մը մօտալուտ լինելն գուշակել, սակայն անկարելի է առաջուրնէ վստահօրէն գիտնալ այդպիսի բան մը: Ամէն տեսակ պատճառներ, — պատերազմ, բարեփոխումներ, նոր գիւտեր, առեւտրական դաշնագրեր, լաւ կամ գէշ հունձք, ևլն. — կրնան առուտուրի ընթացքը փոփոխել: Սակայն զարմանալի է տեսնել որ գրեթէ տաս տարին անգամ մը առեւտրական տագնապ կը պատահի, ԺԸ. դարուն մէջ, ուր առուտուրը այսօրուանինէն տարբեր էր. առեւտրական տագնապներ տեղի ունեցած են 1753ին, 1763ին, 1772ին կամ 1773ին, 1783ին, և 1793ին: Իսկ անցեալ դարու մէջ առեւտրական տագնապներ եղան 1815ին, 1825ին, 1836-39ին, 1847ին, 1857ին, 1866ին եւ դուցէ 1876 կամ 77ին ալ տեղի ունենար, սակայն Ամերիկայի կառավարութիւնը կարողացաւ առաջըն առնուլ:

Այս տասը տարուան մէջ վարկի ելեւէջները կա-

րելի է սապէս պատկերացնել, — Առաջին երեք տարիներու մէջ առուտուրը դանդաղ կ'ըլլայ, գործերը կը նուազին, գիները կ'իյնան, շահերը կը քիչնան, աղքատութիւնը կը տիրէ: Յետոյ կուգան երեք տարի, որու միջոցին առուտուրը կամաց կամաց կը զարգանայ, գիները կը բարձրանան չափաւոր աստիճանով մը և վարկը կը բարւոքի. ասոնց կը յաջորդեն քանի մը տարիներ չափազանցուած առուտուրի, որ «տենդի» մը երեւոյթը. կ'առնէ և ասոր կը յաջորդէ տագնապը:

Տ Ա Ր Ի Ն Ե Ր									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ԴԱՆԴԱՂ		ԶԱՓԱԻՈՐ		ԾԱՅՐԱՅԵՂ		ՏԵՆԴ		ԱՆԿՈՒՄ	
ԱՌՈՒՏՈՒՐ		ԱՌՈՒՏՈՒՐ		ԱՌՈՒՏՈՒՐ		ՏԵՆԴ		ՏԱԳՆԱՊ	

Պէտք չէ ենթադրել որ իրական կեանքի մէջ ասանկ կանոնաւոր կերպով տեղի կ'ունենան. երբեմն այս շրջանը ինը տարի, կամ նոյն իսկ ութը տարի կը աւելէ՝ տասնի տեղ: Երբեմն ալ մասնա տագնապներ տեղի կ'ունենան ընդմիջաբար:

Հ Ա Ր Ց ՈՒ Մ Ն Ե Ր

- Ո՞վ պիտի սրբագրէ արանց ճակատագիրը:
- == Կինը:
- Ի՞նչ է ողորմութիւնը:
- == Մարդուս Աստուծոյ նմանելու միջոցը:
- Ո՞վ քեզի պիտի օգնէ:
- == Նախ Աստուած՝ եւ ասպա դու:
- Ո՞վ է արանց անկման պատճառը:
- == Կինը:
- Ինչո՞ւ համար էրիկ մարդիկ այսպէս եղան:
- == Որովհետեւ կիները այսպէս ուզեցին:
- Ի՞նչ է գարունը:
- == Բնութեան ժպիտը:
- Ի՞նչ է ամառը:
- == Երիտասարդութիւնն է հրատապ:
- Ի՞նչ է աշունը:
- == Հարսնցու աղջիկ մը՝ որ արգասաւորելու կը պատրաստուի:
- Ի՞նչ է ձմեռը:
- == Հարուստներուն հաճելի ժամանցի միջոցը, երիտասարդներուն ժամադրաւայրը եւ աղքատներուն պատուհասը:
- Ի՞նչ է մայրը:
- == Զաւկներուն սիրովը մխացող խնկաման մը:
- Ի՞նչ է պատիւը:
- == Դրամագլուխներուն պատուականը:
- Ի՞նչ է աշխատութիւնը:
- == Աստուծոյ առ մարդիկ շնորհած թանկագին պարգեւը:

- Ի՞նչ է կեանքը առանց աշխատութեան :
- Ծովին վրայ շիւղ մը որ կը տատանի առանց նպատակի :
- 'Իրամն ի՞նչ բանի պէտք է :
- Մինչեւ իսկ Աստուծոյ մօտենեալու համար :
- Ի՞նչպէս կը ճանչցուի կատարեալ մայր մը :
- Դիտէ՛ իր զաւակները :
- Աղջիկ մը ի՞նչպէս պէտք է շարժի :
- Նոյն իսկ առանձին գտնուած միջոցին , որպէս թէ՛ հարիւրաչեայ Արգոս զինքը դիտէր :
- Ո՞րն է պատուական երիտասարդը :
- Նա՛ որ զինքը կը բազմապատկէ հետզհետէ նիւթապէս եւ բարոյապէս :
- Ի՞նչ է գինետունը :
- Գեհեհնի մանրանկարը :
- Ի՞նչ բանի կը ծառայէ գինետան կեանքը :
- Վախճանդ փութացնելու :
- Ինչո՞ւ կիներուն մէջ ոճրագործները քիչ են :
- Որովհետեւ նուազ չար են :
- Ո՞րն է իմաստուն այրը :
- Նա՛ որ քիչ շատ կնոջը կը համակերպի :
- Ի՞նչ է գիրքը :
- Անցելոյն հայելին , ներկային մխիթարն , ապագային կտակն եւ ամէն ատեն միայնութեան ճշմարիտ բարեկամը :
- Աչքերուն ո՞ր գոյնը սիրուն կը գտնես :
- Յորեմագոյն դէմքի վրայ կապոյտ աչքերը , ինչպէս լուսինը թուի ամպերուն մէջ :
- Ի՞նչ է մահը :
- Փոխադրութիւն մը դէպ ի ուրիշ կեանք :

ԲՍՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐԱՆՏԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Օր մը Արարիչը ուղեց հանդէս մը տալ իր կապոյտ ապարանքին մէջ , Բոլոր առաքինութիւնները հրաւիրուեցան , Շատեր պատասխանեցին այդ հրաւերին , մեծերն ու փոքրերը , Փոքր առաքինութիւններն աւելի ակտիվութիւնով ու աւելի համակրելի էին՝ քան մեծերը . բայց ամենքն ալ շատ գոհ կ'երեւային եւ զուարթօրէն կը խօսակցէին , ինչպէս կը վայլէ մտերիմ եւ նոյն իսկ արեւակից անձերու : Բայց ահա Արարիչը նմարեց երկու գեղեցիկ տիկիւններ , որոնք կարծես չէին ճանչնար զիրար :

Տանտէրը բռնեց այդ տիկիւններէն մէկուն ձեռքէն եւ տարաւ միւսին քով :

« Բարեգործութիւն » ը , ըսաւ առաջինը ցոյց տալով . — « Երախտագիտութիւն » ը , աւելցուց միւսին :

Երկու առաքինութիւնները չափազանց զարմացան : Աշխարհս աշխարհ ըլլալէն ի վեր , որ բաւական ժամանակ է , անոնք առաջին անգամ ըլլալով իրարու կը հանդպէին եւ զիրար կը ճանչնային :

ՓԵՏՐՈՒՍԻ ԱՄԻՍԸ

Սիրուն աւանդավէպ մը՝ որ Թէմիզի մուշապատ ասիերուն վրայ ծնունդ առած է , հետեւեալը կը պատմէ :

Փետրուար ամիսը իր երիտասարդութեանը, այսինքն աշխարհի ակզորնաւորութեանը, մոլեգին խաղամոլ մ'էր. թէեւ միշտ կը կորսնցնէր, բայց շարունակ կը խաղար :

Օր մը, երեք չորորդ մասամբ կործանած, վերջին խաղ մը եւս սկսաւ իր սովորական խաղակիցներուն հետ, որոնք բնականաբար իր նշանուար եւ Մարտ դրացիներն էին :

Այս վերջինները նորէն շահեցան :

Ա'լ դրամ չունենալով խաղի մէջ դնելու համար, խեղճ Փետրուար անոնց իւրաքանչիւրին մէյմէկ օր տուաւ :

Եւ ահա՛ թէ ինչո՞ւ Յունուար եւ Մարտ ամիսները երեսունը մէկ օր ունին, մինչ Փետրուար քսանըինը կամ քսանը ութը, տարիներուն համեմատ :

ՃԱՆՃԱՄՊԱՆ ՈՉ—ԹՈՒՆԱԻՈՐ ԹՈՒՂԹԸ

Ահա՛ թէ ինչպէս կրնանք պատրաստել ճանճասպան թուղթ մը, որ ճանճերուն համար վնասակար, բայց մարդոց համար անվնաս ըլլայ :

Գառն քուստիայի (կուստիա ամառա) կեղեւի տաշուք առէք եւ լաւ մը խաշեցէք, յետոյ անոր վրայ աւելցուցէք բեւեկինի խէթ (քիւրկմէքի) 300 մաս եւ 150 մաս ալ խաշխաշի հունտի իւղ, եւ 60 մաս ալ մեղր : Այս խառնուրդը թանձր խաւով մը տարածեցէք հաստ թուղթի վրայ, եւ այն ատեն կ'ունենաք ճանճասպան թուղթը :



ԱԿՆՑԻ ԳԱԲԻԿ ԱՂԱՆ

ԸՆՏԱՆԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԻՆ ՀԱՆԵԼ ԿՈՒՏԱՅ

Ազնիւ ընթերցողները կ'իշխեն թէ նախորդ տարի միեւնոյն էջերուն մէջ գրած էինք սոյն խորագրով մանրավէպը, եւ զանոնք թողած էինք լուսանկարչատան մէջ, որ վարպետը զեկուցած էր թէ «լմացաւ», եւ ահա՛ այժմ կ'շարունակենք միեւնոյն տեղէն :

Բայց, այս առթիւ պիտի փութանք քանի մը հակիրճ տեսութիւններ ընել մեր սոյն գրութեան շուրջը դարձած զանազան կարծիքներուն դէմ, որ ոմանց ջիղերը գրգռած է, ոմանց զուարճութիւն պատճառած է եւ ոմանց ալ բանասիրական պաշար հայթայթած է : Այսինքն իւրաքանչիւր ընթերցող իր հասկցած եղանակին ու ճաշակին համեմատ հետեւութիւններ հանած է :

Մինչդեռ մեր գրելու նպատակն եղած է յուր բարքերը զարնել, լաւագոյնները վեր հանել եւ միեւնոյն ատեն գաւառաբարբառի մը ոճը ներկայացնել բաբանաւորներով : Եթէ ծաղրանքի իմաստով չառնուին անոնք եւ մանաւանդ դիտուի Գաբիկ աղային բարեմասնութիւնները՝ իրեւ ծնողք, ընտանեացը պատուոյն հանդէպ ունեցած նախանձախնդրութիւնը,

քրիստոնէի մը վայել բարեպաշտութիւնը, տիպար խանութպանի արժանիքը, եւայլն, եւայլն, ա՛յն ատեն կը հասկցուի մեր գրութեան նպատակը :

Իսկ անոնք որ երգիծանքի իմաստով կ'առնեն ու մեզ դատաւիւնտելու կ'ելլեն, այսպիսիները չարաչար կ'սխալին, որովհետեւ այն արհամարհական լուտանքները պէտք է թափեն զաւելտաթերթերու դէմ, որոնք այնքան խեղաթիւրուած բառերով ու կոշտ աղճատաբանութիւններով իբրեւ Ակնայ բարբառ կը մատուցանեն ընթերցողին : Մանաւանդ յանձին Ճանկեանի, որ այն դաւաճաբարբառին վրայ ստուար հատոր մը գրած է, և նոյն իսկ Իգմիրեանց մրցանակին արժանացած է. մինչդեռ մենք չուրջ 16 տարիներէ ի վեր զանազան թերթերու և գլխաւորաբար Պէրպլերեան Տարեցոյցին մէջ այնքան հիւթեղ, իմաստալից և ճշգրիտ բառերով յօդուածներ ու մանրամասն գրելով հանդերձ, մեզի գրչածայր մը անգամ նուիրող չէ՛ եղած : Եւ երբ այս ամէնուն վրա աւելցնենք նաեւ գրիչը բռնել չգիտցող երեկուան խլէզներուն գրելու մարմաջը, որ մեր 4—5 տարի առաջուան գրած ու հրատարակածները բառ առ բառ կ'օրինակեն և հանապազօրեայ թերթերու մէջ կ'արտասպեն, ստորագրութիւննին հրատարակուած տեսնելու փառքէն չլ'որած :



ԱԿՆՑԻ ԳԱԲԻԿ ԱՂԱՆ

ԸՆՏԱՆԵՅՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԻՆ ՀԱՆԵԼ ԿՈՒՏԱՅ



Տեսարանն է լուսանկարչատունը

— Մատէմ քի լմնցաւ նը, սահաթ մի ն'էռէջ սըվկի ճիհէլլէմ լընինք, կ'ըսէ Գաբիկ պղան իրեններուն :

— Թէեւ հիմա աւարտեցաւ, բայց քիչ մը քովի սենեակը սպասեցէք որ նայինք թէ կ'առաջնիդ յաջողեցա՞ւ, կը պատասխանէ լուսանկարչին վարպետը :

— Աս հէրիֆը ա՛ս կիտիչէօլը գիտէս թը ասէօր մեր եախտն չի տի ձգէ. ո՛ւր ալ կար իւր էկանք ֆէօս ինկանք, տէ՛ քալեցէք օթթի (միւս) օտան, կ'ըսէ, և ընտանեօք կ'անցնին սպասման սրահ :

Նանըֆար խաթունը, որ մինչեւ այն պահուն համբերութեամբ լռած էր ամուսնոյն քիչ մ'առաջուան անպատեհ վարմունքին դէմ, և մեծ փոթորիկի մը մօտալուտ պայթիւնը նշմարելով անոր դէմքին վրայ, միջադէպը խափանելու մտածուածով, պայքարին նախադարձակն ինք կ'ըլլայ :

— Էս մալիս խույը գիտէյի ըմայ՝ ճիփ (բոլորովին) ա՛ս տէրէճէն լընել տ'ալ չի գիտէյի. տասը տարվանը մէջ չէօրս տըպայ (անգամ) կ'ուլլի իւր տանը դռնէն հիրաց դիւրս կ'ելլինք, էմմէն տպուկին ալ քթնէ՛ս իւ բերնէս բերիր :

— Տա՛հա լեզիւ ալ իւնիս իւ կու խօ՞րըթէս, էլ—

լէհէլէմ (կարծեմ) հէրիֆը բանիտ էկաւ խաթիւն, կ'աւտասխանէ Գարիկ աղան, բարկութիւնը գագաթնակէտին հասած:

— Մըրա՛յ, մըրա՛յ, հըմայ էրկինքէն կրայ (կըրակ) տի թափի, ինտէօր ալ բերանդ վրայ կ'երթայ. հէ՛չ իւր չէ նը՝ մասիւններէն իշկէլ արէ իւր պոյէրնիս օնցէրին:

— Զօ՛ր իւր (քանի որ) գիտէս թը ձէռվիս իւ օտվիս քէլէփչէնէ նը՝ բէրնիտ էկածը թէօղ տիւր, հէլպէ՛տ օղջ մնացողին ասիի տիւն տ'երթա՛նք:

— Տիւն էրթանք նը ի՞նչ տի կրաս անէր, լսէօղը քեզի բան տ'ըսէ:

— Շա՛ն տղայ կնիյ, ձանըդ խըռտիւկդ քաշէ, զօրէ՛մ լէթձէս կու դառնայ, հըմայ տ'էլլիմ տ'երթամ ան քաշած թափսիրը տ'առնիմ տի խըղտիւտիմ (պատըռտեմ), քէզ ալ աքինս տակը տ'առնիմ իւ ըռէսվա տ'անիմ, իւր հէրիֆը էկէր թիւնչտ (թուշ) կու շոյէ ու դիւն տեղէտ չէս էրրըար (շարժիր): Վէօր էրիյմարդ իմ տեղ ս'իւր լընի նը բերանը տի կղպէ:

— Տէ՛, տէ՛, փաթուռավա (չափազանցել) չ'ուզէր, քանի մի տըպայ թասփիր հէնէլ չէյի տըվէր իւր գիննայի թը ի՛նչ տի գար գիւլիւս. էղազ ն'ալ պարի բա՛ն մի լընի. մատը թիւնչիս դիմնելէօվ կէսըս գնա՛ց:

— Զէհէ՛ր կէս տ'ալ տանէր նը աշվիտ տի գօցէի՛ր:

— Հէմ կօյն'էր ըսիմ (կեցիր որ ըսեմ), իսմէ ի՞նչ կ'ուզէս: Մարդիւն քօվ ն'իքէն կատիւ կըյեցար, իւ հըմայ էրիյմարդութիւնդ բռնեց. ի՛նչ տըսէյիր նը թօղ անէօր ըսէյիր:

— Սա էքսիւկէթէկները հետերնիս չելլէյին նը՝ էս գիտէյի թը ի՛նչ տ'անէյի. տատին տըվան գլօխ ն'է էղեր:

— Հէ՛չ բան ալ չէյիր կրար անէր. դիւն սա՛լթիս կրաս գըզէր:

— Ի՛նչ տանէյի՛. գիննայի իւր իրէք տարի բռանկան տ'երթայի նը, կինէ բարէօվ մի տի, տըպըրկէյի:

— «Եթէ՛ր» դիր անիւնը, տէքսիւզ տէքսիւզ խօրըթէլ չուզէր. բռանկան էրթալիւ հափաս իւնիս ն'ը, մարդը ներս ն'է, դնայ պօղազը պըլլըվէ:

Այր ու կին իրարու հասցէի ուղղած սոյն անձա՛հ վէճը շատ աւելի տխուր վախճանի մը պիտի յանգէր, եթէ անակնկալ մը վրայ չհասնէր. որովհետեւ Գարիկ աղային նախանձէ մղուած բարկութիւնն ա՛յն կէտին հասաւ որ, ա՛լ ըրածին գիտակցութիւնը կորուսած, սրահին մէջտեղը՝ սեղանին վրայ ի տես դրուած մեծագիր ալպօնը յափշտակելով խոյացած էր կնոջը վրայ. առանց խնայելու նոյն իսկ աղոցը յաբուցած ահ ու դողն ու սրտայոյզ աղաչանքները, որ կ'գոչէր:

— Յը՛յնօղիդ իւ վաստըկօղիդ տա՛տին իւ մօրը... ըսելով՝ ալպօնը պիտի իջեցնէր նանքար խաթուին գլխուն, բայց դուրսէն եկող ոտքերու աղմուկէն ու դռան զանգակին ձայնէն սթափելով, ետ քաշուեցաւ, և զարմանք մը ամէնուն դէմքը պատեց, որ ծանօթ անձերու խուռն բաղմութիւն մը սրահին դռնէն ներս կ'մտնէին:

Այս նորեկներն ալ Ակնցի Հողբացիկոնց ընտանիքն էին, որ կը բաղկանային այր, կին, մեծ մայր, երկու մանչ եւ երկու աղջիկ զաւակներէ, որոնք Գարիկ աղային հետ հեռաւոր խնամութիւնմ'ալ ունէին, եւ անոնց պէս՝ առաջին անգամ ըլլալով, զուգադիպաբար նոյն օրն եկած էին ընտանեօք լուսանկարնին հանել տալու:

լէհէլէմ (կարծեմ) հէրիֆը բանիտ էկաւ խաթիւն, կ'ապտասխանէ Գարիկ աղան, բարկութիւնը գագաթնակէտին հասած:

— Մըրա՛յ, մըրա՛յ, հըմայ էրկինքէն կրայ (կըրակ) տի թափի, ինտէօր ալ բերանդ վրայ կ'երթայ. հէ՛շ իւր չէ նը՝ մասլիմներէն իշկէլ արէ իւր պոյէրնիս օնցէրին:

— Զօ՛ր իւր (քանի որ) գիտէս թը ձէռվիս իւ օտվիս քէլէփչէնէ նը՝ բէրնիտ էկածը թէօղ տիւր, հէլպէ՛տ օղջ մնացողին ասկի տիւն տ'երթա՛նք:

— Տիւն էրթանք նը ի՞նչ տի կրաս անէր, լսէօղը քեզի բան տ'ըսէ:

— Շա՛ն տղայ կնիյ, ձանըդ խըռտիւկդ քաշէ, զօրէ՛մ լէթծէս կու դառնայ, հըմայ տ'էլիմ տ'երթամ ան քաշած թափսիրը տ'առնիմ տի խըղտիւտիմ (պատըռտեմ), քէզ ալ աքինս տակը տ'առնիմ իւ ըռէսվա տ'անիմ, իւր հէրիֆը էկէր թիւնչտ (թուշ) կու շօյէ ու դիւն տեղէտ չէս էրրար (շարժիր): Վէօր էրիյմարդ իմ տեղ ս'իւր լընի նը բերանը տի կղպէ:

— Տէ՛, տէ՛, փաթուռավա (չափազանցել) չ'ուզէր, քանի մի տըսայ թասֆիր հէնէլ չէյի տըվէր իւր գիննայի թը ի՛նչ տի գար գիւլիւս. էղազ նալ պարի բա՛ն մի լընի. մատը թիւնչիս դիմնելէօվ կէսըս գնա՛ց:

— Զէհէ՛ր կէստալ տանէր նը ալվիտ տի գօցէի՛ր:

— Հէմ կոյնէր ըսիմ (կեցիր որ ըսեմ), իսմէ ի՞նչ կ'ուզէս: Մարդիւն քօվ ն'իքէն կատիւ կըյեցար, իւ հըմայ էրիյմարդիւթիւնդ բռնեց. ի՛նչ տըսէյիր նը թօղ անէօր ըսէյիր:

— Սա էքսիւկէթէկները հետերնիս չելլէյին նը՝ էս գիտէյի թը ի՛նչ տ'անէյի. տատին տըվան գլօխ ն'է էղեր:

— Հէ՛շ բան ալ չէյիր կրար անէր. դիւն սալթիս կրաս գըզէր:

— Ի՛նչ տանէյի՛. գիննայի իւր իրէք տարի բռանկան տ'երթայի նը, կինէ բարէօվ մի տիտրպըրկէյի:

— «Եթէ՛ր» դիր անիւնը, տէքսիւզ տէքսիւզ խօրըթէլ չուզէր. բռտնկան էրթալիւ հաֆաս իւնիս նը՝ մարդը ներս ն'է, գնայ պօղազը պըլըրվէ:

Այր ու կին իրարու հասցէի ուղղած սոյն անձանք վէճը շատ աւելի տխուր վախճանի մը պիտի յանգէր, եթէ անակնկալ մը վրայ չհասնէր. որովհետեւ Գարիկ աղային նախանձէ մղուած բարկութիւնն ա՛յն կէտին հասաւ որ, ա՛լ ըրածին գիտակցութիւնը կորուսած, սրահին մէջտեղը՝ սեղանին վրայ ի տես դրուած մեծագիւր ալպօնը յափշտակելով խոյացած էր կնոջը վրայ, առանց խնայելու նոյն իսկ տղոցը յարուցած ահ ու դողն ու սրտայոյզ աղաչանքները, որ կ'զոչէր:

— Յը՛յնօղիդ իւ վաստըկօղիդ տա՛տին իւ մօրը... ըսելով՝ ալպօնը պիտի իջեցնէր նանըֆար խաթուին գլխուն, բայց դուրսէն եկող ոտքերու աղմուկէն ու դռան զանգակին ձայնէն սթափելով, ետ քաշուեցաւ, և զարմանք մը ամէնուն դէմքը պատեց, որ ծանօթ անձերու խուռն բազմութիւն մը սրահին դռնէն ներս կ'մտնէին:

Այս նորեկներն ալ Ակնցի Հողբացիկոնց ընտանիքն էին, որ կը բաղկանային այր, կին, մեծ մայր, երկու մանչ եւ երկու աղջիկ զաւակներէ, որոնք Գարիկ աղային հետ հեռաւոր խնամութիւն մ'ալ ունէին, եւ անոնց պէս՝ առաջին անգամ ըլլալով, զուգադիպաբար նոյն օրն եկած էին ընտանեօք լուսանկարներն հանել տալու:

— Բա՛րրիկիւն գայ վրանիդ, ըսելով՝ եւ արմանք զարմանքով իրարու երես կ'նային :

— Բա՛րին արեւնիդ՝ լընի, կ'ըսէ Գաբիկ աղան, բարկութիւնը զսպելով ու այլ այլմէ եղած :

Ըստ կարգին կիներն ու դեռատիներն ալ իրար կը բարեւեն, եւ Հողբացիկոնց Օվընէս (Յովհաննէս) աղան խօսք-գլուխ կ'ըլլայ՝ սապէս .

— Գաբիկ աղա, ասէյ (այսպէս) միթ մի ն'իւնէյիր նը՝ մեզի ինչի՞ւ էռէջիւց իմաց չարիւր իւր հիրաց գալանք, հէյկիտիսի (երանելի) :

— Տըրիւս ն'իւր ըսիմ նը էս ասէնկ միթ մի չիւնէյի, իւթ օրվանը մէջ սայհմանեցանք : Գիտես թը գիւն ալ իմ կրակիս էրէցար :

— Հէ՛չ մի հարցնէր . ամիս մի ն'է իւր Ուսկուլը (Իսկուհի իր կինը), գիւրիւս միսը կերաւ թը՝ « Օյա-սէնք քիւլֆըթօք թասֆիրնին քաշել ին տըվէր, դիւն ալ մերը քաշել տի տաս » , ես ալ ձեռվընիւն զարմնացի, արի չարի էռջիս ձդեցի վէկանք ֆէօս իւր ժըզըլ կըյերվին (հանդարտին) :

— Էս ալ ֆինտիրցէօնց կրակին էրէցայ , ա՛յնի ատէնկ (ծիշտ ալդպէս), ֆինտիրցէօնք թասֆիրնին քաշէին տըվեր տէհի, նանըֆարը իւթօր լըման պուկս (կոկորդ) մտալ թը՝ « Մենք ալ քաշել տանք », հալ պու քի էկէր իւր էռէջիւց գիննայի ասէյ լընէլը նը՝ ատլիւմ տանը դռնէն դիւրս չէյի նէտէր :

— Գաբիկ աղա, վախի՛մ թը գէօրծին մէջ միւշ-կիւլիւթիւն մը կայ :

— Խայի՛ր Օվընէս աղա, միւշկիւլիւթիւն ն'անէ իւր՝ թասֆիր հէնէօղը չափսունին մէյ ն'է էղեր . էքսիւկէթէյնէրիւն հետ կու մըյըզտըկայ (քծնիլ) իմ ալ աֆաղանէրս դառցաւ : Գիտէս իւր մէնք ասէյ

բանէրէն հազ չինք անէր . պա՛ խուսուս իմ թէպիյէ-թիս մուղայիր է . անի տըպուկին լէթչէս կու դառնայ իւ բըրդէրս կու տընկըվի :

— Ատէօր հախին ծառայական ա՛ալ ձեօմէրտիւ-թիւն չիմ կըրար անէր . բանին դէ՛օրը, ֆախէթ՝ ա՛տ է նը բան մ'ըսէլ չ'է, ատ՝ ըստըմարցէօց էտէթ ն'է . լաքին հըլէ՛ (եթէ) կրայ նը թէօղ աշկը (աչքը) ճը-տէ իւր տ'էսնէ թը կէրած հէրգէն (թանցր ապուր) ի'նչ համ իւնի :

— Ես քէզի բան մ'ըսի՞մ, Օվընէս աղա, տնէօնց էրէսին տէրին խըզտէր է, թըքնէս նը օրգէվ (անձ-րեւ) կուգայ, դիւն նայէր աշվէտ չէ՛օրս բանաս :

Մի եւ նոյն ատեն՝ սրահին միւս կողմն ալ նանը-ֆար եւ Ուսկուլ խաթունները տաք խօսակցութեան մը բռնուած էին, կ'արժէ որ քիչ մ'ալ անոնք մտիկ ընենք :

— Իլահի՛մ նանըֆար խաթիւն, ա՛ս մտօքս չէր օսնէր թը ասէօր իրար տի տեսնինք : Խ՛ւր էք իւր օրթան չիկաք, օր մի քըրէքը (պատուել) չէք դնէր իւ դարնիգան (դէպի այն կողմ) գար, ջրի պէս ծառվըցէր էի, քանի Այնէն էկիր նը՝ աս երկու տը-պայ կուլի իւր իրար կուտեսնինք :

— Խապի՛ւլ չիմ անէր՝ Ուսկուլ խաթիւն, դիւն քանի՞ տըպայ մէր ն'էկար . ի'նչ ըսել է թը ձեզ քը-րէքը չինք դընէր, ըմայ (բայց), ինտէ՞օր ըսիմ իւր հասկնաս, տղօս (տղոց) տէրինք, թիրաքի արիկ (այր) իւնիմ, տանը խէյլէն (հոգը) վրաս է, աշ-վիս կու բանամ իւ կու դօցիմ, չաբաթ ն'ինտէ՞օր կ'էլլէ նը չեմ գիննար :

— Ես ալ ատէնկ (այդպէս) իմ իւ բան մ'ալ էվէլ տղօսվէրէօվ (տղաքներով) կիյնինք իւ կէլլինք, օր

ն'ինտէօր իրիկիւ կ'ուլլի, նը չիմ գիննար, անէս տէ-
սէր իւր արեւը մաներ է (արեւը մարը մանել), Ի'նչ
անինք, թող ողջը (ողջ) լընին իւ մէր խէյլէն ալ
անէօնք լնին:

— Ատէնկ է' քուրուկ, ըմայ', էկանք իւ կերթանք
օր վ'արեւ մի չի տեսանք: Առտին (վաղը = ապա-
գայի ասումով) գլօխնին մէյ մէկ տեղ իւր խօթին
նը մէզ տի մօռնան, Դիւն ճիփ իզմէ էվէլ մօյեը մա-
ղը կու բռէս. տէ' ըլօխ (օ'ն անդը), քիշ մ'ալ մէք
մեզ նայինք, մէզ չիտի շալկին իւ Վէրիւսաղէմ տա-
նին:

— Մէռայ ըլօխ (վերջացուր), սէնքիմ դիւն իս-
մէ էս կու մընաօս, իրենք մարդ թող լընին իւ մէզ
Վէրիւսաղէմ տարազ կ'ուլլին:

— Կ'ըսէս ըմայ' սա Ըստըմպօլցօց կթթիկը (կինե-
րը) ինտէօր կ'անին իւր. էք (երբ) տէսնէս նը'
եայ տանը փէնճիրէն նստէր հօյա կու շինին, եայ
դրասնէրին տընվինքը զնացէր մարդ ֆասլը կ'անին-
եայ տըտըզէօրէր (դարդարուիլ) իւ դուվիք (փողոյ,
ցի նշանակութեամբ) ն'ին ինկէր. գիտէս թը նէ,
տան խըզմէթ իւնին, նէ' ալ վըլան իւ կործին:

— Անէօնք վէօօր արած բանին խէվլընիս կու հաս-
նի, Նանըֆար խաթիւն: Կու նայիս իւր էրկիւ էրիյ-
մարթ իւնին՝ իրիյվընէ տընէն ներս կու մըննին, մէյ
մ'ալ առտօնք կու նայիս իւր օնթ (շատ) մի մարդ
դիւրս կ'էլլին: Ելլէս խալտինաս (սխալիլ) իւ հար-
ցնէս թը « Գիշերը միսէֆիր իւնէյիք » նը, բերան-
նին կու բանան թը' « Գա մեղայ, վայ գլխուս, մի-
սաֆիր ինչո՞ւ պըտօր ըլլան, էրկան պօյլու, սարը
պըյըթլը տէլի խանլըն կընքըհօրս խալֆան էր, խում-
րալի վրայ էթինէ տօլղուն մը կար նէ' մեր առջի քի-

բաճիյին կէնճին թէյգէին տղան էր. չաթըլս ըքվիլի
զայիֆ մը կարնէ Սարըեարի տանտէրերնուս տղան
էր, ան մէկալ էթինէ տօլղուն քիպար պաքըլը մըն
ալ կար նէ' ա'ն ալ մեր էտիի անդամուն Արմաշ գա-
ցած տարինիս առջեւի առապանիս էր: Ամեն ալ ճան
ճիյէր էն. ողջ ըլլան մեզի չեն մոռնար տէ' սանկ
արատապիր կուգան կօր: Հէմ գաթը Աստուած պալ-
սութիւննին չիտայ, մենք էվվէլտէն պէրի փէ'ք էթ-
րաֆ թարաֆլը էնք: Ամօթ չէ' եայ, սօյէրնիս սօփեր-
նիս փէք շատ էն »:

Բերաննին բանաս նը' ալ չէս կրար դօցէր, գի-
տէս թը տիլ օթի ին կէրէր: Մեր տիւն ն'իվէր էրիյ
մարթ մի գայ նը' չի գիտինք թը վէօօր ծակը տի մըն-
նինք, անէօնք ալ աշվընին դէօռ նէ թը' հըմա վէօօր
էրիյ մարդը տիգայ:

— Չըսեօ իւր միննակը (անոր համար) առտօնք
իւր եաթախնիւն կ'ելլին նը'այնային էռէշքը կ'օսնին
սահաթնէրով դան չին էրթար, էրէսնին ֆութուռա-
օվ կու մալակունին, ըքվինին քէմուրով կու սեցը-
նին. պուկունքնին (չըթուք) գալիպառտիօվ կու կար-
մըրցնին իւ օրը տըպայ մին'ալ լաթ կու փոխին: Բա-
րի' իւր մէր էրկըտաք ն'ալ վախտիւն կուգային իւ
ֆէօս կու մնային:

— Հա' իրաւ, բարէօվ մի'տ ս'ինկաւ:

— Խէ'րը լընի, Ուսկուլ խաթիւն:

— Խէր ն'ալ խօրըթայ է', մէկըլօր (անցեալ օր)
լսեցի նը շատ խնտացի, մըտօք ս'ըսի թը Նանըֆար
խաթիւնը տեսնիմ նը աշկը լիւսիմ:

— Գլէ' (քա) ինչը՞:

— Օղըտան Խզարենց Աբիկ աղային մեզ տղիւն՝
Ուսկիին տի նշանէք էղեր:

— Ուսկի՞ր լսեցիր, ատենկ խօրըթայ մի չիկայ :
— Իսմէ՞ կու պահէս, էմմէն տէղ թէվէթիւռ կ'ա-
նին, էլէմ աշխարք գիտին. լսեցի նր շատ խնտացի :
— Լընի նը ինչի՞ւ տի պահիմ, թէ՛ ալ նը՝ Աս-
ուազ լսէ ձանըդ :
— Մէռայ ըլօխ. խէյիրլիւ է նը՝ իշալլահ կուլլի
իւ մենք ալ շինահաւէօրէլիւ (շնորհաւորել) կուգանք :
— Խէյիրլիւ բանին իմ նէֆէսս թէզ կու բռնէ,
տի տեսնես իւր կիւմէն (յոյս) չարածըդ կ'ուլլի :

* * *

Լուսանկարչապետը Գաբրիկ աղային յարուցած աղ-
մուկը լսելէն ի վեր, աշխատանոցը հիւրանոցին հետ
հաղորդակցութեան դնող դրան ետին դարանակալ
եղած՝ հիւրանոցին մէջի խօսվաւորքը մտիկ կ'ընէր,
որ արդէն բաւական երկար տեւած էր, եւ խորհելով
որ այլ եւս զինքը հետաքրքրող նիւթ մը չկայ, հե-
տեապէս նախորդ յաճախորդները ճամբել ու նորեկ-
ներն ընդունելու համար, դուռը բանալով՝ կ'խառ-
նուի մէջերնին. նորեկները կը բարեւէ, եւ խօսքը
Գաբրիկ աղային ուղղելով՝

— Բարեկամ, ձեր կռուփը շատ լաւ յաջողած է,
ուստի ալ կրնաք մեկնիլ : Միայն թէ պիտի հաճիք
հարիւր զուրուշը կանխիկ վճարել :

— Կըտերը հըմայ տի ցնծանք՝ ըսել կ'ուզես, կ'ը-
սէ Գաբրիկ աղան ծանր շեշտով մը, լաքին տիւն ալ
ինծի ֆըթիլ մի տի տաս իւր, անէօր մէջ իշար ա-
րած տիլլիս, մաթլուպաթըթ եէք թախտատան ախս
անելըդ իւ թասֆիրները վէ՞օր օր տալըդ :

— Անշո՛ւշտ, անշո՛ւշտ, ահաւասիկ ընկալագիրը,
գրած եմ թէ՛ 15 օրէն պիտի ստանաք :

— Հըմայ բան մ'ալ մնաց, կ'աւելցնէ Գաբրիկ ա-
ղան : Եանիեայ ըսել տ'իւզիմ թը սա՛ մեր եկէն ա-
ղային քուլֆըթին (ընտանեացը) ալ թասֆիրը տի
հէնէս, լաքին անէօնցին ն'ալ հիրաց տի տաս սէն-
քիմ ըսել ս'անէ թը անէօնք ալ 15 օրէն տի գան
տ'առնին, չիւնքիմ թասֆիրնիս իրարիւ հետ տեկիւ-
չիւկ տ'անինք :

— Շատ լաւ, թող այնպէս ըլլայ, մեր միակ փա-
փաքը մեր յաճախորդները գոհացնելն է, կ'յարէ վար-
պետը :

— Էլէմտէ (երանի թէ) էմմէն բանի մէջ ալ ա-
նէնկ լընիք, կ'քրթմիջէ Գաբրիկ աղան, եւ իրենները
առջեւը ձգելով՝ « Մնաք բարով » ի արարողութիւն-
ներէն ետք, կ'մեկնին :

ԳԻՉ Մ'ԱՆ ԵՐԹԱՆՔ ԽՉԱՐԵՆՅ ԱՐԻԿ

ԱՂԱՅԻՆ ՏՈՒՆԸ

Նոյն կիրակի երեկոյին, Արիկ աղայենք ճաշերնին
ըրած ու խմբովին նստած կ'իօսակցէին : Արիկ աղան
գրպանին ժամացոյցը կ'նայի եւ փոքր զաւկին դառ-
նալով՝

— Տէ՛ հայտի աղաս, գնա՛ աղօթքըթ արէ իւ
պառկէ, գօրէմ առտիւն էրկուշարթի է, թէզ տ'ել-
լէս :

Կիրակոս ծնողացը ձեռքերնին կ'համբուրէ եւ « Գի-
շեր բարի » ըսելով կ'մեկնի :

Արիկ աղան ալ լուրջ կերպարանք մ'առնելով՝ կը

դառնայ մեծ զաւակին .

— Ուսէ՛փ , տղաս՝ իս մտիկ արէ տ'ըսիմ , հըմայ միւհիւմիւ բանի մի վրայ տի խօրըթիւմ հետդ , կ'ուզիմ իւր խօրըթանէրս բարէօվ մտիկ անէս իւ ակնճի էտի չի նետես . զօրէմ անէնկ մատտէի մի վրայ տի խօրըթիւմ իւր էմմէնիւս ալ հախին խայրիւիւ տ'իլի :

Յովսէփ հօրը այս յառաջաբանէն խնդիրը քիչ մը կռահելով , փոքր ինչ շառագնեցաւ . բայց առանց տա-տամսելու փութաց ըսել թէ՝

— Խօսեցէ՛ք հայր իմ , բոլոր ուշադրութիւնս ձեզի տուած եմ :

— Ապրի՛ս , Ասուազ անփորս պահէ : Հըմայ ի՛նչ իւր տըսիմ նը դիւն իսմէ բարէօվը գիտէս , հալ պուքի դիւն կարդալէօվ իւ պէյին եօսմիչ անէլէօվ էս սօրվէր . լաքին իշխըտար իւր լընի նը , ասօրուան օրըս տատ տ'իւմ գըննըվէր՝ հէ՛չ իւր չէ նը քսան շապիք էվէլ իմ հինցիւցէր :

— Ի՛նչ ըսել է , հայր իմ , հարկաւ դուք մեծ փոր-ձառութիւն ունիք կեանքի պայքարին մէջ , եւ մենք միշտ պէտք ունինք անոնցմէ օգտուելու :

— Ապրիս , Ասուազ հախիդ խայրիւիւն կամենայ : Հիմայ ըսել բանս ան է իւր , պապաիկիտ կյեիճ է-ղար , քէրի քիսպի էտըվն էս , մօրըդ հետ խարար տըվանք թը՝ Աստծիւ հըրամմաննէօվը քեզ կարգինք : Զօրէմ մէր արեւը քարին վրայ է , ասէ՛օր կանք առ-տիւն չիկանք . աշվընիս բաց իքէն մէյ մի քէզ կար-գինք . ալ ասկի էթքը մենք տեսնելիք բան մի չու-նինք . աղբարըդ տահա պզտիկ է՝ էռջի արզունիս քէնէ տ'առնինք :

— Հա՛յր իմ , քաւ լիցի որ ձեր կամեցողութեան և հրամանին դիմադրութիւն ընեմ , բայց ինչպէս գի-

տէք , Պոլսոյ բարքերուն համար տակաւին տղայ կը համարուիմ , եւ նիւթական շահս ալ ընտանիքի մը ապրուստն ապահովելու վիճակ մը չունի դեռ :

— Ատ ըսաղներըդ առած թէրպիյէյիտ հիւքմին իճիրան է իւր կ'անէս , կ'ըսէ հայրը , լաքին էվէլ է-միրտէ կիչիմէյիդ վրայ կալած մամըտուքըդ չի պի-տիւ վէսիլէ է , չիւնքի աշվիս իւր գօցիմ նը Աս-տըզիւ տըվածէն քանի մի փարայ տի գըննէք , քէզա աղայ ամույէդ , Փա՛ռք բարեբարին՝ դիւք ալ շահե-ցող տղաքներ էղաք , ձեռք ձեռքի կուտաք իւ մար-դիւ էխտած (կարօտ) չեղած , պէկի պէս կէչինմիչ կուլիք , վէ հաթթա թէօռնէրիւս ալ միրաս կու ձը-գէք : Մէկ ալ մատտէյին հախին ալ կ'ըսիմ թը՝ մենք Ըստըմպուլցօց պէս մագերնիս ճերմըրլէն էտե չինք կարգըվիր : Սէյ նէնկ (այսպէս թէ այնպէս) քսան-վիրեք տարիտ գնացիր . Ակր լընէյիր նը հըմայ հիյ վէց տարիւ թէօռ տի կալլէի : Պա խուսուս մար տ'ալ մինակ է , տանը մէջ չէնլիկ կուլի . մենք ալ վրանիտ կու նայինք իւ կ'ուրախանաք :

— Միւնչեւ հիմա դուք ինծի բարի հայր մը եղած էք , անշուշտ ասկէ վերջն ալ չար չէք կամենար , մանաւանդ չեմ ուզեր որ հնազանդութեանս վրայ տարակոյս ունենաք :

— Էֆէրի՛մ , միտքս բարէօվ էս հասկըցեր , հըմայ Տէրը կամենայ նը՝ հախէրնիս խայրիւիւսիյօվը , մօ-րըտ հետ խայրէթ (բանակցութիւն) մին արի՛ էթ-նէթքը (վերջ ի վերջոյ) կայանք տըվանք իւր Գա-բիկ աղային մեծ աշխիւր՝ Օղըտան մեզի հարսընցիւ անինք . զաննս թը մինասիպէթիւ խընամութիւն մի կուլի :

— Հա՛յր իմ , կը ներէք որ գոնէ այդ մասին ձեզի

գաղաքաբաղկից՝ չ'ըլլալս յայտնեմ:

— Ի՛նչ, վախիմ թը դիւն մէնէ էռէջ հարսընցիւ մի ն'էս թէտարիւք արեր: Վէ եախօթ, դիւն ալ ըստըմպօլցօց պէս փաբալիւ աշխիկ տի բռե՞ս:

— Ո՛ւ, ո՛ւ, քաւ լիցի որ առանց ձեր խորհուրդին ու գիտակցութեանը ո՛ւ է ընտրութիւն ըրած ըլլամ, նա մանաւանդ Սուրբ ամուսնութեան նուիրականութիւնը՝ դրամական ճղճիմ հաշիւներով ասականեմ, այլ դիտողութեանս բուն կէտն այն է թէ՝ Օղըտան դաստիարակուած չէ, եւ թերեւս մեր երկուքին բնաւորութիւններն իրարու չհամապատասխանեն:

— Մինակ ատ խոսուսին հախ իւնիս, Կոզաս, լաքին մէնք էկէր ըստըմպօլցի հարս մի ն'առնինք նը, բերաննիւս համը տ'աժըրի, զօրէմ անէօնք հարսնիւթիւն չին կըրար անէր, անէօնք էրկան խըյմէթ չի գիտին, իւնիս նը բեր իւր ուտին, մատերնին մախիւրը թաթխել չի գիտին, բարէօվ պատի պարկենք (պատակեր) կ'ուլինք. քիչ մ'ալ կապերնին քաչէս նը « Հայտէ՛ վայ դիտուդ, էրէկուան դուրսէցի խըմպըլը՝ չի հասնէյիր դէմս ելլալու. մեխք օր երկու պաթալ սընտուկ ալ ճիհէզ պէրի » տի պօռան էրէս տի վեր: Ի՞նչ տի գըննինք կաթը թամիզ հէլալ զատէ մի ն'իւր գայ մեզի միւթի (հնազանդ) լընի իւ հարսնիւթիւն անէ:

— Հա՛յր իմ . . . :

— Սա՛ ալ ըսիմ իւ դիւն կինէ գիտցածըդ ըսէ: Գաբիկ աղան մեր ճօշվօր ն'է, նամուսին համար հոգին ֆէտա կ'անէ, քէզալիկ կնիկը՝ Օղըտան ըսես նը բերանը կիւտ մի աղ դիւր իւ մօրթէ: Դառնանք այժմիւս քու իզահ արած նօխթայիտ իւ միւհիւմիւ վէսիլէյիտ, եանիեայ Օղըտային դպրոց չի տեսնելուն,

ատէօր հախին ալ տահա վախթը չէ օնցեր՝ հարիւր տպայ քու բերնէտ լսեր իմ թը ֆռէնկիստան վացուն տարիւ մարդիկը պիլէ դըպատիւն կերթան իւ բան կու սօրվին, ա՛լ իւր կու մընայ 18 տարիւ էքսիւկ էթէկը. էվ աս խոսուսին ալ, քենէ բարէօվ վարժապետ չ'ըլլիր, սէպէ թը աշկերտ մի ն'իւնէյիր իւ կարդալ տի սօվըրցնէյիր: Ի՛նչ անինք տղաս, աս աշխըրքիս վրայ էմմէն բարէօվ բան հիրաց չիգար, թը էկէր գայ ալ նը՝ մեզ չի գար գըններ: Հուսա (սա տեղ) էրկու օրվան էմը իւնինք, բերաննիւս համը չաժըրինք: Հէմ էս քեզի տըրիւստ նըսի՛մ, հա՛տի ըսինք թը՝ էլանք խալտեցանք (սխալեցանք) ըստըմպօլցի աշխիյ մ'առանք իւր կարդալիւն եէքտայ է, հալպուքի հօգիւն համար օր մի Սաղմօս չիտի կարդայ, լաքին դըասնին տղիւն հետ թէմիզ չիւրիւթլիւ բարեւագիր տիտան իւ տ'առնին: Աս ըսաղնէրիւս « էմմէն » ըսիր նը՝ էլի մօրդ ձեռքը պաք, էս ալ առտիւն մէկըլլէօր Գաբիկ աղային կ'երթամ, Աստծիւ իղնէօվը Օղըտան կ'ուզիմ:

Յէվսէփ այս ամէնը մտիկ կ'ընէր եւ միեւնոյն ատեն հօգեկան մեծ պայքար մը կ'մղուէր գանկին մէջ: Արդարեւ Օղըտան գեղանի էր, բայց բոլորովին անուս, միւս կողմէ ալ ծնողքը կը սիրէր ու կ'յարգէր, օր մը օրանց անհնազանդ գտնուած չէր անոնց կամքին յանդէպ, մանաւանդ կ'մտածէր թէ քիչ շատ դպրոց տեսած Պոլսեցի հարս մը անկարելի էր որ գար իրենց տան ներդաշնակութիւնը պահէր: Ուստի մտադրեց որ Օղըտան կնութեան առնէ եւ հօրը ըսածին պէս, ինքը տակաւ առ տակաւ ուզածին պէս դաստիարակէ: Հետեւապէս մեծ մասամբ հօրն իրաւունք տալով, ելաւ հօրը եւ հետոյ մօրը ձեռքերնին

համբուրեց. փոխարէն շատ ու շատ օրհնենքներ ու մաղթանքներ ընդունելով անոնցմէ :

* * *

Հիմա ալ երթանք Գաբիկ աղային բնակարանը

Աբիկ աղան տղուն ամուսնութեան եւ Օղըտան կնութեան առնելու հաւանութիւնը ստանալէն երեք օր ետքը, այսինքն Չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 2¹/₂ ին միջոցները Գաբիկ աղային դուռը ափ կ'առնէ. նոյն անցիք ալ ճաշերնին ըրած ու սուրճի պատրաստութեամբ կ'ըզաղէին :

— Մաշիւկ Ունէ'փ, գիտես թը դէօռ ն'է, կ'ըսէ Գաբիկ աղան աչկերտին: Շըլլաթը խէր ն'է, ա'ս վախիտ դըռվընիս չալէօղ ն'էօվ տի'լի, ատիւրայ մաշիւկ գնայ նայէ թը վէօօվ է :

Ունէ'փը կ'վազէ դուռը կ'բանայ որ խզարէնց Աբիկ աղան է :

— Վախի՛մ թը պառկուկ էք, կ'հարցնէ Գաբիկ աղան Ունէ'փին :

— Ձէ', տահա հացերնիս նէօր կերանք, օնցիք ներս, կը պատասխանէ Ունէ'փը :

Մի եւ նոյն ատեն Գաբիկ աղան ալ սանդուխին կատարէն ալանջ տուած էր ուշ ատեն դուռերնին չալողին ո'վ ըլլալը հասկնալու համար. երբ Աբիկ աղային ձայնը կ'առնէ, արմանք զարմանքով կ'վազէ վար, կը դիմաւորէ եւ մեծ բացագանչութիւններով կ'սկսի շաղակրատել : — Աս ինտէօր էղաւ իւր օտաւ տայնալեցաք :

— Տահա էռջի օրը ֆէօս էյանք կ'ըսէ Աբիկ աղան :

— Տիւնը ճեր ն'է, էփիւր քէֆէրնիդ հիւք մ'առնէ նը կրաք գար, զէհէր համրէօվ տի գայիք : Լաքին գիտես թը մինակ էք, Միւթէպէր խաթիւն ն'իւ աղաներ ն'ինչի'ւ հիրաց չի բերիք, Հըրա'մեցէք, օնցիք վեր :

— Աս իրիկիւն պէյինս հիւք մ'արաւ թը գամ թաճիզիւթիւն մի տամ :

— Թաճիզիւթիւն ինչիւ տի'լի, մենք ալ մինակ ինք, անէօնք էլ գային նը հազըր էյիլի կուլէինք :

— Դիւք մերը գալէն հա'լ կու մնաք, օղջ մնացողին ասկի էտքը շատ կ'երթանք իւ կուգանք, կ'ըսէ Աբիկ աղան :

— Դիւք մեր խուսուրին մի նայիք, ըսելով վեր կ'ելեն եւ Աբիկ աղան կը հրամցեն բազմոցին ամէնէն հանգստաւէտ տեղը :

— Քէրէմ արէ, էս միսաֆիր չիմ, ի'ւր իւր նստիմ նը քիրան մէկ է, կ'պատասխանէ Աբիկ աղան :

— Ձենէ բարէօօվը տի նստի, կ'աւելցնէ Գաբիկ աղան : Է բարի էկաք, տահա ինտէ'օր էք նայինք, Միւթէպէր խաթիւն ն'իւ աղաներ ն'ալ ըռէ'հէթին :

— Օղջ իւ բարի կեցիք, փառք բարեբարին, պէրքէտէր ին, մախսիւս բարեւ կ'անին, կ'ըսէ Աբիկ աղան :

— Խրկողներ ն'ալ օղջ լընին իւ բերօղ ն'ալ, կը պատասխանէ Գաբիկ աղան :

— Դիւք ինտէօրէք, իշա'լլահ աղէյ մի աղէկ էք, կիրակի թավսիրնիդ քաշել տալիւ գնացի'ք, կ'հարցնէ Աբիկ աղան :

— Պէլի էֆէնտիմ, գնացանք իսէ տէ, հայլի

միւշկիւ բան մի ն'է էղեր, Հէր ինչիւր է նը օրթա-
յէն էլաւ, մեծ խէյլէ մի ն'էր վրայէս գնաց, Հրա-
մանքէ բարեօվ գիտես իւր ծառայականդ ճիւփ անէնկ
նեղվաւք բաներէն հաս չիմ'անէր իսէ տէ՛ չօլուխնէ-
րին սիրաւ չի կօյեէլու համար, արազ լընինք ըսի :

— Անիւրիւր իսթիլա է էղեր նը՝ կէՀէր ախչայի
պէս իստիմալ տ'անինք, տ'անէնկ օղանցանք թէօրէ
կ'անին իւր՝ պիտին իւ չի պիտին նայէօղ չիկայ :

Այս միջոցին Օղըտան սուրճերը կ'մատուցանէ, կը
ի մեն, և քանի մը կցկտուր խօսքերէ ետք, Արիկ
աղան կ'պատրաստուի բուն նպատակին դիմել :

— Գարիկ աղա, խապիլը կայ նը՝ էօմ ր'անէյիք
իւր ճահէլները քիչ մի օթթի օտան երթային, միւ-
հիւմիլ խօրըթայ մի ն'իւնիմ' հըրամմանիւցդ :

— Ի՛չ կայ խապիլը չիլլէլիւ, Հայտի՛ տղաք մեզ
քիչ մը խէլվէթ արէք, կ'ըսէ Գարիկ աղան, և ամէնը
մէկէն կ'մեկնին :

— Սօրըթաս Նանըֆար խաթիւնին համար չէ,
կ'ըսէ Արիկ աղան և զայն ետ կը դարձնեն :

Այն ատեն այր ու կին Արիկ աղային սոյն անա-
կնկալ այցելութեան պատճառը քիչ մը կ'կռահեն, և
երկուստեք ծածկաբար աչքի քթթումներ կ'փոխա-
նակեն :

— Արիկ աղա, միւթմէյին (հանգարտ) էղիք իւր
մեզ մտիկ անէօղ չիկայ՝ սըռէրնիդ կրաք բանար,
կ'ըսէ Գարիկ աղան :

— Արու բան մի չիկայ, կ'յարէ Արիկ աղան : Տը-
րիւտ նիւր ըսիմ նը՝ աս իրիկուն ձեր տիւնը գօղիւ-
թան իմ էկէր, եայնիեայ Աստիւ իգնէօվը Օղըտանիտ
մեր Ուսէփին կ'ուզիմ, էկէր լայըս կու տեսնէք նը
մեր հին ճօղվօրիւթիւնը խընամիւթան թէպտիլ կ'ա-
նինք էվ մեր իշատակը պախի կու մնայ :

— Ինչո՞ւ մինասիպ չի տի տեսնինք, խառանիդ
թօղ առնէ, կ'ըսէ Գարիկ աղան :

— Գարիկ աղա, հէտորս չէ իւր էս հըրամմա-
նիւցդ իղահ անիմ, լաքին ասենկ բաները ճէպրէօվ
չիլլիւ. ձեզի օխ ն'իւթ օր միւֆլէթ, Նանըֆար
խաթիւնին հետ խօսք արէք, օթթիս նըթթին (աս-
դին անդին) հարցուցէք, բռնցէք, Ուսէփիս էհվալը
թախքիք արէք իւ անէօր կօրայ մեզի ճուղապ տըվէք :

— Ինչէր ալ կ'ըսես, Արիկ աղա, զէհէր մենք
ձեզ նէօր տի ճօնայանք իւր տ'էլլինք սըվէօր նը-
վէօր տի հարցընինք, մեզ թէքտիր արազ կ'ուլլիք, կը
պատասխանէ Գարիկ աղան :

— Թէքտիր ինչու տիլլի, կ'ուելցնէ Արիկ աղան,
ասէօր աստեղը Ըստըմաօլ է. հաթթայ էքսիւկէթէկին
ալ ըրէյը առնելիւ էք, պէլքի ան Ուսէփէն հազ
չանէր :

— Անէօր հէտ ն'է՞ իւր Ուսէփ պէկիս համար բե-
րանը վրայ տ'երթայ, կ'ըսէ Գարիկ աղան. պա խու-
սուս մենք մեր հին կիտիչէն օթթին չինք կրար օս-
նիր : Մենք մեր տըղաքը անենկ թէրպիյայ արերինք
իւր, տատ ն'իւ մարը ինչ իւր կամենան նը իրենց
ընդիւնակ ն'է :

— Մենք ալ ատենկ գիտինք իսէ տէ, կ'յարէ Ա-
րիկ աղան, առտիւն լըսէօղները թող չըսին թը «է-
վէլքիւ կիտիչէօվ նշանտիւքին արեր » :

— Օրի՞ւն հէտ ն'է իւր մեզ ֆասլը տ'անին, կը
գոչէ Գարիկ աղան, « Ասեմք խէյիւրլիւ լընի » : Աս-
ուազ ամիւր ձէռօք պահէ, Ասուազ էօմրէրնին եր-
կընցնէ, Ասուազ խէտէմլիւ անէ էվ Ասուազ աջը վը-
րանիւն պակաս չանէ :

— Խէյիւրլիւն Ասուազ անէ, ապրին իւ գօրանան,
ծիւն իւ ծաղկին, կ'շարունակէ Արիկ աղան :

— Նանըֆար, ըսէ աշխըներին իւր չէրպէթ բերին։
Խեղճ կինը ուրախութենէն արինը երակներուն մէջ ցամքեր էր, և դեռ հաւատալը չէր դար եղած առաջարկին ու պարզապէս հրաշք մը կը համարէր որ Յովսէփին պէս կըլծեալ ու բարեբարոյ երիտասարդ մը իրեն աղջիկը կնութեան կ'ուզէր, և վերջապէս ա'յնքան ցանկացած երազն իրականութիւն կ'դառնար։

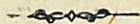
Ակնայ սովորութեան համեմատ՝ Օղըտան այլ եւս չպիտի երեւար, ուստի օշարակին ափսէն պզտիկ քորը կ'բերէ, և այս առթիւ ալ փոխադարձ բարեմաղթութիւններ ըլլալէ ետք, Արիկ աղան կը մեկնի վերջին անգամ յիշեցնելով թէ՛.

— Ասուազ իւր կամենայ նը՝ էռջնիւս կիրակին չէ, անէօր դիմըցի կիրակի իրիկիւնը պէհը տի բերինք, էկէր մանի մի կալլէք նը՝ մեզի իշար արէք։

— Քէֆսիւզիւթէնէն մատէ ի՞նչ մանի տի կ'ալլինք վէօր վախ տ'իւր գաք նը՝ դէօռէրնիս բաց է։

— Շինօրհակալ իմք, Ասուազ չանէ իւր քէֆսիւզ լընիք, գիշեր բարի ձեզ։

— Ձեզ լէօս բարի։



Խօսքկապը որոշուած կիւրակէ երեկոյեան համար մեծ պատրաստութիւն կար Գարիկ աղայենց բնակարանը, քանի մը մօտաւոր բարեկամներ ալ հրաւիրած էին՝ իրենց կողմէ հանդէսին փայլ մը տալու դիտումով։

Գիշերուան ժամը գրեթէ երկուքուկէսին Արիկ աղայենք ներս կ'մտնեն, անոնք եւս իրենց կարգին քանի մը լաւածանօթ անձնաւորութիւններ միատեղ բերելով։

Իւրաքանչիւրն իր կարգին կ'առաջնորդուի հիւրանոցը և պատուոյ աստիճանի համեմատ կը դասաւորուին մէյմէկ տեղ։

Չափուած ու ձեւուած սովորական բարեւներու փոխանակումը և որպիսութիւնները հարցաքննուելէ յետոյ, Արիկ աղան ընդհանուր կերպով փափաք կը յայտնէ թէ՛,

— Հէյ, իշխըտար իւր մենք աթմուս Ըստըմպօլինք իսէ տէ, ծառայականնիդ արդու կ'անիմ իւր հարսընցիւնիս Այնայ օղանցայէօվ էրովայ, եանիեայ պուրունկէօվ գայ, զաննս թը մէջէրնիս դրսէ մարդ չիկայ։

— Ծառայ բարձրելին, կ'ըսէ Գարիկ աղան, ինտէօր իւր էօմըր կ'անէք նը անենկ թող անին։ Տըրիւթ ն'իւր ըսիմ նը մէղավէօր ս'ալ ատենկ արդիւ կ'անիմ։

— Իմմէն ս'Աստծիւ մեղայ, էֆէնտի'մ մեր հին օղանցաները պաշխայ անիւշիւթիւն մ'ունին։

Արիկ աղային կամքը շուտով կ'գործադրուի, այսինքն հարանցուին գլուխը՝ թափանցիկ մեծ քօղ մը կ'ձգուի, որուն ծայրերը մինչեւ ծունկերը կ'ծածա, նին, շուրջն համակ ոսկեհուռ բանուածքով, (որ Նանըֆար խաթունին օթիւտէն մնացած էր), և երկու պատուակալ օրիորդներու առաջնորդութեամբ Օղըտան կ'մտցնեն սենեակ։ Օղըտային հիանալի գեղեցիկութիւնը և այդ կերպարանքին տակ տեսնողը ճշմարիտ դիցուհի մը պիտի կարծէր գայն, և նկարելու համար վիտալի վրձինը կարող չպիտի ըլլար ուրուագծել, ինչպէս որ բոլոր այն տեղ զանուղները զմայլած էին։ Ուր ուրեմն, յոյժ ծանրաքայլ ընթացքով կ'առաջնորդեն նախ ապագայ պարոնտատին՝ Արիկ աղա-

յին, որուն արկու ձեռքը կ'համբուրէ ծնրադիր, նոյնպէս ալ կեսործը և ապա մնացեալ հանդիսականներուն մէջմէկ ձեռքը համբուրել տալով սենեակին վարի անկիւնը կը կեցնեն :

Կեսուրցու Միւթէպէր խաթունն ալ իր կարգին պատգամ մ'արձակած ըլլալու համար, կ'յարէ :

— Էս ալ ուխտ էի արեր թը՝ Ուսէփ ս'իւր նշանինքնը հարսընցիւսանխօս չիտի պահիմ, հըմայ կուգիմ իւր աս սահաթին խօրըթէ : Հէրիւ (անցեալ տարի) Պէկօղլի մեր ճօղէօրներէն Խուպիյարենց տիւնն է՝ յի գնացեր, իրեք տարվան հարսէրնիւն տահա անխօս պահել կուտան. «Մա'հնի ձեզ էլլէ, ըսի մե'ղք իւր Պէկօղլի ալ կու նըստիք, օղանցանիտ տ'անէք նը Քինտիրիւ գեղիւնաքը գնացէք » :

— Մի' մեխդրէք (մեղադրել) Միւթէպէր խաթիւն կ'ըսէ Գարիկ աղան, « վէօր քան է մարդ՝ անքան է բընիւթիւն » կ'ըսին. մարդըս Պէկօղլի նստելէօվ գէյինը չի բարկընար, ճուհարը ներսիդիէն լընելիւ է :

Այս միջոցին անուշ և սուրճ կ'մատուցուի, եւ խօսքը կը դառնայ լուսանկարին վրայ, որ տակաւին նոյն օրը ստացեր էին ու Միւթէպէր խաթունը կը խնդրէ որ տեսնեն, ինդիրքը շուտով կը գործադրուի միանգամայն Հողբացիկոնցիւնն ալ միատեղ :

Միւթէպէր խաթունը նախ կ'քննէ Գարիկ աղանց կուսիք և շատ լաւ կ'գտնէ, յետոյ միւսը նայելով՝ մէկէն ի մէկ շճանչնար ու Նանըֆար խաթունին կը հարցնէ թէ՝

— Ասէօնք վէօվին :

— Մըրայ չէ՞ս ճօշնար. կ'պատասխանէ Նանըֆար խաթունը :

— Գիտես թը կնիկը տեղ մի տեսեր իմ, միտքս վըայ չիգար, կը յարէ Միւթէպէր խաթունը :

— Իքօնց ինքն է, կ'ըսէ Նանըֆար խաթունը :

— Վէօր ինքօնց ինքը, կ'հարցնէ Միւթէպէր խաթունը :

— Իշտէ ինքօնց ինքը, կ'պատասխանէ Նանըֆար խաթունը :

— Սա՞ ինքօնց ինքը, կ'գոչէ Միւթէպէր խաթունը :

— Ը'հհհ, կ'կակաղէ Նանըֆար խաթունը, անկըրմահ էլլէ ասենկ խելքը՝ լեզվիս ճէօթ ն'է իւ չիմ կրար ըսեր :

— Ին ծ'ալ անենկ կուգայ թը տի ճօշնամ, կը պատասխանէ Միւթէպէր խաթունը :

— Հը'... քրլէ կէցիր իւր ըսիմ, ինքօնց ինքն'է, մէւայ ըլօխ, գիտես թը դաղլերիմ (ցնդիլ), կ'աւելցնէ Նանըֆար խաթունը :

— Ասուազ չ'անէ, ինչու տի դաղլիս, հէլպէտ միտվընիս տի գայ, կ'յարէ Միւթէպէր խաթունը :

— Գտա՛յ, գտա՛յ, Ուսկիւլ ն'է իշտէ, կ'գոչէ Նանըֆար խաթունը :

— Վէօր Ուսկիւլը կ'հարցնէ Միւթէպէր խաթունը :

— Ամա՛ն անթէօքը, իշտէ ինքօնց Ուսկիւլը, կ'ըսէ Նանըֆար խաթունը :

— Հօղվըրթիքօնց կ'հարցնէ Միւթէպէր խաթունը :

— Հը'... հ, Հօղբացիկօնց, կ'պատասխանէ Նանըֆար խաթունը :

— Մըրա՛յ մահնինք... Հօղբացիկօնց Ուսկիւլն'է, կ'հարցնէ Միւթէպէր խաթունը դարմացմամբ :

— Ան օրը հիրաց էյանք, իրարու խօսք տըվանք իւր էտէւ տէկիւչիւկ անինք իրարու հետ, կ'ըսէ Նանըֆար խաթունը :

— Հը'մայ ճօշցայ, այնի ինք իւ իր կտէօր ն'է,

իլա՝հիմ Ուսկիւլ, աղաք նալ ասսոյնն էղեր, իլա-
հիմ Ուսկիւլ, դիւն ալ Ըստըմպօլ տի գաս էղեր իւ
ֆօթօրդաֆ քաշել տի տաս... Աս ենկ ալ այնի, ի-
լա՝հիմ Ուսկիւլ, գիտես թը աշկիս մէջ կու նայի:
Աշխընիւթիւնը գիտիմ անէր թօֆաֆիս կուգայ: Ին-
տէօր ալ քէռլէմէիւ (փառաւոր) նըստըվասք է, ի-
լա՝հիմ Ուսկիւլ. հա՛, հա՛, հա՛:

— Ի՞նչ կու խնտաս Միւթէպէր խաթիւն:

— Ուսկիւլը կու խընտամ, իլա՝հիմ Ուսկիւլ:

Բարեբաղդաբար ուրիշներ ալ լուսանկարները
նայելու համար ձեռքէ ձեռք պտտուցին, և վերջ
գտաւ Միւթէպէր խաթունին զարմանքները:

Ապա յաջորդեց խօսք կապի մատանիները մատու-
ցանելու արարողութիւնը, և հարսնցուին տրուեցաւ
բաւական արթէքաւօր մարգարիտէ վզնոց մը, որուն
յաջորդեց շնորհաւորութեան աւանդական շաքարն ու
քաղցրահամ ըմպելիները և հանդիսականաց շնորհա-
ւորութիւնները տեղի ունեցան, ամէն բերնէ սրտա-
բուխ բարեմօղթութիւններ տեղալով՝ ապագայ ա-
մուշներուն:

Երբ ուրախութեան ոգեւորութիւնը տակաւ հան-
դարտած էր, այր հանդիսականներուն տարեցներն
օրուան առետուրի գնացքին վրայ կ'իսոսակցէին, և
երիտասարդներն ալ սա՛ ու նա նորագոյն. գիւտերու
և տնոնց կիրառութեանը վրայ կ'ձառէին իրարու,
իրաքանչիւրն իր ըմբռնած եղանակովը: Չմոռնանք
սակայն ըսելու թէ սոյն հանդէսին մէջ Յովսէփէն ա-
ւակի զարգացած ու մշակուած գլուխ չկար: Օրի-
նակի համար, ձուկօնց Օվիկը (Յովհաննէս) օգապա-
պարիկին գիւտը կ'դրուատէ:

— Ախպրտաք կ'ըսէք ըմայ, հավա վարօռիին
պէս տահա մեծ իճատ չէ էղեր:

— Հէյկիտիսի, հըլէ (նախ) մէյ մի տա՛ « հավա
վարօռի » ըսածիդ պալուն ըսէ կ'ըսիմ, կը պատաս-
խանէ Շուշմայենց Գէվիկը (Գէորգ): Ատկի խաթիւնա-
ղար, պալունը բան մ'ըսել չէ, դիւն հըլէ մէյ մի
միտքդ բեր ծովուն տըկէն գնացէօղ նէօր իճատ
տալդուն վարօռները:

— Ի՞նչ ըսել է թը՝ պալունը բան մ'ըսել չէ,
դիւն հէջ հավան էլած իւնիօս, Գէվիկ աղայ. հէրիֆ-
ները հըմվի (մինչեւ) էրկինքին կէս խաթը կ'ելլեն:

— Բարէօվ կ'ըսես Օվիկ աղայ ըմայ, պալունը
սածըդ՝ լաստիկէ հէօյպէթիւ տիկ մին նին շիներ,
քէլլէքի տիկի պէս՝ հաւակաղիօվ փշեր փշեր ին, տը-
կէն ալ տաշտ մինին կախեր էվ մէջ նալ թախում մի
կէն ալ տաշտ մինին կախեր էվ մէջ նալ թախում մի
տէմիւր ալաթի մաքինաներին դրեր, հարկաւ վեր
տնելլէ, լաքին ծովիւն տըկէն երթալիւ համար նէֆէս
առնել չիկայ, պախուռիւս օճախ տի վառի իւ միւխ
դիւրս տի տայ նը՝ ինտէօր տիտայ, կ'սնդէ Գէվիկը:

— Քէրէմ արէք իւր ըսիմ, կ'ըսէ ճըթիկօնց Համ-
բօն (Համբարձում), ատէօնք տահա բան մ'ըսել չին:
Հըմայ անենկ իճատ մի նին արէր իւր մարդիւն ներ-
սի դիւն ֆօթօրդաֆը կու քաշին, անիւնը էճէ յիփ
բան մի նէր, միքըս չի գար իւր ըսեմ... ՌԱՆԴ-
կեն Բ էր, ի՛նչ էր, սըվէօր պէս չէլփէշիւկ անիւն
մի, Տէ հըմայ դիւք ասէօր ի՞նչ տըսէք:

— Ի՞նչ տըսինք իւր, կ'ըսէ Սլլիխօտենց Ստեփիկը
(Ստեփան), մարդիկը այր, բեն, գիմը լըմընցու-
ցեր իւ լիւն, փիւր, քէնին հասեր, ա՛ս կիտիշօվը
եւ օ Ֆեն տ'ըսին տի լըմընցընին:

— Դիւք գիտէք թը եւ օ Ֆեն նէօր տ'ըսին, կ'ա-
ւելցընէ Օրմընթէօլէնց Ավտօն (Աւետիս), քանի՛ տարի
էղաւ իւր եւ օ Ֆեն հասան, իւ ա՛ն ձեր ըսած պա-

լուսնը, տալդուճ-վարէօռը, մարդիւս շրջօք դիուսն ֆօ-
թօրդաֆը հէ՛ջ բան մ'ըսիլ չին սա՛ նէօր իճատին
քէօվ, Հըլէ՛ մէյ մի գէյինի զարկէքթը թէլսիւզ թէլ-
ղըրաֆ իճատ արին:

— Էսջի օրը մէյ ն'ալ ըսաց ատ, ըմայ էս չափ-
տըցի (չհաւատացի), կ'ըսէ Համբօն:

— Աւտալի՛ւ բան էր տ'աւտաս, կրկնեց Շուշմա-
յենց Գէվիկը:

— Ձեք ափտար նը պարիւն Ուսէփին հարցնինք,
կ'յարէ Ավտօն, որ այն միջօցին Յովսէփ տարեցնե-
րուն կ'բացատրէր մանածի եւ տպածոյի գործառնու-
թիւնները՝ Մանչէսթէրի եւ Պոլսոյ հրապարակին վը-
րայ եղած վաճառումներն ու վճարմանց սակերը:

— Հարցնինք, կ'պօռան՝ ամէնը մէկէն:

— Պարիւն Ուսէփ, քիչ մ'ալ սա թարաֆը հը-
րամէյր, միւշկիւլ մի ն'իւնինք հէլը տ'անես, կ'ըսէ
Ավտօն:

— Ամենայն սիրով, կ'պատասխանէ Յովսէփ, եւ
կուգայ քովերնին:

— Սէրիմ Պարիւն Ուսէփ, կ'գոչէ Ավտօն, հըմայ
միւճէտէլէ մի ն'իւնինք՝ մէզ իսթիֆի տ'անէս:

— Պայմանաւ որ, կ'աւելցնէ Յովսէփ, ձեռնհա-
տութենէս վեր եղած չըլլայ:

— Էվէլ էմիրտէ, էս իպրամ տ'անիմ իւր իզահ
արած վախտը՝ ճիփ դրաբառ չի խօրթէս իւր էմ-
մէն ս'ալ հասկնանք, կ'ըսէ Գէվիկը, միջանկեալ նա-
խադասութեամբ մը:

— Տէհի՛ դիւն չէս հասկընար նը՝ գիտես թը մենք
ալ դագա՞ (համբ) ինք, կ'պատասխանէ Ճոիկօնց Օ-
վիկը:

— Տիրացի՛ւ, էս քէնէ բարէօվ գրաբառ գիտիմ,

կ'յարէ Գէվիկը, ըմմայ, անէօր ալ խարճէլիւն տեղը
կայ: Մենք Ակինը վերի ժամիւն (եկեղեցի) դրպա-
տիւն ն'իքէն՝ Էպիչէիսվայ Գիրգէօր պայվէիին օրօքը
Նարեկը պիլէ աշխարարառի կու դառցընէյանք:

— Ճիփ խօրունկը գնացիր. Գէվիկ աղայ, կ'պա-
տասխանէ Ավտօն, իրավէս նը իզահ արէ նայինք թը՝
Երանելի Նարեկացին իւր ըսեր է թը « Վասն կենա-
րարին ձենճերիմ » նը ի՞նչ ըսել տ'իւզէ:

— Ատկի խօլայ ի՞նչ կայ իւր, կ'գոչէ Գէվիկը. « Իս
հասլը բէրէօղին հօգիւն քէպապ լընիմ » ըսել կ'ուզէ:

— Սիրելի՛ք, լաւ կ'ընէք որ Նարեկին վրայ չվի-
ճարանիք. կ'ըսէ Յովսէփ, փաղաքշիչ շեշտով մը, վասն
զի այդ գործն արդէն ձեռք առնուած է անուանի
վիպագիր Քասիմի և ծանօթ հրապարակագիր Հօրօյի
միջեւ: Նայեցէ՛ք, կղերականներն անգամ լուս կ'անց-
նին Նարեկին հասկանալիութեանը մասին:

— Էֆէրի՛մ պարիւն Ուսէփ, կ'գոչէ Համբօն, տէր-
տէրին չի հասկըցածը մե՞նք տի մէյնինք (մեկնել):

— Նարէյնիւր չի հասկընար նը ինչի՞ւ տէրտէր
եղէր է, կ'հարցնէ Օվիկը:

— Տէրտէրը ինքերէնը չի փուսնիր, կ'պատաս-
խանէ Համբօն, դիւն էփիւիւր կարդալ չի գիտցօղը
տէրտըր կ'անէս նը՝ ա՛լ ի՞նչ մէյմէնէթ տի կալլէս
անկի:

— Մատէմ քի անիւրիւր կարդալ չի գիտցած
տէրտէր կ'ուլլի նը, էտէվ թօղ սօրվի, դիտել կու-
տայ Գէվիկը, բան նիւ գէօրծը ինչէ՛յ, օրը տըպայ
մի պիլէ ժամ չ'երթար, սա՛լթ մէսել թաղելը կու
սորվի՞:

— Դարձեալ նիւթէն շեղեցաք, կ'ըսէ Յովսէփ,
այդ խնդիրը կրօնական ժողովին իրաւասութեանը

կ'պատկանի. եթէ ուզէ՝ լուրօրեայ դասարան մը կը հաստատէ անուս քահանաներու համար, եւ հմուտ կղերականներ հոն կ'դասաւսուեն. բայց ինչպէս ըսի, այս խնդիրները մեզի չվերաբերիր. կարծեմ ասկէ առաջ ուրիշ նիւթի մը վրայ կ'վիճաբանէիք:

— Պէ՛լի պէ՛լի, Օրմըթէօլէնց Ավտօ աղան կ'ըսէ թը՝ կ'գոչէ Օվիկը, թէլսիւզ թէլըրաֆ ին իճատ աբեր նը ի՞նչ ըսել կ'ուզէ:

— Այո՛, ճշմարիտ է, կ'պատասխանէ Յովսէփ, այդ գիւտը հինգ վեց տարիէ որ ճանչցուեցաւ, եւ սա՛ վերջին մէկ երկու տարուան մէջ մեծ արդիւնքներ տուաւ, եւ մեծ ապագայ կ'խոստանայ:

— Սա՛ չիմ հասկընար թը, կ'ըսէ Շուշմայենց Օվիկը, « թէլսիւզ » իւր կ'ըսէք նը էրկիւ ճէօթը թէլէօվ իրար չի կապած ինտէ՞օր իրարիւ հետ մուխապէրէյի տի մըննին: Մէկէր թը պուկուի պէս վէ եսխութ վէցհագարիեայի տայիւ թըլըսիւմ մը տի կալլէ:

— Ո՛չ, բարեկամս, կ'փութայ աւելցնել Յովսէփ, այս գիւտը Մարգօնի անուն իտալացի երիտասարդ մը գտաւ, որ պարզապէս երկու անջատ գործիքներ հեռաւոր տեղեր զետեղուելով՝ ինքնին հաղորդակցութեան կ'դրուին:

— Պարիւն Ուսէփ, անէնկ բաներ կու խօրըթէք իւր՝ կ'ըսէ Ժռիկօնց Օվիկը, մարդիւս զէ յինը էպէռզէպէռ կ'ուլլի: Մաքինաները ֆէրէսէթ ի՞նչին իւր իրարիւ հետ միւխէպէրէյի տի մըննին: Պիմպաթ առտէօր մէջ սատընիւթիւն մի տ'իլլի, կ'յարէ Ըստեփիկը, զաննըս լաֆէրը հավայէն չիտի թռչին ա՞:

— Ըսիմ թը չ'ըսիմ, կ'գոչէ Գէվիկը՝ զայրացկոտ շեշտով մը, լաքին մարդըս կըռնըկին օրթայէն կու

ճաթէցընէք: Հէ՛չ հավայէն լաֆ կու թռչի՞: Թը կայ նը պուռուի մէջէ կու խօրըթ ին:

— Ատենկ հիտտէթէօվ խօրըթել չի՛պիտի՝ Գէվիկ աղա, կ'միջմտէ Ստեփիկը: Հըրամմանք տ'ալ մեզի պէս ճիւղապ տիւր իւ ճիւղապ առ: Հէմ՝ դիւն ալ մէյ մի քու պէյիսիդ զարկ թը աշխըրքիս մէյ ճօթէն հըթվի (մինչիւ) մէկալ ճէօթը պուռու կու դըրվի՞:

— Մեղք իւր քըսան տարի է Ըստըմպօլիւ խալտուրիւմները չըղնամիշ կ'անէս իւ տահա պուկույի կ'ավտաս, կ'ըսէ Գէվիկը ծաղրական շեշտով մը:

— Կէցիք իւր ըսիմ աղբըրտաք, նէօր միթ ա՛ինկաւ, կ'ըսէ Ստեփիկը: Էռջի օրը տեղ մին էի դնացեր՝ աղբօրը մէկը նախը կ'անէր թը նէօրէլիք իճատ մինին արէր էղեր, երկու մարդ դիմըցէ դիմաց կու նըստին էղեր՝ մէկը մէկալին պասարաթը կու կապէ էղեր, իւ էտէվ կու պաշայէ բերնին էկածը թօղ տալ. ի՛նչ սըռտան բան իւր հարցընէ նը՝ ճուղապը կ'առնէ էղեր:

— Կամաց կամաց տավարընէք թը՝ մըյները (մուկերը) կատվին (կատուին) շըլլիէն ճընկուտիւկին կախէր, կ'ըսէ Ժռիկօնց Օվիկը՝ հեգնոտ Ժպիտով մը:

— Ստեփան աղային ըսածը ճշմարիտ է, կ'միջմտէ Յովսէփ, մանաւանդ նոր գիւտ մ'ալ չէ: Գրեթէ 15 տարի մը կայ որ մայլինացոււմ ըսուած գիտութիւն մ'երեւան ելաւ, թէ և հին Ժամանակներն ալ ծանօթ էր, բայց կիրառութիւնը ճշդուած չէր: Իսկ այժմ մեծամեծ գիտուններ անով կ'զբաղին և հետզհետէ լուրջ հանգամանք մ'առնելու վրայ է:

— Պարիւն Ուսէփ, ատ ըսագներէդ հէչ բան մ'ալ չի հասկցանք, կ'գոչեն ամէնը մէկ բերան,

քըչիյ մը բացէն օնցի նայինք թը խելվընիս տի կը յեէ :

— Արտաքին երեւոյթին մէջ խելք չհասնելիք բան չկայ, երբ ուզեն որ մէկը մագնիսացնեն ու խօսիլ ասն, ենթական կ'ընտրեն այնպիսի մէկը որ մագնիսացնողէն տկար կազմ ունենայ, այն ատեն մագնիսացնողը կ'անցնի ենթական զիմացն ու գրեթէ կէս կանգուն հեռուէն ձեռքի զանազան շարժումներ կ'ընէ, միշտ աչքերուն մէջ կ'նայի. « Պիտի քնանաս » կ'ըսէ ու գրեթէ կէս ժամուան մէջ հարիւրներով անգամ գայնս կ'կրկնէ, Հոսկ ուրեմն ենթական դալուկ մը մը կ'ունենայ և ինքզինքը կ'կորսնցնէ, իբրեւ թէ խոր քնոյ մէջ թաղուած ըլլար: Ա' անկէ վերջ մագնիսացնողը կ'սկսի հարցումներ ուզղել և ենթական մեղամաղձիկ ու տաւտամ ընդհատումներով կ'պատասխանէ իւրաքանչիւր հարցումին:

— Էթնախըպէտ (վերջ ի վերջոյ) լսածիս տիգաք, կ'ըսէ Օվիկը, պուկուճիութիւն ն'ալ ատէօր կ'ըսին: Ատ տահա վեցհաղարիեային մէյ ճէօթ ն'էր իւր ձեռք ին առեր: Ըսել է թը թէլսիւզ թէլըղրաֆ ն'ալ ատէօր պէս բան մին է:

— Գրեթէ, կը պատասխանէ Յովսէփ:

Այս միջոցին հանդիսականներուն մատուցուեցաւ մրգօղի և գինի: Մեծ խանդավառութեամբ գաւաթները դէպի ստամոքս պարպելէ ետք, Օրմըթէօլենց Ավտօն իր մէջտեղ նետած անթել հեռագրին խնդրը նորէն արծարծելով՝ Յովսէփին կ'յարէ թէ.

— Սէրիմ պարլուն Ուսէփ, անենկ է նը՝ տա թէլսիւզ թէլըղրաֆին միտ բանին քըչիյ մը իզտհ անէ-յիբ իւր սա՛ մեր էկէն աղաներիւն պէյինը մըններ թը ինտէօր կ'ուլի:

— Սիրելի՛ք. կ'ըսէ Յովսէփ, անթել հեռագրին կազմածը պարզապէս երկու զոյգ գործիքներէ կը բաղկանայ: Ասոնց մէկ զոյգն ընկալուչ կ'կոչուին, որ գրեթէ 50—55 հարիւրորդամեղը բարձրութեամբ և 20—25 հարիւրորդամեղը տրամագծով գլանաձեւ մետաղէ խողովակներ են, բերանի կողմը կոնաձեւ կափարիչով մը, որոնց մէջ գետեղուած են ընդունուելիք հեռագրին թղթէ երիզներն ու զանոնք շարժման դնող մանր մունր գործիքները: Իսկ միւս զոյգը որ հաղորդիչ կ'կոչուին, ասոնք ալ կը կրեն ելեք-տրականութեան հոգին կազմող դուճերը (պօպին), որոնք նուրբ գործիքներով՝ նժարի մը պէս ուղղահայեացաբար կեցած են, անոնց կցուած ըլլալով հաղորդիչ թեւճակը, այսինքն մանիվէլայթօր: Արդ, այս զոյգ գործիքներուն իւրաքանչիւրէն մէյ մէկ հատ կ'զետեղուին ուղղուած հեռաւորութեամբ տեղերու վրայ, երկուքին ալ ելեքտրականութիւն ստացող թելերուն ծայրը քանի մը մէթր կը մխրճեն հողին կամ ծովին մէջ, և գործիքները կը դնեն ելեքտրականութիւն արտադրող հասանքի մը աղղեցութեան տակ: Ա' անկից վերջ՝ մէն մի կողմի հաղորդիչը դիմացի ընկալուչին հետ հաղորդակցութիւն կ'ունենան. ահա՛ այսչափ:

— Ատ էմմէնը բարէօվ, լաքին անիւրիւր էթնախըպէթը իրարիւ հետ կապ իւր չիւնին նը՝ ինտէօր իրարիւ ըսածը կու հասկընան, կ'հարցնէ Ստեփիկը:

— Արդէն բուն գաղտնիքն ալ ատոր մէջ է, կը պատասխանէ Յովսէփ. ինչպէս քիչ մ'առաջ մագնիսականութեան վրայ կ'խօսէինք, մի եւ նոյն պատճառն է նաև անթել հաղորդակցութիւնը: Պարզա-

պէս երկու գործիքներուն մէջ մաքնիսական հոսանք մը կ'կազմուի երկրի մէջէն, իբր թէ թելով մը կամ խողովակով մը կցուած ըլլային իրարու հետ :

— Մատէմ քի թել իւր չիկայինը, պաշխա մէյ ն'ալ անենկ մաքինա մի կու դնէ իւ ինքալ վուսուֆ կուլի մէկալին սըռին, դիտել կուտայ Համբօն :

— Տարակոյս չկայ, կ'ըսէ Յովսէփ, արդէն այս գիւտին միակ անպատեհութիւնն ալ այդ է : Բայց առ այժմ ատոր ալ առաջը առնելու համար, մէն մի անթել հեռագարտան կայանի պաշտօնեայ իր դէմի հաղորդակցին հետ ծածկագիր բանալիներ ունին, որոնք ուրիշներու համար անհասկնալի են, և այսպէս փոխարդաճաբար :

— Ինչ իւր ալ ըսէք նը իմ դէյինս չառներ թը երկու մաքինայ զատ զատ տեղվանք դնելէով իրարիւ հետ տի խօրըթին, կ'սնդէ Ճոկիօնց Օվիլը :

— Ախպըրտաք, կէցիք իւր ըսիմ, կ'ըսէ Գէվիլը, նէօր պէյնս կաթեց, էֆէրի'մ Մարգօ, բարէով է գըտեր : Հէրիֆը լայըլսովը քրիստօնեայ է էղեր : Զօրէմ, չէ՞ իւր Ս. Աւտիարանին մէջ գըրված է թը « Ի'ւր իւր աղօթես նը՝ Ասվաղ ձանըդ ֆէօն կու լսէ » : Իշտէ ատ Դալիեան ն'ալ Ս. Աւտարանին աս քէլիմէյին կիւվէնմիշ ընիլէով՝ թէլսիւզ մաքինայ իճատ արեր իւ արգիւին հասեր է :

— Շատ լաւ տրամաբանեցիք Գէվիլի աղա, կ'աւելցնէ Յովսէփ. Պ. Մարքօնի գիւտին պատճառն ուրիշ շարժառիթով մ'ալ կրնանք լուծել : Օրինակի համար, տակաւին անթել հեռագրին գիւտը չեղած, երբ պատահաբար ականջնիս կ'խօսէր՝ անմիջապէս 'կըսէինք թէ « մեզ կը խօսին » : Բայց այս մեկնութիւնն իրրեւ ռամկական ասութիւն նկատուած էր

Գիտնոց կողմէ : Մինչդեռ այօօր Մարգօնի գիւտն եկաւ հաստատեց զայն : Որովհետեւ գիտականօրէն պէտք է ընդունիլ թէ մեր ականջն ալ ընկալուչի գերը կ'կատարէ, ու երբ ականջնիս բզզայ՝ անտարակոյս տեղ մը մեր վրայ կ'խօսին, պայմանաւ որ մեր վրայ խօսող անձը՝ մեր կազմին ազդելու չափ զօրաւոր մաքնիսականութիւն ունենայ : Ե'ւ քանի որ մարդոց ձեռքով կերտուած քանի մը մետաղներու կտորուանք՝ հեռաւոր տեղերու վրայ իրարու կ'հաղորդակցին, ինչո՞ւ ուրեմն չհաւատանք Աստուծոյ ստեղծած մարդուն համար, որ մի և նոյն ատեն իր վրայ կ'կրէ հաղորդիչ, ընկալուչ, մաքնիսականութիւն և ելեքտրականութիւն : Միայն մեր ներքին բնազդն ա'յն կարողութիւնը չունի որ գիտնանք թէ՛ ո՞ւր և ի՞նչ բան կ'խօսին մեզի համար : Անշուշտ օր մ'ալ պիտի գտնուի մարդու այս կարեւոր ու նորագիւտ զգայարանքին բանալին :

— Ձան տ'անսպառ պարին Ուսէփ, բարէով էս վուսուֆ էղեր ֆիզիքաճայ մալիւմաթնէրիւ, կ'գովտբանէ Ստեփիլը :

— Շնորհակալ եմ, կ'պատասխանէ Յովսէփ :

— Տէ հրմայ տեսաք թը թէլսիւզ թէլզըրաֆին պէս ճէսիմ իճատ չէ էղեր հըթվի ասօրըս, կ'աւելցնէ Ավտօն :

Մինչեւ այս տեղ մամը վեց եղած էր, հանդիսականները մեկնելու պատրաստուեցան, իսկ միւս կողմը՝ Գարիկ և Արիկ աղաներն ալ որոշած էին որ Յովսէփին հարսնիքը շրտ կատարուի :

Արդարեւ այս նշանուքէն երեք ամիս ետքը, Ս. Սարգիսի երկուշարթին՝ Կէօօրէն վերջ, Մայր եկեղեցիի տաճարին մէջ տեղի կ'ունենար Յովսէփին ու Օղըտային սուրբ պսակի խորհուրդը :

Երկու տարի անցած էր Յովսէփին ամուսնութեանէն ի վեր, կիւրակէ օր մը Պոլսոյ կամուրջին վրայ շնորհալի զոյգ մը կ'դիմաւորէ զիս. Յովսէփն ու Օղըտան էին, որոնք նուագահանդէսէ կ'դառնան եղբր: Քաղաքացիական ծանօթութեամբ զիրար բարեկեցինք ու քանի մը պատշաճ խօսքերու փոխանակման պահուն՝ զիտեցի որ, Տիկին Օղըտան ո'չ միայն արտաքին արդուզարդովը մայրաքաղաքացիի մը անըստաքիտ վայելչութեամբ հագուած էր, այլ և խօսակցութեանը մէջ ալ հազիւ գաւառացիի շեշտ կ'նշմարուէր:

Իրարմէ բաժնուելէ ետք, մտովի սա եզրակացութեան հանգեցայ թէ՝ Յովսէփին բարի կամքն ու անձանձիր յարատեւութիւնը մեծ դեր կատարած էին:

Գրեց

ՄԵՆ. Գիւմ, Այբ, Լիւն, Է, Նու, Տիւն, Է, Ռէ:

Մասնաւորապէս Պէրպէրեան
Ժողովրդական Տարեցոյցին համար



ԶԱԶՈՒՊՐԻՆԱ

Վ. Է. Պ. Ռ. Ռ. Ս. Ա. Կ. Ա. Կ. Ե. Ա. Ն. Գ. Է.

Խցիկիս բոլորչի պատուհանը բանտին բակին վրայ կը նայէր: Այս պատուհանը՝ պատին բարձրը կը գըտնուէր, բայց աթոռի մը վրայ ելլելով՝ կրնայի բակին մէջ անցած դարձածը տեսնել:

Դիտարանէս՝ կրնայի ուզածիս չափ ծանօթութիւններ առնել բանտին բնակիչներուն վրայ, և զիտէի որ անոնց ամէնէն զուարթը Զազուպրինա անունը կը կրէր:

Հոսիկու ու չարքաշ երիտասարդ մըն էր ան, կարմիր գէմքով, որու վրայ խոշոր աչքերը մշտատեւ ոգեւորութիւն մը կ'արծարծէին:

Գտակը գէպ ի ետեւ ծոծրակին վրայ նետած, ածիլուած գանկէն կը ցցուէին երկու ափանջները տարօրինակ երեւոյթով մը, վզին կապերը միշտ քակուած էին, ժաքէթը միշտ բաց և դնդերներուն ամէն մէկ շարժումը իր հոգին կը բացորոշէր՝ անվստահելի՝ որքան անոխակալ:

Միշտ խնդացող, աղմկայոյզ ու ծաղրածու, բանտւորներուն կուռքն էր դարձած: Ընկերներուն հոծ ու դորշ խումբը կը շրջապատէր զայն, և անոր զուարճալի խեղկատակութիւններովը զրօսնելով՝ գեղեցկացած կը տեսնէր սխուր ու տրտում կեանքը:

Օր մը, շրջագայութեան օրինական ժամուն Զազուպրինա խցիկէն դուրս ելաւ առաստանով կապուած

երեք մուկեր առջին ձգած, պոռալով թէ՛ թրոյքայով կը ճամբորդէ (Ռուսիոյ մէջ թրոյքա անունը կուտան երեք ձի լծուած պերճանքի բալխիրներուն)։ Պոռալուքներէն սարսափած, մուկերը կը վազվզէին և բանտարկեալները կը ծիծաղէին ի տես այս խոշոր մարդուն և մուկերուն։

Զազուպրինա կը կարծէր թէ իր պաշտօնը նմանները զուարճացնելն է և ասոր համար բնաւ առիթ չէր փախցնէր։ Երբեմն ալ հնարամտութիւնը՝ անգութ գործերու կը մղէր զինքը։ Անգամ մը, տղու մը քնացած միջոցին մազերը պատին փակցուց, երբ խէժը լաւ մը չորցաւ, յանկարծակի արթնցուց զայն։ Տղան ոտքի ցատքեց և գլուխը երկու ձեռքերուն մէջ առնելով լալով գետին ինկաւ։ Բանտարկեալները կը խնդային և Զազուպրինա գոհ էր։

Սակայն իրմէ զատ, բանտին մէջ, ուրիշ առանձնաշնորհեալ էակ մ'ալ կար, չիկագոյն, չաբաճճի ու խաղցող կատու մըն էր։ Երբ կալանաւորները պարտէզ կ'իջնէին, Մինջքա հոն էր՝ մէկ անկիւն մը կը ծկըտած, կ'առնէին զայն շոյելով և իրարու գիրկ կուտային, թողով որ ձեռքերնին ու երեսնին ճանկատէ։

Երբ պզտիկ կատուն կ'երեւէր, ամէնուն ուշադրութիւնը Զազուպրինայէն կը դառնար անոր վրայ։ Մարդը չէր հանդուրժեր կենդանիին նախադաս սեպուիլը և անշուշտ օրին մէկը վրէժը պիտի առնէր անկէ։

Գարնան գեղեցիկ օր մը, երբ կալանաւորները պարտէզին մէջ ցրուած էին, Զազուպրինա անկիւն մը ձգուած տեսաւ ներկի աման մը։ Մօտը գնաց, քիչ

մը խորհեցաւ, մատը մէջը թաթխեց ու մօրուքը ներկեց կանաչ գոյնով մը։ Ամէն մարդ խնդալ սկսաւ։ Պատանի մը օգտուիլ ուզելով Զազուպրինայի գիւտէն, վերի չրթունքը ներկեց։ Սակայն Զազուպրինա շուտ մը ձեռքը ներկին մէջ թաթխեց ու տղուն քիթը բերանը քսեց։ Հանդիսատեսները քա՛հ քա՛հներով կը խնդային ու միմօր կը քաջալերէին։

Սյդ պահուն շեկ կատուն երեւցաւ։ Կամաց կամաց կը քալէր ան, թաթիկները մեղմօրէն վերցնելով ու պոչը տառանելով։

— Ընկերնե՛ր, պօռաց մէկը, Մինջքան եկաւ։

— Նա՛, Մինջքա, սրիկա՛ քեզ։

— Աղւո՛րս։

Գրկեցին կատուն և ձեռքէ ձեռք անցուցին հազարումէկ գգուանքներով։

— Օ՛հ, ինչչա՞փ ալ կերեր է, փորը ի՞նչպէս ուռեր է։

— Ո՛րքան շուտ կը մեծնայ կոր։

— Կը ճանկէ կոր, սատանորդին։

— Թո՛ղ տուր քիչ մը ցատքէ։

— Կոնակիս վրայ դի՛ր... ցատքէ՛, Մինջքա։

Զազուպրինայի քովը մարդ չէր մնացեր։ Մինակ էր, պէխերուն վրայի ներկը սրբեց և բանտարկեալներուն կոնակին վրայէն ցատքող կատուն դիտեց։ Ամէնքն ալ կը ջանային Մինջքաի փափաքները կատարել։ մէկը կոնակը կը ծռէր, միւսը կը թոթուրուէր՝ որ աւելի դիւրաւ ցատքէ։ Շատ զուարճանալու երեւոյթն ունէին և խնդուածքնին վերջ չունէր։

— Ընկերնե՛ր, կատուն ներկե՛նք, գոչեց Զազուպրինա։

Այս կատակը առաջարկելով ձայնը կարծես կը պաղատէր :

Կալանաւորներուն հետաքրքրութիւնը արթնցաւ :

— Հապա՛ եթէ սատկի՛, ըսաւ մին :

— Քիչ մը ներկով կը սատկի՞ :

— Օ՛ն ուրեմն, Զազուպրինա, չո՛ւտ ըրէ :

Խոշոր ստահակ մը, հրագոյն պէսերով գոչեց .

— Ինչե՛ր ալ կը մտածէ, սա տղան :

Զազուպրինա, կատուին վզէն բռնած գէպի ներկի ամանը կը յառաջանար երգելով՝

Տեսէ՛ք, պզտիկ եղբայրներ,

Տեսէ՛ք, պզտիկ կատուն

Որ շիկագոյն է կանաչի կը փոխուի :

Ահագնադղորդ քա՛հ քա՛հ մը թռաւ ամէնուն կողորդէն : Կալանաւորները կուշտերնին կը բռնէին խնդալէն, և Զազուպրինան կը տեսնէին, որ կատուին թունջէն բռնած հեղուկ զանգուածին մէջ կը թաթխէր երգելով՝

Մի՛ մլաւեր, քաչէ՛ ձայնդ

Կը նեղացնես հայրիկդ :

Խնդուածքը ծայրագոյն աստիճանին հասեր էր, կը մարմրէին, կը գալարուէին, շունչերնին կը կտրէր : Խցիկներու պատուհաններէն ռալերու մէջ ծածկուած կիներու գլուխներ կ'երեւային : Հսկողը պատի մը կռթնած փորը կը բռնէր ուրախութեան խանչիւններ արձակելով :

Հանդիսատեսները խնդալով՝ քիչ մը հեռացեր էին ներկի ամանէն : Զազուպրինա չտեսնուած պարեր կը ձեւացնէր, խոնարհութիւններ կ'ընէր ու կ'երգէր :

Հա՛, հա՛, կեանքը զարմանալի բան է,

Ծեկ կատու մը կար էգ :

Եւ իր ձագը շեկ

Մամուռի պէս կանաչ է :

— Կը բաւէ՛ ալ, պաղատեցաւ խոշոր պեխերով մարդը : Զազուպրինա կատուն գետին դրաւ, սալաքարերուն մէջտեղ բուսնող խոտի խուրձի մը վրայ :

Քրքիչները դադրեցան, խնդալէ յոգներ էին : Մի-նակ Զազուպրինա կը շարունակէր երգը և կատուն կը մլաւէր խոտին մէջ սողալով : Ներկը կը կուրցնէր աչքերը, դողդղած ոտքերուն վրայ կը տատանէր, գլուխը խոշորցած, կարծես թէ խոտին փակած էր :

— Ի՛նչ աղւոր բան ըրիր, գոչեց կալանաւորներէն մին :

Ամէնքն ալ իրենց արուեստագէսին կը նայէին, հիացումով մը՝ որ կը սկսէր պաղիլ :

— Կը մլաւէ կոր, ըսաւ պզտիկ ստահակը կատուին նշմար ընելով : Եւ ընկերներուն դարձաւ : Անոնք ալ կատուին կը նայէին ու կը լռէին :

— Ամբողջ կեանքին մէջ կանա՞չ պիտի մնայ, հարցուց ստահակը :

— Ի՛նչքան կեանքը մնաց որ, պատասխանեց շեկ մազերով մէկը, գետին չոքելով կատուին քո-վիկը : Հիմա արեւին պիտի չորնայ ներկը, մազերը վիկը, Հիմա արեւին պիտի չորնայ ներկը, մազերը վիկը : Եւ պզտիկ կատուն կը մլաւէր սրտակեղէք ձայնով :

— Պիտի սատկի՞, հարցուց ստահակը, եթէ լուսնք չաղէ՞կնար :

Մէկը պատասխան չտուաւ : Պառտիկ կանանչ կատուն կը տապալտկէր այդ կոշտ մարդոց ոտքերուն տակ :

Կալանաւորները կանգ առին: Մէկիկ մէկիկ հեռացան վերջին հարուած մըն ալ տալով:

Երբ ցրուեցան, Չազուպրինա գետինը պառկած մնաց երեսի վրայ. ուսերը կը դողային, կը հազար, կը թքնէր...: Յետոյ ելլել ուզեց, դանդաղօրէն, կարծես վախնալով որ գետնէն բաժնուելով մարմինը կտոր կտոր պիտի ըլլայ: Չախ ձեռքը հողին կոթնցուց, սրունքին մէկը ծռեց և շան պէս ոռնալով՝ նստեցաւ:

Դողդիւղացող քայլերով պատին քովը գնաց, ձեռքը երկարելով անոր կրթնեցաւ և զուլս վար կախեց: Կը հազար...

Սեւ կաթիլներ հողին վրայ կաթկթեցան. պատը չաղտոտելու համար, Չազուպրինա կը ջանար արիւնի այս կաթիլները գետինը կաթեցնել:

Վրան կը խնդային...

Անկէ ետքը պզտիկ կատուն անհետացաւ և Չազուպրինա այլ եւս մրցակից չունէր:

ՄԱՔՍԻՄ ԿՕՐՔԻ

ԿԱՐԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՐԱՏՆԵՐ

Պօղոս Առաքեալ ըսած է որ եթէ կարգուիք աղէկ կ'ընէք: — Ըսած է նաեւ որ՝ եթէ չկարգուիք՝ աւելի աղէկ կ'ընէք:

Այս հակասական խօսքերն իրարու հետ հաշտեցնելու և Պօղոս առաքեալն ալ սուտ հանելու համար սա՛ կարեւոր խրատները կուտամ:

1.— Առաջին անգամ երբ նշանածիդ տունն երթաս, խըմպել մի՛ երեւիր:

2.— Ընդհակառակն՝ հետեւալ այցելութեանց՝ չէնք շնորհք ձախաւելութիւններ ըրէ:

3.— Բայց չըլլայ որ կեղծամդ սրահին ձեղունէն կախուած ջահին կառչի:

4.— Կոսմ ձախաւելութեամբ՝ չօթայի մը թերթերը թղթատած միջոցին՝ դաշնակին յախճապակեայ անօթը կոտրես:

5.— Կամ անդգուշութեամբ զոքանչիդ սենեակը մտնես:

6.— Նայէ որ արիւն քրտինք մտնելու չափ զոքանչիդ հետ պարես:

7.— Նշանածդ ալ երբ զարմիկին (ֆուգեմ) հետ պարէ, դուն այն կողմը շատ մի՛ նայիր:

8.— Երբ աներդ պարապ խօսքերով զուլսդ կ'ուռեցնէ, նշանածդ ալ իր Ֆիմօյին հետ կը խաղայ, դուն Ֆիմօյին մի՛ նախանձիր:

9.— Սրահին պատկերները գովէ:

10.— Եթէ ընտանեաց պատկերները տգեղ ըլլան, դուն չի տեսնելու զարկ:

11.— Նայէ՛ որ սիկառներդ հաւնեցնես աներոջդ:

12.— Ճերմակեղէնդ՝ զոքանչիդ:

13.— Շնորհակից կոտրտութեանդ՝ նշանածիդ:

14.— Նուէրներդ ալ՝ բոլոր ընտանեաց:

15.— Երբեք մի՛ քններ թէ՛ նշանածիդ գոհարեղէնները կեղծ են թէ՛ ստոյգ:

16.— Գործերուդ համար մի՛ դանգատիր, ընդհակառակն միշտ գովէ թէ՛ լաւ վիճակի մէջ են:

17.— Եւ ապացուցանելու համար զայն, դրամօ՝ փտն համրուելու ատեն քիչ մը խաբուէ:

Եւ այն ատեն ապահով եղիր թէ կենացդ երկրորդ խենթութիւնը պիտի ընես և թէ Պօղոս Առաքեալն ալ պզտիկ պիտի իյնայ:



ՀՈԳԵՅԱՐՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՐԱՏ ՄԱՆՈՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՏՊԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

×

Շատ անգամ կ'ըսեն թէ հրաշալիքն անհետանալու վրայ է արդի աշխարհէն՝ տեղի տալով գիտութեան յաղթանակներուն առջեւ։ Աւելի լաւ է ըսել թէ ան՝ ձեւն ու տեղը փոխած է միայն։ Հրաշալիքն մեր մէջը կը կրենք, և գիտութիւնն է որ կը հաստատէ անոր գոյութիւնը, կը քննէ զայն ու կը նկարագրէ։ Աւելի ի՛նչ տարօրինակ բան կ'ուզէք մեր հոգին իբր թատր ունեցող երեւոյթներէն։ Շատ անգամ թեթեւ պատճառի մը ազդեցութեան տակ, գործարաններուն բնական շարժքը կը խանգարի, զգայարանքները զարմացուցիչ զօրութիւն մը կ'ունենան, անանկ յատկութիւններ կ'առնեն՝ որոնցմէ չէինք կասկածիր մենք, կամքը կ'ոչնչանայ, յիշողութիւնը կ'անհետի, մեր էութեանը մէջ իսկ թագչող զօրութիւններ երեւան կ'ուզան որոնց անզգայ գործիքները կ'ըլլանք մենք։

Տարօրինակ երեւոյթներ. — Քսանդրինգ տարեկան աղջիկ մը որ կարդալ իսկ չգիտեր, հիւանդ կ'ըլլայ.

ու կ'սկսի լատիներէն, հին յունարէն ու նախկին եփրայեցերէն լեզուով երկար կտորներ արտասանել։ Առողջանալէն վերջը հազիւ կրնայ շիտկէ շիտակ մայրենի լեզուն խօսիլ։ Տեղեկութիւններ քաղեցին ու հասկցան որ ինը տարեկանին գիտուն հօրեղբայր մը զանի որդեգրած էր. այս լեզուագէտը սովորութիւն ունի եղեր, ճաշէն վերջը պտտկելով եփրայեցերէն ու լատիներէն ոտանաւորներ արտասանել։ Գիրքերը նայեցան և տեսան որ անոր ամենէն շատ սիրած կտորներն էր որ հիւանդը կ'արտասանէր։

Սպանիացի դեսպանի մը սենեկապանը ուղեղային ջերմ ունեցաւ. բանդագուշակած միջոցին ճառեր կ'արտասանէր զանազան կառավարութիւններու քաղաքական շահերուն վրայ. այն աստիճան որ դեսպանը մտաւորած էր զայն իրեն քարտուղար կարգել. սակայն երբ հիւանդը առողջացաւ՝ ըսածներուն բոլորն ալ մոռցաւ։

Ասոնց նման ուրիշ շատ դէպքեր ալ կարելի է յիշել որոնց ամենէն զարմանալին հետեւեալն է։ Աւստէրլիցի պատերազմին մէջ զինուոր մը վիրաւորուեցաւ և անկէ ի վեր ինքզինքը մեռած գնդէ եղեր։ Երբ իր վրայ լուրեր հարցնեն՝ կը պատասխանէր. «Գիտնալ կ'ուզէք թէ հայր Լամպէր ի՞նչպէս է։ Ան մեռած է հիմա. գնդակ մը սպաննած է զայն. ձեր տեսածը ետքէն չինուած բան մըն է. ըսէ՛ք որ հատ տեսածը ետքէն չինուած բան մըն է. ըսէ՛ք որ հայր մըն ալ չինեն»։ Ինքզինքին վրայ խօսելով, հայր մըն ալ չինեն։ Ինքզինքին վրայ խօսելով, հայր մըն ալ չինեն։ Ինքզինքին վրայ խօսելով, հայր մըն ալ չինեն։ Ինքզինքին վրայ խօսելով, հայր մըն ալ չինեն։

Այս մարդուն մէջ անձնակազմութեան կրկնութիւն լառաջ եկած էր, այնպէս որ բնաւ զգայնութիւնը չունէր իր յատուկ կացութեանը։

Տօքթ. Մագնիզ ամերիկացի տիկին մը կը դար-

րել, Լսին թէ շանաճուկ մը ետեւէն ինկեր է ու ազատելու համար ջուրին մէջ մխրճելէ ուրիշ ճար չկայ. սնտուկին վրայ նստած տեղէն ընկղմելու ձեռով անանկ մը ինքզինքը վար նետեց որ ծանր ճմուռածքներ ունեցաւ:

Բանական ու բանդազուռակ. — Էլէն Սմիթ երեսուն տարեկան գեղանի ու գեղեցիկ կին մըն է, մտացի դէմքով, սեւ աչքերով ու մաղերով, խորունկ նայուածքով մը որ յափշտակեալ երեւոյթ չունի բնաւ. տեսքը համակ առողջութիւն կ'արտացոլայ: Բարիգի մեծ վաճառատուններէ մէկուն մէջ պաշտօնեայ է ու լաւ յարմարութիւն ցոյց կուտայ իր գործին: Ահա՛ աղջիկ մը որ անսգիւտ բարոյականի տէր է, ծնողներուն տունը կ'ապրի և հացը կը շահի անանկ գործի մը մէջ որ մտքի յստակութիւն և արթնամտութիւն կը պահանջէ: Իմացականութիւնը բաց է, զուարթ բնաւորութիւն մը ունի և ամէն բան քաղցրութեամբ կը կարգադրէ:

Հիմա՛ սա սենեակը մտէք ուր հազիւ թէ կէս-լոյս մը կ'ընէ. տասնի չափ անձեր բոլորակ սեղանի մը շուրջը հաւաքուած են խոր լռութեան մը մէջ: Այս տարօրինակ հաւաքոյթին վրայ մտախռով բան մը կարծես կը սաւառնի. գաղտնիք մը կայ այդ մթնոլորտին մէջ. օդին մէջը անսահմանի ինչ մը կը թառի՝ իբր թէ հանդիսականները կատարուելու վրայ եղող անձանթ երեւոյթի մը սպասէին:

Յանկարծ ներկաներէն մին աթոռին վրայ կ'իյնայ: Քիչ մը առաջուան գոցուած աչքերը խոշոր կը բացուին, ապուշ ապուշ նայուածքը պարապութեան մէջ կը սեւեռի կամ առարկայներուն և ներկայներուն վրայ կը չըլի՝ առեւնց զանոնք տեսնելու: Ձգտած բիւրերը

անշարժ կը մնան. դէմքը անթափանց ու անզգայ դիմակ մը կը դառնայ, կարծես թէ բոլորովին բացակայ է ան: Եւ փոխուած այս դէմքը, այլաճանաչ այս դիմակը, ինքզինքը մոռցող այս էակը՝ հանդարտարարոյ էլէն Սմիթն է:

Այս վիճակը քանի՞ ժամ պիտի տեւէ: Ո՞վ գիտէ. գուցէ ժամ մը, կամ երկու ժամ: Քանի մը վայրկեան ետքը էլէն կ'սկսի խօսիլ: Երբեմն, իր բնական ձայնովը կը նկարագրէ աչքին երեւցած տեսիլները: Երբեմն ձայնը կը փոխէ՝ նմանցնելով անոր որու տեղ ըլլալ կը կարծէ ինքզինքը: Սովորաբար խօսքը ներկաներէն մէկուն կ'ուղղէ և անոր հաքցումներուն կը պատասխանէ:

Յաճախ կը խօսի գաղտնալի «ոգիի» մը վրայ որու անունը Լէթօլտ է և նէրա առաջնորդն ու պաշտպանն ըլլալ կը թուի: Սովորաբար սեղանին վրայ զարնուած Սմիթի հետ կը միանձնանայ և անոր բերնով կը խօսի:

Սեղանին վրայ երեք հարուածներ կը յայտնեն թէ նիստը վերջացած է: Վերջնական զարթնումը տեղի կ'ունենայ քանի մը կարճատեւ զարթնումներէ յետոյ որոնք կ'ընդմիջուին ընդհանուր քուներով, ինքզինքին գալէն ետք՝ էլէն բան մը չիշեր՝ քնեած վիճակին մէջ ըսածներէն:

Առեւտրական պատգոհումներէի մը հրաւալի անձնափոխութիւնները. — Այս տագնապներու միջոցին էլէն Սմիթ՝ երկար ատենէ ի վեր մեռած մարդերու անձնաւորութիւնները կ'զգենու: Շատ անգամ իտալացի նշանաւոր բաղդախոյզի մը՝ Գալիլիոսի մը՝ դերն է որ կ'ստանանէ. նկարագրէնք այս տագնապը սկզբէն սկսեալ:

Ամենէն առաջ էլէն կ'զգայ որ բազուկներէն կը բռնեն, անհաճոյ, ցաւագին զգայնութիւններ կ'ունենայ վզին, ծոծրակին, կոկորդին մէջ. արտեւանունքները կը գոցուին, կոկորդը կ'ուռի Բակլիօսթրօի դէմքին նմանութիւն մը տալու աստիճան: Յետոյ մէկէն ի մէկ էլէն կը կանգնի, հպարտ դիրք մը կ'առնէ, ձեռքերը խաչաձեւուած կուրծքին վրայ: Ամէնուն հետ դուռեկով կը խօսի, և իր շեշտէն իսկ կ'զգացուի հաւաքոյթին պետը՝ ներկայներուն «Եղբայր» և «Հապա դ'ուն, քոյր» բառերը ուղղած ժամանակ: Երբ գիր կը գրէ՝ իբր Բակլիօսթրօ՝ գրութիւնը բոլորովին կը տարբերի իր սովորական գրէն:

Գանի մը անգամ էլէն տարօրինակ բառեր արտասանեց. ընդօրինակեցին զանոնք և նշանաւոր արեւելագէտներու քննութեան ենթարկելով տեսնուեցաւ թէ Սանսկրիտ լեզուաւ էին ատոնք։ Ուրիշ առիթով մը պարբերութիւն մը ըսաւ, որ բոլոր ներկաներուն անհասկնալի էր. արաբերէն առած մըն էր ան։ Հիմա պատմեմք էլէն Սիթի ցնորական տեսիլքներուն ամենէն զարմանալին։ Հրատ մոլորակին վրայ ըրած այցելութիւնը։

Նախ էլէն նշմարեց շատ հեռուն ու բարձր՝ վառ լոյս մը : Յետոյ տատանում մը զգաց . գլուխը պարպլ ըլլալ կ'երեւէր և իրեն անանկ կուգար որ մարմին չունի : Կը ծածանէր ու վեր կը բարձրանար : Նոյն վայրկեանին երեք խոշոր գունդեր նշմարեց , որոնցմէ մին խիստ գեղեցիկ էր : «Ո՛ւր կը գտնուիմ» հարցուց : «Հողի մը վրայ . Հրահի վրայ» եղաւ պատասխանը :

Էլ էն սկսաւ նկարագրել ի՞նչ որ կը տեսներ, առանց ձիու և անյուր կառքեր կը վազվզէին կայծեր ար-

տադրելով, կառքի լապտերի ձեռով թռչելու գործիքներ, տուներ՝ որոնց տանիքին վրայ շատրուաճներ կան, տարօրինակ լեզու մը խօսող մարդեր, որոնք սայթաքելով զիրար կը բարեւեն, օրորոցի մէջ տղաքներ՝ որոնց վրայ երկաթէ հրեշտակներ թեւերնին կը բանան իբր վարագոյր, եւլն։

Անձանօթ աշխարհներու մէջ այս առաջին ճամբորդութիւնը կատարելէ ետքը, նոր քնէածական փորձերու մէջ կրկին այցելեց Հրատը և կամաց կամաց հոնտեղի լեզուն սկսաւ գրել ու խօսիլ : Այս ճամբորդութիւնները ա'յնքան կրկնուեցան որ՝ անոնց միջոցին Էլէնի ըլած նկարագրութիւնները կորսնցուցին իրենց անկապակից նկարագիրն ու աւելի ամբողջական երեւոյթ մը առին :

Հրաժի բնակիչներուն կեանքն ու բարքը. — Դեղձի կամ վարդի գոյնով լեռներու և ժայռերու տարածութիւն մը ծածկուած է ծիրանի գոյն բուսաբերութեամբ մը՝ որոնց մէջէն վեր կը ցցուին կղմինտագոյն ծառեր սև տերեւներով ու ոլորուն բունով։ Ծաղկները՝ գետին վրայ ամէն տեղ կը բուսնին եւ յիշա գոյնով ին բաւական հետաքրքրաշարժ են։

Անգամ մը էլէն ինքզինքը Մանկարանի մը մէջ գտաւ : Անգիրն սրահ մըն էր սա որու չորս կողմը պատերուն զամուսած էին սեղանի նմանող դարակներ . ասոնց իւրաքանչիւրին մէջ մէյմէկ տղայ կար , մարդեր՝ տարօրինակ անասուններ քովերնին առած կը պարտկէն՝ այդ սրահին մէջ : Այս կենդանիներուն գլուխը տափակ ու լայն է , առանց մագի . խոշոր աչքեր ունին որոնք անոյշ նայուածք մը կը ձգեն , մարմիննուն ձեւը քիչի մը մեր այծերուն կը նմանի , սակայն ասոնց պոչը տափակ է , ծիծերն քառակուսի :

գործիքներու մէջ առնուած է որոնց ծայրէն կը մեկնի խողովակներ, Հրատցինները այս խողովակին միջոցաւ կը դիեցնեն մանուկները :

Օր մը էլէն՝ գտնուած քաղաքին կառավարիչին Ասթանէի ընկերակցութեամբ խնջոյքի մը ներկայ գտնուեցաւ : Ահագին քառակուսի հանդիսասրահ մը լուսաւորուած էր չորս անկիւնները զետեղուած լապտերներով : Այս լապտերները կը բաղկանան իրարու վրայ դրուած չորս գունդերէ, երկուքը կապոյտ, երկուքն ալ վարդագոյն՝ որոնք աւազանի մը մէջ կը մնան : առատութեան եղջիւր մը ջուր կը վազցնէ տնոր մէջ : Ամէն կողմ առատօրէն ծաղիկներ կը զարդարէին : սրահին մէջտեղ կար պուրակ մը որու շուրջը շարուած էին անագապղինձի նման փայլող մանրիկ սեղաններ :

Այս դիւղիչ զարդարանքին մէջտեղ խռնուած էր զուարթ հանդիսակաւներու բազմութիւն մը, երիտասարդ մանչեր ու աղջիկներ, որոնց մազերը ետեւի կողմէն վարդագոյն, կապոյտ կամ կանաչ թիթեռնիկներու ձեւով վարսուած էին :

Ասթանէի կողմէ տրուած նշանի մը վրայ բոլոր հանդիսակաւները նստան սեղաններուն առջեւ որոնք ամբողջ ծաղիկներով զարդարուած էին : երկու մարդիկ մին սպիտակ ու միւսը վարդագոյն հագնուած սեղաններու վրայ զետեղեցին քառակուսի պնակներ ու առանց կրթի պատառաքաղներ : Յետոյ իբր կերակուր հրամցուցին ճերմակ ու կարմիր գաւազանիկներ՝ որոնց ծայրերը մէյմէկ ծաղիկներ կային :

Սոյն հանգէսը վերջացաւ պարերով ու երգով : Երգերէն մէկուն շատ հաւնած էր էլէն, Հոս կը դնենք զայն Հրատի լեզուով՝ թարգմանութիւնն ալ դիմացը :

Ա.

Սիբէ—էվաի—Տիվիէ—Ձէ—Նիբէ Բրիգի—Գարբի—Նէ Ամէ—Օրիէ—Անթէիս—է—Եզէ—Գարեմի—Նի—Եզի—էրիէ—է—Նիէ—Բավիէ—Հէտ—Լէ—Սատրի—Տէ—Ձէ—Վէիւիւ Թիգիւնէ :

Բ.

Մաթէմի—Միզաիմէ—Բալէ—Իւմէզ—Էսսաթէ—Արփա—Թի—Էգիւնո—Իւտանի—Ամէս—Թէս—Իւրի—Ամէս—Սանտինէ Թաւ—Թիգի—էվաի—Տիվիէ :

Ա.

Սիբէ—Երջանիկ—Եղիր—Սեւ—Պզտիկ—Թոչունը Երէկ—Եկաւ—Ջարնիւ—Իմ—Պատուհանիս—Եւ—Հոգիս—Բերկրեցաւ—Անիկա—Երգեց—Վաղը—Կը—Տեսնաս զայն :

Բ.

Մաթեմի—Ձիւ—Ապրեցնող—Ծաղիկը—Երազներուս—Արեգակը—Եկուր—Այս—Իրիկուն—Եկուր—Երկայն—ժամանակ—Իմ—Բոլս—Երջանիկ—Եղիր :

ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅԷՆ ԻԻՂԻ ԲԻՄԵՐԸ ՀԱՆՆԼ

Առէ՛ք 270 կրամ բեւեկնի խէժի ոգի (Թիքեմեքի բուհու), 31 կրամ ալբու (40 աստիճան), 31 կրամ ծծմբային եթեր (Էթեր Սիլիբիւրիֆ) : Իրար խառնեցէ՛ք, շարժեցէ՛ք և ապա պահեցէ՛ք ապակեայ խիցով ցէ՛ք, Կրթեցէ՛ք և ապա պահեցէ՛ք մէջ : Այս դեղամիջոցը գործաւորական սրուակի մը մէջ : Այս դեղամիջոցը գործա-

ծելու համար, մաքրուելիք կերպասը կը դնէք քանի մը ծալք կտաւի վրայ, իւզոտուած կամ աղտոտ տեղը կը թրջէք անով և ապա ուրիշ բարակ կտաւով մը թեթեւակէս կը չփէք մինչեւ որ կերպասը չորնայ և բիծը ելլէ, եթէ բիծը հին է, աւելի աղէկ է որ անոր տեղը նախ քիչ մը տաքցնէք և ապա դեղը գործածէք:

ՁՄԵՌՈՒԱՆ ՄԷՋ ՎԱՐԴ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մայիս ամսուան մէջ, երբ վարդենիները ծաղկելով վարդերը բացուիլ սկսին, չի բացուած կոկոններէն շատ մը ժողուեցէք և չափազանց բարակ ու չոր աղի մէջ պահեցէք: Աղը պէտք է կրակի վրայ չորացուցած ըլլաք, ձուլածոյ փոքրիկ ամանի մը մէջ, բայց պէտք է ամանին խուփը մասամբ գոցել, որ չըլլայ թէ աղին ճարճատիւնը ձեր աչքերուն վրասէ: Աղը սանին մէջ չորնալով, խիստ բարակ փոշիի մը պիտի վերածուի: Յետոյ այս աղի փոշիէն մաս մը կը լեցնէք ամանի մը մէջ և վարդի կոկոնները մէջը կը շարէք, այնպիսի կերպով մը, որ իրարու չգալին: Ամանին մնացած մասն աղով կը ծածկէք, և բերանն ալ ամրափակ կը գոցէք, որ չըլլայ թէ ներս օդ մտնէ:

Վարդի կոկոններն աղի մէջ թաղելէ ետքն, երբ քանի մը ամիս վերջը հանէք պիտի տեսնէք որ բոլորովին չորցած են, բայց մի՛ վախճաք, քիչ մը կոթէն մկրատով կտրեցէք և ջրով լեցուն ծաղկամանի մը մէջ դրէք ապա զարմացմամբ պիտի տեսնէք որ չորցած ու մեռած կարծուած կոկոնները քիչ քիչ պի-

տի վերակենդանանան ու վերջապէս պիտի բացուին: Այս յարութիւնը թէեւ վաղանցիկ բան մը պիտի ըլլայ, սակայն ո՞վ չի բաղձար ձմեռուան մէջ գոնէ օր մը բացուած վարդի մը տեսքը վայելել:

ՊԱՐՏՔ ՄԻ՛ ԸՆԷՐ

Անտանելի սիրտ հատնում... ի՛նչպէս ալ շուտ կը ծերացնէ մարդը. դեռ քանի՛ տարեկան եմ. որչա՛փ աշխոյժ և կայտառ էի:

— Առաջին անգամ մեծ դժուարութեամբ կրցայ պարտք ընել: Ներսէս ձայն մը կը դիմադրէր, կարծես թէ ոճիր մը պիտի գործէի, մտիկ չըրի, որովհետեւ պէտք ունէի, վարժուեցայ, նորէն պարտքեր ըրի, բայց առաջին օրէն ի վեր անգամ մ'ալ հանգստութեան երես չտեսայ:

— Պարտք ունենալ և չկրնալ վճարել—անկէ աւելի սոսկալի բան չկայ աշխարհի վրայ:

— Սենեակդ նստեր գործով մը կը զբաղիս, բան մը կը մտածես, կամ ուրախ գուարթ քանի մը բաբեկամաց հետ կը խօսակցիս, կ'զրօսնուս. յանկարծ բեկամաց հետ կը խօսակցիս, կ'զրօսնուս. յանկարծ դուռը կը դարձնեն, քեզ կ'ուզեն, մէկը ձեռքը հաշտուող կը դարձնեն, կամ մուրհակ մը, կը ներկայանայ և ունեթուղթ մը, կամ մուրհակ մը, կը ներկայանայ և զրամ կ'ուզէ, ինչ որ չունիս: Պէտք ես ճամբել, այսինքն խնդրել, համոզել, խոստանալ և սուտ խօսիլ: Կ'երթայ նա, և հետը կը տանի գործդ, մտածումդ, զուարթութիւնդ, և ամէն ինչ:

— Փողոցը կեցեր ես, կարեւոր խնդրոյ մը վրայ

կը թնդայ: Արդեօք երբ պիտի դան բարապաններն ու գրագիրները, և տմարդութեամբ փողոց նետեն կարասիքս, այսինքն զիս — չէ՞ որ մեր գոյքը նոյն ինքն մեր անձն լսել է — և յանձնեն արդարութեան ճիրանին: Ի՛նչ անպատուութիւն:

Բարեկամ, քեզ կը յորդարեմ պարտք չընել: Պարտք ընելը քու ձեռքդ է, իսկ վճարիլը՝ պարագաներուն: Ձգայուն և վեհանձն մարդու մը համար պարտքը դժոխք է, չկրնար վճարելն՝ անարգութիւն: Պարտքը քեզ ստախօսութեան կ'առաջնորդէ, ստախօսութիւնը՝ խաբեքայութիւն է, խաբեքայութիւնը՝ գողութիւն: Գուցէ որ մ'ալ ձեռքէդ բռնէ և զքեզ բանտին սեմէն ներս հրամցնէ:

(Պալլաֆ)

Թարգմ.

Ա. Գ.

Ս Պ Ա Ս Ո Ղ Կ Ա Ռ Ա Պ Ա Ն Հ

Լորտ Ձեթէրֆիլի, որ որքան հարստութիւն՝ նոյնքան ալ արտառոց բնաւորութիւն: Բ'ունէր: Օր չէր ըլլար կամ չաբաթ մը չէր անցնէր որ մէկ յիմարութիւն չընէր, բայց չէր ալ ուզէր որ մէկը իր խենդութիւններուն երեսէն փնտս կրէ, ու երբ անոնք որ իր արարքով ծանր կորուստ մը տուած է, քառապատիկը կը վճարէր:

Օր մը՝ բարեկամի մը այցելութեան երթալու պարտաւորուած ըլլալով՝ հագուած ապրանքէն դուրս ելաւ և հետիոտն քալել սկսաւ: Բայց քիչ յետոյ բարակ

անձրեւ մը սկսաւ գալ: Եւ որովհետեւ հովանոց կրելու սովորութիւն չունէր, անմիջապէս վարձու կառք մը բռնեց, և մէջը տեղաւորուելով՝ երթալիք տեղին հասցէն տուաւ կառապանին:

Կառքը սկսաւ սուրալ՝ Թայմզ գետին երկայնքը: Երբ փոքր նաւահանգիստ մը հասաւ, Լորտը իր մէկ բարեկամին ընտանեկան խումբը անսնելով՝ հրաման ըրաւ կառապանին որ կանգ առնէ ու իրեն սպասէ: Իսկոյն կառքը կեցաւ և Լորտ Ձեթէրֆիլտ չուտափոյթ այս խմբակին քով հասաւ, որովհետեւ անոնք ալ զինքը տեսնելով՝ կանք առած էին:

Քիչ մը խօսակցելէ յետոյ Լորտը տեղեկացաւ որ այդ բարեկամը՝ քանի մը ամսուան համար զրօսական պտոյտ մը պիտի ընէ իր ընտանիքով դէպի Ամերիկա, և իր զրօսանաւը երթալու համար նոյն նաւահանգիստէն մակոյկ պիտի նստէին:

Վերջին մնաք բարոյիլ շոգենաւին մէջ ըսելու համար՝ Լորտ Ձեթէրֆիլտ ձեռքով նշանացի իմացուց կառապանին որ սպասէ, ինք եւս ընտանեկան խումբին միացաւ և ուղղակի զրօսանաւը գնաց:

Հոն մէկ քանի ժամ տեսակցութենէ և քանի մըն ալ գաւաթ ու խքի կնճելէ յետոյ, ամբողջ ընտանիքը թախանձագին խնդրեցին Լորտէն որ ինքն ալ մասնակցի այն զրօսական պտոյտին: Եւ որովհետեւ գլուխները բաւական տաքցեր էին, Լորտ Ձեթէրֆիլտ իր հաճութիւնը տուաւ և շոգենաւն ալ տրուած հրամանին համեմատ անմիջապէս ճամբայ ելաւ:

Երեք ամիս տեւեց սոյն զրօսական պտոյտն, եւ շոգենաւը վերադարձաւ նոյն նաւահանգիստը ու երկաթ նետեց:

Ամբողջ ընտանիքը ցամաք ելաւ, ինչպէս նաեւ

Լորտ Չէսթէրֆիլտ ալ, եւ ինքզինքը դէմ առ դէմ գտաւ երեք ամիս առաջ հոն թողած կառքին, որու նստարանին վրայ կառապանն անհոգ կերպով իր ծխամորճը կը ծխէր:

Երբ Լորտը մօտեցաւ կառքին, կառապանը մտրակը ձեռքն առնելով՝ կառքին դուռը բացաւ ու Լորտը ներս հրավցուց:

Լորտ Չէսթէրֆիլտ կառքը նստելէն յետոյ՝ կառապանը հարցուց թէ՛ առջի տուած հասցէն՝ պէտք է երթալ:

— Ո՛չ, պատասխանեց, Լորտն ու իր ապարանքին հասցէն տուաւ:

Կառապանն ուղղակի ապարանքը դիմեց, եւ հոն հասնելուն Լորտը իր գրպանէն երկու չիլին հանելով՝ կառապանին ձեռքը դրաւ:

— Ի՞նչ է այս, ազնիւ Լորտս, հարցուց կառապանն, ձեր պարտքն է 1512 չիլին, որովհետեւ իմ կառքս նստած օրերնիդ յունիսի 2ն էր, իսկ այսօր սեպտեմբերի 4ն է, 92 օրական, վեց չիլին օրական վարձքը՝ կ'ընէ 582 չիլին, իսկ գիշերուան վարձքը՝ 10ական չիլին 932, համագումար 1512: Կանոնաւոր տետրակ բռնել սկսեցի՝ երբ ձեր բարձրութիւնը հրաման ըրաւ՝ որ իրեն սպասեմ, և յետոյ չոգենաւով մեկնելնիդ անսայ: Յանցապարտ պիտի գտնուէի՝ եթէ ձեր եկած միջոցին հոն չգտնուէի:

— Այո՛, այո՛, իրաւունք ունիք, ու ես պարտաւոր եմ վճարել ձեր պահանջը, ու անմիջապէս վճարեց 1512 չիլինը ու ապարանքէն ներս մտաւ՝ այն դէմքով՝ իբր թէ իր բարեկամին այցելութենէն վերադարձած է:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԵՒ ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾԸ

Սողոմոն՝ երբ Երուսաղէմի հոյակապ և սքանչելի տաճարին շինութիւնը աւարտեց, փափաքեցաւ մեծահանդէս խնջոյք մը տալ անոր շինութեան աշխատող ճարտարապետներուն ու գործաւորներուն՝ ուստի հրաման ըրաւ իր մատակարարին որ՝ այն ինչ օրը հրաւէր զրկէ բոլոր աշխատաւորներուն ներկայ զետնուիլ սոյն խնջոյքին:

Մատակարարը՝ սոյն հրամանը ի գործ դնելով տաճարին մէջ պատրաստեց փառաւոր սեղան մը՝ և բոլոր գործաւորները կարգաւ շարուեցան սեղանին բոլորտիքը: Սողոմոն եւս գալով բազմեցաւ սեղանին զլուխը եւ հրամայեց ճաշն սկսելու:

Դեռ ճաշը չէր աւարտած՝ երբ տաճարին դրան ուժգին հարուած մը տուին դուրսէն: Սողոմոն հրաման ըրաւ որ դուռը չի բանան եւ ո՛չ մէկն իր տեղէն ելլէ:

Բայց հարուածները հետզհետէ աւելի բուռն կերպով կը կրկնուէին՝ եւ տաճարն հիմէն կը թնդար: Սողոմոն եւ բոլոր բազմականները կը զարմանային թէ՛ ո՞վ կրնար ըլլալ այս յանդուգն արարածն որ անոանց վախի՝ հարուածներուն ուժգնութիւնը կը բարձրացնէր շարունակ՝ առանց գոնէ վայրկեան մը դադար առնելու:

Վերջապէս Սողոմոն չի կրնալով այլ եւս համբերել այս յանդգնութեան՝ հրամայեց որ դուռը բանան, տեսնելու համար թէ ո՞վ է այս մարդն ու ի՞նչ կ'ուզէ:

Տաճարին դռները բացուեցան, եւ ահա՛ ներս մտաւ յաղթահասակ եւ երեսն ու ձեռքերը մրտած խոտ մարդ մը, որու ձեռքը կար ահագին մուրճ մը:

Սեղանին առջեւ կանգ առաւ, եւ հրամայող ձայնով մը, ուղղակի Սողոմոնին հարցուց թէ՛ ինչո՞ւ համար զինքն ալ խնջոյքին չեն հրաւիրած:

— Բայց ո՞վ էք դուք, պատասխանեց Սողոմոն, եւ ի՞նչ յանդգնութեամբ կուգաք խոռովել այսպիսի հանդէս մը:

— Երկաթագործ մ'եմ, ըսաւ մարդուկը խորխտ ձայնով, եւ ամենայն իրաւամբ կը պահանջեմ իմ պատուոյ տեղս այս սեղանին զլուխն, քանի որ եթէ ես իմ արուեստովս այդ բոլոր գործաւորներուն գործիքները, տաճարին պէտք եղած երկաթները չչինէի, անկարելի էր որ այս տաճարը բոլոր գործաւորներով ու վարպետներով կարենայիք ի զլուխ հանել: Հարցուցէ՛ք այս բոլոր արուեստագէտներուն, հիւսնեւորուն, քարակոփներուն, ծեփիչներուն թէ՛ իրենց գործիքները ո՞րու շինել կուտան:

Սողոմոն վերջին ծայր զարմացմամբ չորս կողմ ակնարկ մը նետեց, ու դատ զատ ամէն վարպետներուն հարցուց թէ իրա՞ն է այս մարդուն ըսածները:

— Այո՛, ըսին ամէնքն ալ, մենք մեր գործիքները այս մարդէն կ'առնենք, ու երբ մաշին կամ արուին՝ վերստին ասոր կը տանինք նորոգել տալու. հետեւաբար եթէ այդ գործիքները չունենանք, եւ ո՛չ մէկ գործ կրնանք յառաջ բերել:

— Շա՛տ իրաւունք ունիք եղբի, բարեկամ, ըսաւ Սողոմոն երկաթագործին դառնալով, բայց նախ եւ առաջ գացէ՛ք աղւոր մը լուացուելով մաքրուեցէ՛ք և յետոյ եկէ՛ք իմ աջ կողմս նստեցէ՛ք:

320 Քիլոմէթր քանճուրեամբ հողային պատեան մը:

— Երկիրս ուր մենք կ'ապրինք — եւ ասոր շնորհիւ միայն — ծածկուած է օդային պատեանով մը՝ մթնոլորտով: Առանց ասոր, մարդը, կենդանիները, բոյսերը պիտի դադրէին ապրելէ: Մեր արբանեակը՝ լուսինը՝ մթնոլորտ չունի — կամ մենք չենք տեսած — եւ ասկէ կը հետեւցնենք թէ լուսնի վրայ կենդանի արարած գոյութիւն չունի: Մեծ տարրաբան մը կ'ըսէ թէ « կեանքը խտացած օդ է »:

Շատ անգամ երկիրս ու իր մթնոլորտը կը նմանցնեն Նարինջի մը՝ որու կարմրուկ կեղեւը կը ծածկէ զայն: Պիօ Բնագէտը 48 քիլոմէթր կը հաշուէ մթնոլորտին բարձրութիւնը: Իսկ Լիէ աստղագաշխն, արշալոյսի տեւողութեան վրայ հաշուելով 322 քիլոմէթր կուտայ օդի խաւին թանձրութեանը. այս վերջին թիւը կ'ընդունինք նաեւ ասուպներու զիտողութեամբ: Երկրիս տրամագիծը 13,000 քիլոմէթր. ըլլալով, միջոցին մէջ պիտի երեւի ան մշուշի մը, չոգիի խաւէ մը ծածկուածի պէս՝ որու թանձրութիւնը հազիւ իրենին քառասուներորդ մասն է:

Մթնոլորտի այս խաւը ծանր է: Թորիչէլլիի հռչակաւոր փորձը (1643ին) ցուցուցած է թէ՛ մինչեւ վերին խաւը հասնող օդի սիւնի մը ծանրութեան հակադէմը համար 76 սանդիմէթր բարձրութեամբ կակչուելու համար: 76 սանդիմէթր բարձրութեամբ սնդիկի սիւն մը պէտք է: Մէկ քառակուսի սանդիմէթր բարձրութեամբ սնդիկի սիւնակի մը ծանրութիւնն է 1033 կրամ ասկէ կը հետեւի թէ երկրիս մակերեսային իւրաքանչիւր քառակուսի սանդիմէթրը՝ նոյնքան ճնշում մը կը կրէ, որով ամբողջ երկրագունդին մակերեսի վրայ ծանրացող օդին ճնշումը 5

հինգիւն քիւղրամէ աւելի կ'ըլլայ : Միջահասակ մարդու մը մարմինն մակերեսը 17000 քա. սնդմէթը է որով կրած մթնոլորտական ճնշումն ալ 18000 քիւղրամի կը հաւասարի, եթէ այս բռնին տակ չընկճիր՝ պատճառն այն է որ մարմնոյն մէջի հեղուկները կը չեզոքացնեն այդ ճնշումը՝ հակառակ ազդեցութեամբ ճնշելով :

Օդին այս ճնշումը ապացուցանելու համար Օթթօ տը Հէրիք բնագէտը՝ որ Մակտէպուրկի քաղաքացի տալ էր, երկու պղնձէ կիսագունտերու մէջի օդը պարպեց՝ եւ անոնցմէ իւրաքանչիւրին հուժկու ձիեր կապելով՝ երկու կողմէն միանգամայն քաշել տուաւ, կարելի չեղաւ իրարմէ բաժնել : Սակայն երբ կիսագունտերուն մէջ օդ մտցուց՝ անոնք ինքնիրմէ բաժնուեցան :

Օդին բաղկացութեան վրայ շատ մը փորձեր կատարելով գտած են որ՝ կը պարունակէ՝ ծաւալի համեմատութեամբ 7806 բորակածին, 21 թթուածին եւ 0,94 արկոն՝ (զոր 1899ին գտան Ռամսէյ եւ Ռէյլայթ) : Ասոնցմէ զատ օդը կը պարունակէ նաեւ անհաւասար համեմատութեամբ՝ ջուրի շոգի, ածխական կազ, օզօն, ծծմբական կազեր եւլն. Օդը իրեն յատուկ ունի կենդանիներ ու բոյսեր՝ որոնք կը կազմեն օդին փոշին ըսուածը :

Ամէն մէկ վայրկեանի մէջ 15 անգամ կը շնչենք մէկ անգամին $\frac{1}{2}$ լիտր օդ ներս առնելով, ինչ որ կ'ընէ մէկ ժամուան մէջ 450 լիտր օդ :

Ի՞նչ կայ արդեօք մթնոլորտի սահմանէն անդին, գիտութիւնը կ'ենթադրէ թէ անկռելի ու անօր եքերը կայ հոն : Ամերիկացի գիտուն մը Մը. Պըըշ, օդին մէջ նոր կազ մը գտած է (1898ին), էթերօն, որ օդէն 146,000 անգամ թեթեւ ըլլալով ան է որ ամբողջ տիեզերքի պարապ միջավայրը կը գրաւէ :

ՄԵՌԵԼ ՄԸ ՈՐ ԿԸ ՃԱՄԲՈՐԴԷ

Եւրոպական մայրաքաղաքէ մը հեռու քաղաքի մը մէջ, օր մը մարդու մը հայրը մեռնելով, պարտաճանաչ զաւակը կ'ուզէ հայրը իր ծննդավայրը տանելով թաղել, քանի որ իրենց ընտանիքը եւ ամբողջ աղջականները հոն կը գտնուէին : Բայց որովհետեւ մեծ ծախսերու կը կարօտէր մեռելը անտուկով փոխադրելը, զաւակը բացառիկ վճարումի մը խոստումով, կը համաձայնի կառախումբի պաշտօնեաներէն *fofisiurpkon*ի մը հետ, իրը ողջ մարդ, հաքուած շքուած զետեղել մեռելը վախօնի մը մէկ յարկաբաժին մէջ, եւ այդպէս տեղափոխել ուզուած վայրը : Անմիջապէս կը հագուեցնէ չքեղօրէն անկենդան հայրը, եւ իրիկուան մութին կողքի մը մէջ դնելով զայն, անսովոր պաղարիւնով կայարան կը տանի : *Քոնսիւրքոնը* եւ զաւակը անբացատրելի շուտիկութեամբ մը կառուելով անբացատրելի շուտիկութեամբ մը կառուելով մեռելը վախօնի մը մէկ սրահին մէջ, պատուաւոր յաճախորդի մը պէս : *Քոնսիւրքոնը* առնելիք պարզեւէն չլացած, կարելի եղածին չափ անշնամարելի կերպով կռնակէն կը կապէ մեռելը նստարանին վրայ : Տղան ինքն ալ կը մտնէ ուրիշ վախօն մը, որոշուած կայարանը վար իջնելով հանելու համար հայրը : Ու կառախումբը ճամբայ ելլելով կ'ընթանայ, կայարանէ կայարան անցնելով : Երբորդ կայարանէն յաճախորդ մը, ուրիշ վախօններու մէջ տեղ չգտնելով՝ ձեռքը

կը նետէ դուռին այն վակոնին ուր կը գտնուէր մեռելը, եւ որովհետեւ անոր պահապանները նախազգուշութիւն ունեցած չէին զայն բանալիով ալ գոցելու, կը բանայ ու կը մտնէ ներս: Անկիւն մը տեղաւորուելէ ետքը, երկար ատեն կը նստին երկու ուղեւորները, լուռ ու մոռնջ, վերջապէս ներս մտնող ճամբորդը, խզելու համար անվերջանալի լռութիւնը, կը սկսի մենախօսել, օգին, ճամբորդութեան, շրջակայ տեսարաններուն վրայ, որոնց ամէնուն ալ պատասխան չըստանար միւսէն, որ անխօս անշուշտ միմի պէս կը ցցուէր անկիւնն ի վեր, աչքերը փակած, հանդարտ ու երջանիկ մրափի մը մէջ երազելու գիրքով, եւ ճամբորդը միշտ կը կարծէ որ, ան կը քնանայ: Մէկ մ'ալ, կառախումբի ուժգին մէկ ցնցումէն արձանացած ուղեւորը, որուն կապերը արդէն խախտած էին, պատանքի պէս գետին կը գլորի երեսի վրայ, իր սառած ձիք անդամներուն փայտացած կարծրութիւնը մեծագոյն զղբողիւն մը հանելով գետին փռուած ատեն: Միւս ուղեւորը, անմիջապէս օգնութեան կը փութայ վերցնելու համար արկածեալ դժբաղդ ճամբորդը, որ իր խոր քունին մէջ, գետին գլտորուելու դժբաղդութիւնը կ'ունենար առանց զգալու:

Ո՛րչափ մեծ կ'ըլլայ զարմացումը կարեկից ճամբորդին՝ օգնութեանը փութացած մարդը, եւ մինչեւ այն ատեն ողջ կարծած դէմի ընկերը մեռել գտնելով, Ահաբեկութիւնը եւ սոսկումը կը պաշարեն զինքը, մեռելի մը քովը գտնուելը, եւ մտածելով որ, վերջին կայարանը հասած ատեն՝ զինքը պիտի ձերբակալեն՝ իբր սպաննիչ ճամբու ընկ'որջը, քանի որ միեւնոյն վակոնին մէջ կը գտնուէին առանձին:

Յանկարծ գաղափար մը կ'արթննայ միտքին մէջ.

կառախումբը անտառի մը մթաստուեր արահատներէն անցած պահուն, ուժգին կերպով մը կը հլէ դուրս կը ձգէ իր փորձանաւոր ընկերը:

Ի՞նչ ետքը քօնտիւքթէօնը ապահովուելու համար թէ դեռ հանգիստ մը նստած է մեռելը իր տեղը, ակնարկ մը կը նետէ վակոնին պատուհանէն ներս: Բայց որչա՛փ մեծ կ'ըլլայ իր այլալուծը անոր տեղ ուրիշ մը տեսնելով հոն: Ձի կրնար բնականաբար հարցնել թէ, ո՛ւր է մեռելը, որովհետեւ ատիկա կրնար պատասխանատուութիւնը հրաւիրել իր վրայ, ուստի տոմար ծակելէ ետքը այդ ուղեւորին, անձկութեամբ կը հարցնէ անոր:

— Ո՛ւր է, հոս ուրիշ ճամբորդ մ'ալ պիտի ըլլար :

Արթուն ուղեւորը սակայն չվարանիւր պատասխանելու, եւ անմիջապէս վրայ կը բերէ.

— Այո, անիկա, նախորդ կայարանը վար իջաւ: Tableau :



ԼՐԱՐԵՐՆԵՐԸ ԻՆՉՊԵՍ ԼՈՒՐ ԿԸ ՀԱՒԱՔԵՆ

Ժամանակ մը խմբագիրները կը նստէին հանգիստ մը սենեակին մէջ եւ թերթերուն նիւթ կը հայթայթէին: Հիմակ փոխուած է այդ գրութիւնը: Գաղափար մը կազմելու համար թէ արդի լրարբերները ի՞նչ տամբ ըրինակ միջոցներու կը դիմեն լուր մը ամէնէ առաջ,

ամենէն ճիշտը տալու համար: Պատմենք անոնցմէ մէկ քանին:

Դուռներ կան որոնք միշտ գոց կը մնան լրարերին առջեւ ո՛րքան ալ յամառ ու նրբամիտ ըլլայ ան, օրինակի համար, հարցաքննիչ դատաւորին սենեակը: Բըքի բարիգիւնի խմբագիրներէն մէկը հարցաքննութեան մը գաղտնիքը կորզելու համար հարցաքննիչ դատաւորին սենեակին վառարանի փայտի սնտուկին մէջ պահուըտեցաւ: Ուրիշ խմբագիր մըն ալ Պօրտոյի մէջ, ամբողջ չորս ժամ քարտուղարին գրասեղանին տակ կծկըտած մնաց:

Նոր բան մը գտնելու համար արդի լրարերը չվարանիր աշխարհիս շրջանը իսկ կատարելու: Մաթէնի խմբագիրներէն Պ. Կասթօն Սթիկլէր՝ Ժիւլ Վէրնի վէպերէն մէկուն դիւցազնին Ֆրիլաս Ծօկի կատարածը կրկնելու գաղափարը ունեցաւ, այն է աշխարհիս շրջանը կատարել 80 օրուան մէջ, բայց Ծօկի ատենը անդրսիպերեան երկաթուղին չկար, հետեւաբար Պ. Սթիկլէր աւելի կարճ ժամանակի մէջ կատարելու էր այդ շրջանը: 1901 Մայիս 20ին մեկնեցաւ Բարիզէն Պէրլին, Բէթէրսպուրկ, Մօսկուա, Ախրիկա եւ Անգլիայի ճամբով աշխարհիս շրջանը կատարելու: Երկու օր ետքը Ժուլիանի աշխատակիցներէն Պ. Նէնտի Թիւրօ մեկնեցաւ Բարիզէ, նոյն շրջանը կատարելու բայց հակառակ ուղղութեամբ: Խնդիր էր թէ՛ ո՞վ առաջ պիտի հասնի: Եւ շատ մը գրաւներ բռնուեցան:

Առաջին վերադարձողը եղաւ Պ. Սթիկլէր, որ 63 օրուան մէջ 32 հազար քիլօմէթր ճամբայ կտրած էր: Երկաթուղիի, կառքերու ցնցումէն կտրաքամակ եղած էր: Իր աչքին ու մտքին առջեւ տակաւին գոյութիւն ունէին արագ արագ փախչող ծառերու եւ գիւղերու

տեսքը: Ամբողջ այս ճամբորդութեան միջոցին՝ մէկ արկած միայն պատահեցաւ: Լիվըրբուլէն Լօնտօն երթալու կառախուսքը փախցուց: Վերադարձին Ամիէն կանգ առաւ Ժիւլ Վէրնը ողջագութելու համար: Ճամբորդութեան միջոցին հեռագիր մը շրկեց թերթին, որ հարիւր ոսկիէն աւելի արժեք:

Գալով Պ. Թիւրօի, քսան երեք օրի չափ ստիպուեցաւ կանգ առնել ամուր գետին եզերքը՝ որ չորացած էր, եւ 86 օրուան մէջ նոյն շրջանը կատարելով վերադարձաւ Բարիզ:

Մեծ ճամբորդութիւններու ձեռնարկող լրարերեաներու մէջէն յիշենք Դանիացի Պ. Քարլ Սիպէրկ, որ ամբողջ Ասիան քալելով անցաւ՝ Անգլոսիպերական երկաթուղիին ինչպէս բանելը քննելու համար, եւ Օրիորդ Հարտի Ամերիկուհին, որ մինչեւ Ալասքայի սառնադաշտերու խորերը գնաց, ոսկի փնտռողներու կեանքը ուսումնասիրելու համար:

Կան պահուած լրարերներ, որոնք քրջահաւաք՝ պապուկ կամ կառապան եղած են, հասկնալու համար թէ այդ արհեստաւորները ի՞նչ կը վաստկին:

Անգամ մը Պ. Լուի Բօլէան վիճաբանութեան բռնուեցաւ Ժիւլ Սիմօնի հետ մուրացկաններուն խեղճութեանը իրա՛կան կամ կեղծուած ըլլալուն վրայ: Ժիւլ Սիմօն կը պնդէր թէ մուրացկանները իրօք խեղճ ու աղքատ են, Իրիկուն մը ժամը՝ երկուքը անցած ատենները Ժիւլ Սիմօնի դուռը զարնուեցաւ: Խեղճ ու կրակ երեւոյթով մէկը պաղատագին կտոր մը հաց կը խնդրէր: Տանտէրը խղճալով վրան ներս առնելու եւ հրամայեց որ լաւ մը փորը կշտացնեն: Ետոյ մուրացիկին կնկանը հիւանդ պառկած ըլլալը ի-

նաւակներով օգնութեան եկան եւ զինքը ջուրէն դուրս հանեցին: Ետքէն իմացուեցաւ որ շուները դեռ նոր ճաշերնին աւարտած ըլլալով՝ պահապաններին վախցած էին որ հիւանդ կ'ըլլան եւ նախամեծար համարած էին թողուլ ջուրը ինկող մարդը որ ինքզինքը ազատէ: Յաջորդ օրը մեծագորդը յօդուածով մը վարկարեկ կ'ըլլային ազատարար շուները:

Ամերիկայի լրարբեր մը Պ. Վ. Գարթըր, Նիւ Եօք եւ Լիվէրբուլի միջեւ երթեւեկող շոգենաւի մը մէջ հնոցպան եղաւ, իր արհեստակիցներուն պէս հագուած անոնց տաժանէլի աշխատութեանը մասնակից եղաւ: Օրերով շոգենաւին ամուսի ամբարանոցներուն մէջ մնաց պզտիկ սայլակներ լեցնելով, շնչած օդը ծանր էր, ամուսի փոշին կոկորդը կը չորցնէր ու կ'այրէր: Օր մը փոթորիկի ատեն, օդաւութեան ծակէն ալիք մը ներս խուծելով կէս մը խեղդուած մնաց նորեկ հնոցպանը: Ամէնէն զժուարն էր հնոցներուն դիմացը կայնելը եւ մէջը ամուսի նետելը. տաք շունջ մը կ'այրէ երեսը եւ հրաշէկ ամուսի կտորներ ցատկելով կէս մը կը կուրցնէին: Ճամբորդներուն սեղանին աւելցուքները կը տրուէր իրենց եւ ա'յնքան յօգնած ու անօթի կ'ըլլար որ կը լափէր կերակուրի զոռելի խառնուքները:

Միս Պընքս ամերիկուհին ճանչցնելու համար թէ խեղճ ու աղքատ հոգիները ինչ զրկանքներ կը կրեն ինք ալ մասնակից եղաւ անոնց: Ամէնէն առաջ Լոնտոնի մէջ տուն մը սպասուհի մտաւ, աշխատութեան տակ կ'ընկճէին զինքը եւ շատ գէշ կը սնուցանէին:

Տասն եւ հինգ օր ետքը մայրաքաղաքին մեծ օրաթերթերէն մէկուն մէջ սկսաւ ներմակ գտակիլ ու կրծկալիլն ակ յօդուածներու շարքը, որ ահագին աղմուկ

հանեց: Յետոյ արդուկիչ եղաւ, եւ ետքէն ալ փոքօնները աւելոյ: Մուրացկանութիւն ըրաւ եւ ծաղիկներ ծախեց:

Լոնտոնի ոստիկաններէն մէկը սիրահարեցաւ իրեն եւ ամուսնութեան խնդրեց:

Ուրիշ երկու ամերիկուհիներ ալ ժօհն եւ Մէրի Վանվորսթ զանազան գործատեղիներու մէջ աշխատելով՝ ուսումնասիրեցին Ամերիկայի գործաւորուհիին կեանքը եւ յետոյ հատոր մը գրեցին գործաւորուհիին Միացեալ Նահանգներու մէջ անունով: Ասկէ ծագում առաւ Ամերիկայի մէջ գործաւորուհիներու վիճակը բարւոքող Օրէնքներու քուէարկութիւնը:

ԵՐԿՐԱԳՈՒՆՏԻ ԿԵԴՐՈՆԱՅԻՆ ԿՐԱԿԸ

Մեր հին աշխարհը աշխատելու վրայ է ամէն կողմէ եւ կը սկսի շարժիլ: Մարթինիքի հրաբխային ժայթքումէն առաջ ստորերկրեայ շարժումներ տեղի ունեցած էին, նոյնը նշմարուած է նաեւ ժայթքումէն յետոյ, ուրեմն ինչ կ'անցնի կը դառնայ մեր երկրագունտի խորքը. բաւական հետաքրքրական պիտի ըլլար ճանչնալը:

Բայց միթէ կարելի պիտի ըլլա՞յ ճանչնալու:

Դարուկէսէ աւելի առաջ Մօրէթիւիս չափազէտը կ'առաջարկէր որ խոշոր ծակ մը բանան երկրագունտին մինչեւ կեդրոնը, որպէսզի կարելի ըլլայ վստահօրէն ճանչնալ ներքին կազմութիւնը այն մոլորակին

եալ շրջանի մը մէջ հեղուկ էր, այլ նաեւ հեղուկ է հիմա եւս եւ միայն անոր մակերեւոյթն է կարծրացած։ Այդ կարծրացումը յառաջ կուգայ արտաքին ցուրտէն, որով երկրագունտի նախնական ջերմութիւնը կամաց կամաց կորսնցուցած է իր աստիճանը,

Ուրեմն երկրագունտի մակերեւոյթի վրայ մեր նշմարած արկածները կը վերատրուին այն անհամեմատութեան, որ գոյութիւն ունի երկրագունտի կարծր մասին հաստութեան եւ հեղուկ մասին շառաւիղին ահագին տարածութեան միջեւ։ Այդ արկածներուն գլխաւորներն են հրաբխային ժայթքումները եւ երկրաշարժերը։ Երկրագունտի առաջին կարծր մասին ներքեւ կարծրացած նիւթերը ենթակայ ըլլալով ամփոփումի եւ ծաւալումի օրէնքներուն կը խորտակուին շարժելով եւ տեղափոխուելով արդէն կազմուած խաւերը։ Երկիրը այն ժամանակ կը պատահուի եւ ներքին նիւթերու յուզումին չկարենալով դիմադրել, առաջ կուգան երկրաշարժները եւ հրաբխային ժայթքումները։

Ահա՛ թէ ինչ կը պատասխանէ Պէրթըլօ այս մասին։

« Այո՛, իմ կարծիքովս հարկ է որ երկրիս կեդրոնը գոյութիւն ունենայ հեղուկ մարմիններու զանգուած մը կամ ջերմութեան ո՛րեւէ աղբիւր մը »։ Մեծահամբաւ քիմիագէտը իր 1894 Ապրիլ 5 ի ատենախօսութեան մէջ կարծիք յայտնած է, թէ շնորհիւ գիտութեան անընդհատ յառաջագիմութեան կարելի պիտի ըլլայ օգտուիլ երկրագունտի ներքին ջերմութենէն։ Ուրեմն ըսել է թէ շարժիչ ոյժը գոյութիւն պիտի ունենայ ամէն տեղ, երկրիս ամէն մէկ կէտին վրայ եւ մինչեւ որ այդ ոյժը նուազում մը կրէ եթէ

այդ ալ կարելի է — որ հազարաւոր եւ հազարաւոր դարեր սահին մարդկութեան վրայէն։

Ահա՛ գիտական գեղեցիկ երազ մը, եւ եթէ յիշուի կեդրոնային կրակը գոյութիւն ունի, դժբախտաբար մարդ տակաւին շատ հեռու է անոր տիրանալէ, եւ մահաւանդ թէ շատ աննշան իսկ է յանկարծական այս երեւոյթներուն հանդէպ։ Ենթադրելով թէ Մարթինիքի Բըլէ լերան հրաբխային ժայթքումը արդիւնք է երկրագունտի ներքին կրակին, ուրեմն ըսել է թէ կարելի է որ տեղի ունենան մեծադղորդ երկրաշարժներ եւ աւելի զարհուրելի իրողութիւններ։

Ուրիշ գիտնականներու նայելով այս արկածները տարբեր պատճառներու արդիւնք են։

Ամէն ալ համակարծիք չեն որ երկրիս կեդրոնը հեղուկ մարմիններու ընդունարան մ'ըլլայ։ Երկրաբաններ ալ կան որ կը պնդեն թէ ամբողջ երկրագունդը արդէն կարծրացած է, եւ թէ երկրային այդ անաւոր երեւոյթներն արդիւնք են տարրաբանական գործողութիւններու որոնք տեղի կ'ունենան այլ եւ այլ խոթիւններու որոնք տեղի կ'ունենան այլ եւ այլ խորութիւններու մէջ։ Այսպէս ծծմբային նիւթերու տարրութիւններու մէջ։ Այսպէս գործողութիւններով յառաջ եկած տարրաբանական ջերմութիւնը կուտակուելով հոսկ ապա կը պատահէ երկրիս խաւերը եւ կը ժայթքէ դուրս։

Կան նաեւ ուրիշ երեւոյթներ որոնք կրնան պատճառել հողային շարժումներ, եւ որքան բազմաթիւ են այն յեղաշրջումները որ տեղի կ'ունենան մեր ներքեւը, կքում, սահում, փլուզում, շարժում եւ խորտակում յաճախ կը ձեւափոխեն երկրագունտի ներքին կազմութիւնը։

կեղբորնային կրակի ենթադրութեան հակառակորդներէ շատեր կը կարծեն թէ երկրիս խորքերուն մէջ կան լավայի խաւեր, որոնք չողիի եւ կազերու ճնշումին ներքեւ յանկարծական դուրս կը ժայթքին երկրային կեղեւին ճեղքերէն. Բայց անոնք որ ընդունած են երկրիս խորքերու մէջ հեղուկ մարմիններու գոյութիւնը, իբր փաստ կը բռնեն ստորերկեայ շարժումներու միաժամանակ տեղի ունենալը եւ դիտել կուտան թէ երկրաշարժերը, հրաբխային ժայթքումները յաճախ կը պատահին միաժամանակ թէպէտ իրարմէ հեռաւոր մասերու մէջ:

« Ուրեմն ի՞նչպէս կ'ըսէ Բարվիլ, կարելի պիտի ըլլայ ըմբռնել այս զուգադիպութիւնը, եթէ մնայուն ոյժերու եւ զլպումներու վերագրուէր անոնց շարժառիթը »:

Շատ դժուրին է այս ամէնուն բացատրութիւնը, եթէ երկրային շարժումներուն աղբիւրը փնտոնք կեղբորնային կրակին մէջ, որ միշտ պատրաստ է ժայթքելու երբ տեղաւոր կէտ մը գտնէ երկրային կեղեւին վրայ:

« Հրաբուխները մէկ մէկ ճամբաներ են, երբեմն պատահական եւ երբեմն մնայուն, որոնցմէ դուրս կ'ելնէ ներքին հնոցին չափազանց ջերմութիւնը »: Ահա թէ ի՞նչպէս կը բացատրէր Պէտտանի աշակերտներէ մին, Եւ երբ աւանտես կ'ըլլանք այնպիսի զարհուրելի արկածի մը որպէսին էր Մարթինիքը — որ կ'ահաբեկէ ամբողջ աշխարհը, որ 30,000 է աւելի մարդերու մահուան պատճառ կ'ըլլայ եւ որ կը ծածկէ մոլորակի մը մէկ մասը, այն ժամանակ մարդկային միաքը սոսկումէ չուարած ուրիշ բան չի կրնար բերել իր առջեւ, բայց եթէ կրակի ընդունարան մը, որ

յանկարծակի իր թումբերը խորստկելով խառնարանէ մը դուրս կը հոսեցնէ իր կիզիչ եւ աւերիչ ալիքները:

Մինչեւ այսօր այս խնդիրը տակաւին չէ լուծուած երկրային խառնակութիւնները դեռ անբացատրելի են: Մարդ արարածը թէպէտ կը կարծէ թէ տէրն է երկրին, սակայն ծանօթութիւնը չունի այն օրէնքներուն որ կը շարժեն այն մակերեսոյթը որուն վրայ կ'ապրի, չի կրնար բացատրուիլ թէ ուրկէ կը ծագին այն մերթ բռնուն մերթ տկար և գրեթէ յարատեւ ցնցումները, ինչպէս կը շարժի ըսուած է, եռացող ջրով լեցուն պոռկի մը թեթեւ կափարիչը »:

Երբ կը քանան թափանձել երկնային անհունութեան գաղտնիքներուն մէջ, օդապարիկով կը բարձրանան օդային երեսոյթները ուսումնասիրելու համար բայց պիտի կարենա՞ն իջնել օր մը, աւելի հեռուն, երկրիս խորքերուն մէջ, գիտնալու համար ի՞նչ ինչ կայ հոն եւ ինչէ՞ բաղկացած է: Պէթթըլօ կ'ըսէ թէ « 3000-4000 մէթր խորութեամբ փոս մը բանալը այս դարու երկրաչափներուն համար դժուարին գործ մը չէ »: Բայց միայն այս հսկայական գործը բաւական է:

Ֆլամարիոն հետեւեալը կը գրէ:

« Անցեալ, ներկայ եւ ապագայ յաղթանակներէն ո՛րքան մեծ պիտի ըլլայ այն յաղթանակը որուն արդիւնքը պիտի ըլլար ծանօթացնել մեզի տնի գաղտնիքները որ ծածկուած են ոտքերնուս ներքեւ »:

ԳԱԶԱՆՆԵՐԸ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿՐԹԵՆ

Յուզումնալից տեսերաններէ ախորժող հարուստ Անգլիացի մը միշտ կը հետեւէր Համպուրկէր գաղանազուսպին եւ անոր բոլոր տուած ներկայացումներուն կ'երթար։ Օր մը գաղանազուսպը հարցուց իրեն՝

— Կերեւի թէ առիւծները շատ կը հետաքրքրեն ձեզի։

— Ո՛չ, պատասխանեց Անգլիացին, կ'սպասեմ որ ձեզի ուտելին տեսնեմ։

Այս սիրալիր հանդիսատէսին սպասած «Միջադէպը»-ն որ ամէն վայրկեան կ'սպառնայ գաղանազուսպին ամբողջ ասպարէզին տեսողութեանը միջոցին։ Մտածեցէք որ ի հանդէս բերած անասուններուն մէջ չկայ հատ մը որու ակռաի պզտիկ մէկ հարուածը զինքը անկենդան չձգէ։

Սա՛ գնացող առիւծը գուցէ կատաղութեան նոպայի մը մէջ պիտի խոյանայ իր վրայ, կամ վանդակին անկիւնը խելօքիկ մը թաթը լլղող վագրը ճշտիւ գէշ խաղ մը պատրաստելու վրայ է թելուս, եւ ակնթարթէ աւել քիչ ատենի մը մէջ ճիրաններուն մէջ պիտի բռնէ զինքը...

Գաղանազուսպին համար ամէն վայրկեանի արթնամտութիւն անհրաժեշտ է՝ իր արհեստը կը կայանայ խելքին ու պաղարիւնութեան վայրագ ուժէն ունեցած առաւելութեան վրայ։ Գաղան մը զսպելը զայն համոզել է թէ իրմէ աւելի ուժով է մարդ եւ

թէ ինքը մարդուն վնասելու անկարող է։

Ասիկա երկարատեւ ու դժուար է։

Ահա վայրի գաղան մը, առիւծ կամ վագր, ինձ կամ յովազ որ բռնուած է իր բնավայրը եղող անապատին կամ անտառին մէջ, երկաթ վանդակին մէջ կը գոռայ, ցողերը կը սարսէ, և իր ապագայ տիրոջ քով կը հասնի ահռելի ատելութեամբ մը վառուած։ Կատաղութիւնը յագեցնելու առիթ կը փնտռէ և եթէ մէկը վանդակին մօտենալու երեւոյթ ունենայ ժանիքները կը ցուցնէ ու կ'ոռնայ։ Եթէ գաղանազուսպը այդ պահուն վանդակը մտնէ՝ մէկ պատառ կ'ըլլայ ինչպէս կ'ըսեն ռամկօրէն։

Ա՛րդ, ինչպէ՞ս զսպելու է այս վայրագ կենդանին։

Աթոռի մը միջոցաւ...

Աղէ՛կ կարգացէք. սովորական փայտէ աթոռի մը միջոցաւ։ Անհուն նախազգուշութիւններով այս աթոռը վանդակէն ներս կը դնեն։ Գաղանը վրան կը յարձակի և մէկ ակնթարթի մէջ կը փչի, կ'անէացնէ զայն։ Յաջորդ օրը ուրիշ աթոռ մը կը դնեն որ նոյն բազը կ'ունենայ, երբորդ, չորրորդ և այլն օրերն ալ յաշորդաբար աթոռներուն ներս դրուելը տեսնելով կենդանին այլ եւս կը վարժուի և ի վերջոյ բնաւ չդպիր անոր։

Առաջին քայլը առնուած է։ Թմրեցուցիչ դեղով կենդանին կը քնացնեն, և վանդակը մտնելով վիղէն ամուր օղակ մը կ'անցնեն և շղթայով մը գետնին կը հաստատեն։ Երբ կենդանին չարթննայ, գաղանազուսպը կուգայ աթոռին վրայ կը նստի...

Գաղանը կը խոյանայ։ Բայց շղթան կը բռնէ զայն, Շարաթ մը այսպէս կը տեսէ։ Ա՛յն օր մարդը

կուգայ աթոռին վրայ կը նստի և կենդանին ի դուր ճիգ կը թափէ վրան յարձակելու :

Հիմակ կուգայ գազանագուսպին համար գերազոյն վայրկեանը : Գազանին շղթան կը քակեն, մարդը՝ կեանքը վտանգի կը դնէ : Կենդանին կայծակի պէս մարդուն կոկորդը կը ցատկէ, մարմինը կատաղութենէ սարսուռն՝ իր հինգ հարիւր լիպրա ջիղի ու ղնդերի գանգուածին տակ զայն ընկճելու համար :

Գազանագուսպն ալ ասոր համեմատ զինուած է : Վզին բոլորտիքը անցուցած է հաստ կաշիէ՝ լայն վզնոց մը, և կուրծքը փաթտած է... յարդէ լայն իրանակապ մը : Յարդին վրայէն կենդանիին ճիրանները կը սահին առանց տեղ մը կարենալ կռիւելու : Եթէ կենդանին սովորականէն աւելի վտանգաւոր է՝ գազանագուսպը գլուխը կ'անցնէ երկաթէ վանդակ մը : Մէկ ձեռքով բռնած է երկճիւղ ձող մը, իսկ միւսով՝ աթոռ մը :

Աթոռը իբր վահան կը ծառայէ. կենդանիին դունչը անոր չորս ոտքերուն մէջ կը մտնէ և երկճիւղ ձողն ալ՝ որու ծայրերը կ'որցած են՝ իր ոյժը կը կտրէ առանց զինքը վիրաւորելու :

Գազանը գետին կը զլորի և կրկին վեր կը խոյանայ : Զսպողը՝ քրտինքներու մէջ՝ տեղէն չհարժիր : Զեռքի ցուպը գազանին ունգունքները կը մղէ (մարմինին ամէնէն զգայուն մասն է ունգունքը) և կենդանին՝ ցաւէն ոռնալով ետ կը նահանջէ :

Այս գործողութիւնը քանի մը անգամ կրկնելէ ետքը գազանը վերջնապէս զսպուած է, ա'լ գտաւ իր տէրը, թէեւ կ'ատէ զայն բայց վրան յարձակել չփորձեր այլ եւս :

* * Ասիկա տակաւին սկիզբն է, սակայն : Կեն-

դանին վարժուեցաւ մարդուն ներկայութեանը հանդուրժել, Հիմա հնազանդեցնելու է զայն : Ասոր համար համբերութեամբ շարժելու է : Թարմ միսի կտոր մը տալով վանդակին մէջ կը պտտցընեն զայն, հրաշէկ երկաթով մը վախցնելով ցատքել կը սորվեցնեն, իսկ դժուարին խաղերը սորվեցնելու համար, օրինակի համար գունետ մը գործել և այլն, շղթաներով զայն գունտին վրայ կապելով կը վարժեցնեն :

Բոլոր գազանները նոյն բնութիւնը, նոյն հոգեքանութիւնը չունին : Առիւծը ամենէն աւելի զգայունն է քաղցր վարմունքի, բնապէս չար չէ և կարելի է անոր երախտապարտութիւնը կտանալ, մանաւանդ մատակ առիւծը՝ այս մասին գերազանց է արուէն : Անգամ մը Պօսթօք գազանագուսպին քառագողին մէջ տիկին Բիանք ներկայացում մը տուած ատեն առիւծը վրան յարձակեցաւ, նոյն պահուն մատակ առիւծ մը խոյանալով հակառակորդին վրայ, գազանագուսպ կինը ժամանակ ունեցաւ դուրս փախչելու : Ընդհակառակը վագրը՝ մանաւանդ յովազը բացարձակապէս զրկուած են ամէն բարի զգացումէ, և հինգ վեց տարի ետքն ալ՝ առջի օրուան պէս կ'ուտեն իրենց տէրը որ զիրենք սնուցած է : Ասոնք վախցնելու ուրիշ ճար չկայ : Արջը՝ ամենէն խելօքիկ մանչուկն է, կատարած խաղէն ինքն ալ հաճոյք կ'զգայ :

Մարդուն ձայնին, նայուածքին մէջ բան մը կայ որով գազանը կը հնազանդի մէկուն և ո'չ միւսին : Երբեք գազանագուսպը այս մասն նշանաւոր է, իմաստուն է գազանագուսպը այս մասն նշանաւոր է, Բայց մինակ նայուածքովը կենդանին կը խոնարհեցնէ, Բայց վա՛յ իրեն եթէ կենդանիներէն մին վրան յարձակի, անմիջապէս միւսներն ալ կ'ընկերանան անոր, նոյնպէս վա՛յ է եկեր իրեն եթէ ոգելից ըմպելի կը գոր-

ծածէ, վանդակը մտածին պէս գազանները կ'զգան թէ գինով է ան, և ողջ դուրս չելլեր անկէ, նոյն իսկ եթէ հրաշքով կարենայ ազատիլ՝ անկարելի է որ այլ եւս վանդակ մտնէ, գազանները չեն մոռնար:

* * * Թէ ի՞նչ վտանգներ կ'սպառնան գազանազուսպին: Ամենէն առաջ կենդանիին չափազանց ընտանութիւնը: Կատու մը ձեզ կը գգուէ, եթէ քիչ մը ուժով գգուէ մորթերնիդ բարակ մը կը ճանկէ, եթէ առիւծ մը ըլլար՝ կատուին տեղը՝ միսը մէկտեղ կը տանէր:

Երբեմն ալ վայրկենական սրտնեղութիւն մը կը բռնէ կենդանին: Տեսնուած է որ առիւծներ կատղած են մէկէն ի մէկ, որովհետու նուագածուներու խումբը տարբեր կտոր մը զարնել սկսած է:

Գազանազուսպներուն ամենէն վախցածը՝ այն փոփոխութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ կենդանիին մէկ որոշ տարիքին մէջ, ա'լ չի հնազանդիր և կարմիր կը ցեւնէ:

Անգամ մը անգլիացի գազանազուսպ մը զլուխը առիւծի մը բերնին մէջ դնելու փորձը կը կատարէր՝ երբ սողկումով զգաց թէ առիւծին բնութիւնը փոխուած է, առանց աճապարանքի գլուխը դուրս քաշեց, իրաւ ալ նոյն պահուն գազանին կզակները գոցուեցան մարդուն թուշը մէկտեղ տանելով:

Գառագեղներու մէջ, վանդակին ետին ազատ անցքեր կան ուր կը թողուն որ գազանները պտխան՝ երբ ներկայացումը լմնայ: Անգամ մը Պոնապիթա զսպիչը իր 27 առիւծները դուրս հանած էր այսպէս, երբ նուպիական առիւծ մը յարձակեցաւ ուրիշ առիւծի մը վրայ, ահիւթարթի մէջ քսան և եօթը առիւծները իրարու վրայ ինկան: Ժամ մը ամբողջ՝ Պոնապիթա՝

կատաղի գազաններուն դէմ մաքառելէ ետքը հազիւ կրցաւ կարգի բերել, ինք ալ կուրծքին վրայ խոշոր վէրք մը առնելով:

Ուրիշ անգամ մը Պոսթօք ներյայացումներ կուտար Պիրմիկամ քաղաքին մէջ, երբ առիւծներէն մէկը փախչելով կոյուղիի մը մէջ մտաւ: Պոսթօք պէտք եղած օգնականները առնելով հասաւ, ճիրանի հարուածներէ պաշտպանուելու համար զլուխը երկաթ սան մը անցուցեր էր: Ամենէն վտանգաւոր մէկ վայրսանին սխալ քայլ մը առաւ ոտքը սահեցաւ, զլխու կեանին սխալ քայլ մը առաւ ոտքը սահեցաւ, զլխու դրած սանն ալ գետին ինկաւ մեծ աղմուկ հանելով: Գազանազուսպին գործը լմնցած էր... բայց, տարօրինակ բան, առիւծը սանին հանած աղմուկէն վախնալով սկսաւ փախչիլ և կոյուղիին միւս ծայրը լարուած որոգայթին մէջ ինկաւ:

Ն Պ Ա Ր Ա Վ Ա Ճ Ա Ռ Ը

Նպարավաճառի մը յաճախորդներէն մէկը՝ օրայ մը խահուէ կ'առնէ, բայց երբ տուն կը տանի և գաւաթ մը խահուէ եփելով կը խմէ, կը տեսնէ որ սոսկալի կերպով գէշ տեսակէն է: Այնպէս որ գաւաթը կէս կը թողու:

Մարդուկը՝ փոխանակ խահուէն նպարավաճառին ետ տանելով փոխելու, ուղղակի շունչը նշանաւոր

լրագրի մը խմբագրատունը կ'առնէ և, ծախքը վճարելով հետեւեալ ազգը հրատարակել կուտայ :

«Ինքզինքը պարկեշտ և ուղղամիտ ցցունող նպատակով աճառէ մը մէկ օխայ խահուէ գնեցի և վստա-
«հեղով իր խօսքերուն՝ առանց քննելու տուն տարի :
«Բայց երբ եփելով գաւաթ մը խմել ուզեցի , տեսայ
«որ սոսկալի կերպով հոտ մը ունի և ամենէն գէշ տե-
«սակէն է :

«Արդ սոյն ազգով իրեն կ'իմացնեմ որ՝ եթէ սոյն
«խահուէն անմիջապէս փոխելով՝ լաւ տեսակէն չի
«ղրկէ , պարտաւոր պիտի զգամ ինքզինքս՝ հետեւեալ
«օրը սոյն լրագրի միջոցաւ իւր անունը , հասցէն հրա-
«տարակել »)

Բերա , Բ... փողոց , թիւ 18

Մարդուկը երբ իրիկուան տուն դարձաւ , տեսաւ
որ 37 օխա զատ զատ ծրարով խահուէ ղրկուեր է
երեսուն և եօթը նպարավաճառէ՝ որոնք առջի օրը
զանազան յաճախորդներու մէկ մէկ օխա ծախած էին ,
և վախցած էին որ իրենցմէ գնած կ'ըլլայ այդ ծա-
նուցումն ընել տուողը :

Զ Ո Ւ Ա Ր Ծ Ա Լ Ի Ք

Հայրն ու որդին :

— Գրիգոր , տղա՛ս , գիտես որ արգելած եմ
քեզ՝ Գէորգի տունը երթալ՝ անկիրթ և չար տղայ մըն
է , չեմ ուզեր որ անոր տունը երթաս ու անոր հետ
խաղաս :

— Շատ լա՛ւ , հայրի՛կ , ուրեմն կրնայ Գէորգ մեր
տունը գալ , ես՝ բաւական կըթուած եմ մայրիկիս և
քու շնորհիւ :

Վարսավերայի մը կրպակին մէջ

— Ո՛հ , Պարոն , կ'ըսէ երիտասարդ մը՝ սափրի-
չին , չեմ գիտեր՝ ի՞նչ պատճառ ունիք միշտ քստմնելի
պատմութիւններ ընելու :

— Պատճառը շատ պարզ է , կը պատասխանէ
սափրիչը , այդպիսի պատմութիւններով վեր կը ցցուին
ձեր մազերը , և կը դիւրանայ իմ ալխատութիւնս :

ՊԱՆՔՆՈԹՆԵՐ ՀԱԳՆՈՂ ՄԱՐԴԸ

Լրագիրները կը ծանուցանեն մահը ձօն Սթիլի ,
արտակարգ Ամերիկացի մը որ շիջած է այս վերջերս
ամենայետին թշուառութեան մէջ , վեց ամսուան ժա-
մանակամիջոցի մը մէջ 15 միլիոն տոլար վատնելէ
վերջ : Իր կեանքին նկատմամբ հազորդուած ման-
րամասնութիւնները՝ կատարեալ խելացիոր մը ենթադ-
րել պիտի տան զինքը : Այդ մարդը պանքտոմաներով
րել պիտի տան զինքը : Այդ մարդը պանքտոմաներով
հազուստ մը չի նկատու և իր պատուհանէն դուրս՝ բուռ-
նով ոսկի փողոց նետելու չափ առաջ գացած էր :
Բայց եթէ հաւատ ընծայեմ նամակի մը զոր Բէնսիլ-
վանիայէն ստացայ երբեմն , և զոր ստորագրողը չեմ
ճանչցած բնաւ , պիտի մղուիմ հետեւեցնելու թէ այս

ջանկութիւն զգացի այն օրը՝ երբ իմացայ թէ ամուսնացեր է օրիորդ Հարիսըն հետ :

«Չեմ գիտեր թէ երկար ատեն պիտի կարենամ զիմանալ թշուառութեան՝ որուն վերադարձած եմ անպէս ինչպէս սիրահար մը վերստին կը միանայ երբեմնի սիրուհիի մը՝ որ ալ տաղտուկ միայն կը պատճառէ իրեն : Ես ձեզմէ օգնութիւն չեմ խնդրեր : Ես միայն ուզեցի ձեզի յայտնել ինչ որ ըրի այստեղ : Եւ որպէս զի չմղուիք մտածելու թէ ճարպիկութեամբ մը ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրել կ'ուզեմ իմ վիճակիս վրայ, ո՛չ ճշմարիտ անունս, ոչ ալ հասցէս կը յայտնեմ ձեզի : » —

* *

Ո՛վ գիտէ, այս էջերը գրողը թերեւս նոյն ինքն ձօն Սթիւն է. այն շուրջ մարդը որ այս օրերս մեռաւ Ֆրանքլինի ծննդավայրին յէջ :

ՆՕԶԻԵՐ

—•••••—

ՔԻՉ ՄԸ ԲԱՆՈՎ ԶՈՒԱՐՃԱՑԷՔ

1. — Գետինին վրայ երկայն ուղիղ գիծ մը կը դնեն : Քանի մը հոգի կը շարունակեն այդ գծին երկայնքը և ծռելով աջ ձեռքերին աջ սրունքնուն տակէն անցուցած կը ջանան այդ գիծին ուղղահայեաց գիծ մը գծելու. որուն գծածը որ ամէնէն երկայնը ըլլայ ան է յաղթականը : Այս խաղը կարծուածին

չափ դիւրին չէ, որովհետեւ հաւասարակշռութիւնը գիւրաւ կը կորսուի :

2. — Երկու հոգի, դէմ դէմի, մէկ մէկրի չափ իրարմէ հեռու, մէկ ծունկերնուն վրայ եկած են. միւս սրունքնին օդին մէջ է և այդ ոտքը կը բռնեն մէկ ձեռքով, Միւս ձեռքերնին կայ մէկ մէկ ճրագ, մէկը վառ, իսկ միւսը մարած : — Կը ներէ՞ք որ ճրագս վառեմ, կը հարցնէ մին : — Սիրով, կը պատասխանէ միւսը : Ըսելը դիւրին է, բայց կատարելը ո՛չ : (Այս խաղին համար առաջուրէն գետինը անպետ լըրագիրներով ծածկելու է, որպէս զի մոմին կաթկըթուքները չաղտոտեն գետինը :

3. — Երկու հոգի, աչքերնին կապած, դէմ դէմի կը պառկին գետինը, մէկ մէկ ձեռքերնին զիարբռնած են, իսկ միւսներուն մէջ կայ ուրած թուղթէ արձակ մը : « Պատրաստ ես », կը հարցնէ մին : — Այո՛, կը պատասխանէ միւսը և փոխադարձաբար կը սկսին իրարու գլխի զարնել թուղթի տրձակներով՝ միշտ ջանալով հակառակորդին հարուածներէն խուսափիլ : Այս խաղը ա՛լ աւելի զուարճալի կը դառնայ երբ ներկաներէն քանի մը հոգի թղթէ տրձակներով երկու հակառակորդներուն գլուխին կը զարնեն փոխան փոխ :

4. — Լուացքի զամբիւղի մը երկու բռնելիք տեղերէն կ'անցունէք ամուր աւելի կոթ մը որու երկու ծայրերը կը հաստատեն երկու աթոռներու վրայ : Թեթեւաշարժ մէկը կը նստեցնեն աւելի կոթին վրայ :

ձի նստելու դիրքով՝ երկու ոտքերն ալ զամբիւղին մէջ կախած: Այդ պարոնը, գաւազանի մը ծայրով պարտաւոր է աթոռին վրայ դրուած չորս դրամները գետին ձգել: Տասնէն ինը՝ անկարող է յաջողիլ եւ դրամներուն տեղ ինք գետին կ'իյնայ:

5. — Պարոն մը արծաթ կոթով գաւազան մը գետինը կը կեցնէ ուղղահայեաց եւ ճակատը գաւազանին կոթին կոթնցնելով անդադար արծաթէ գլուխը կը դիտէ: Այս դիրքին մէջ հինգ վեց անգամ գաւազանին չուրջը դառնալէն ետքը եթէ հրամցուի իրեն սրահին մէջ այն ինչ առարկան բռնել, չպիտի յաջողի կատարել զայն, որովհետեւ գինովի պէս կը դանդաղէ և ոտքի վրայ կենալու ալ կարողութիւն չունենար:

6. — Զախ ձեռքով աջ ոտքերնիդ բռնեցէք եւ աջ ձեռքով ալ ձախ ականջնիդ. յետոյ ջանացէք ցած առարկայի մը վրայ դրուած խից կամ լրագիր մը վերջընել ակռաներովսիդ:

7. — Յարդի չիւղ մը գետինը դրէք և գրաւ բռնեցէք որ մէկը չպիտի կրնայ վրայէն ցառքել՝ պայմանաւ որ ո'չ ոտքերը իրարմէ զատէ, ոչ ալ սրունքները ծալէ:

8. — Հանդիսականներէն ամենէն ուժով մարդուն հետ գրաւ բռնեցէք որ պարզ լուցկի մը անկարող է մինչեւ վարի յարկը տանելու: Գրաւը բռնելէ ետքը զմեկինիդ հանեցէք եւ մանրիկ կտոր մը կտրելով փափկօրէն ձեռքին մէջ դրէք, յետոյ ուրիշ մը: Հա-

կառակորդնիդ շուտով պիտի նշմարէ թէ այդ հաշտով քանի մը ժամ պէտք է մէկ լուցկին ամբողջովին վարի յարկը փոխադրելու համար:

9. — Տիկնայք, այս իրիկուն տարօրինակ փորձ մը պիտի կատարեմ ձեզ. ո'չ այս սենեակին մէջ պիտի գտնուիմ, ո'չ ալ դուրսի սրահը, բայց դուք զիս պիտի տեսնէք ինչպէս որ հիմակ կը տեսնէք: Ո'չ տախտակամածին վրայ պիտի կենամ, ո'չ պիտի պառկիմ, ո'չ նստիմ, ո'չ պիտի պարեմ, ո'չ ցատքեմ. վարը չպիտի երթամ, ո'չ ալ սանդուխին վրայ կենամ, բայց ձայնս պիտի լսէք եւ ձեր ըսածին սլատասիան պիտի տամ: Որվ գրաւ կը բռնէ հետս: »

Գրաւը բռնելէ ետքը, դուռը կը բանաք ու շըրջանակին մէջ կը կայնիք, հոգ տանելով որ ոտքերնիդ տախտակամածին չդպչի:

10. — Գրաւ կը դնէք որ բերանը ամուր գոցուած չիլէ մը գինի կրնաք խմել, երբ ձեզի լաւ գոցուած չիլ մը կուտան, չիլին յատակի խոռոջը գինի կը լեցընէք եւ յետոյ գտաթի մը մէջ պարպելով կը խըմէք:

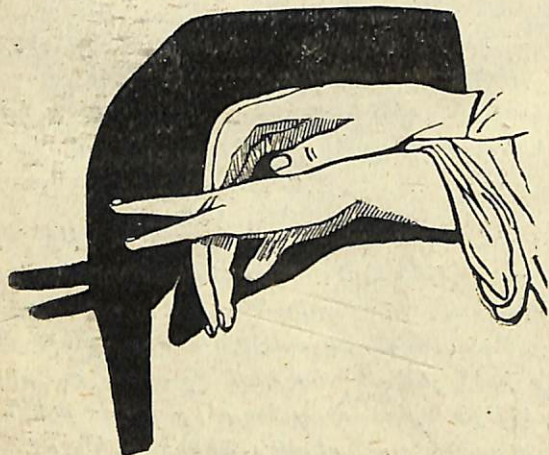
11. — Հանդիսականներուն հարցուցէք թէ՛ երկու ձեռքով հաւկիթ մը կրնան կտրել, բնականաբար ամէնքն ալ պիտի պատասխանեն թէ՛ ադէկ դիւրին ի՞նչ կայ, Գրաւ բռնեցէք ամէնէն ուժեղ անձին հետ, և տուէք իրեն չեփած հաւկիթ մը, եւ ըսէք իրեն թէ, հաւկիթին երկու սուր ծայրերը երկու ամբիւղ մէջ դնելով՝ ուզածին չափ սեղմէ: Տեսնենք ի՞նչպէս պիտի կտրէ:

Կրնայ ըլլալ որ հաւկիթը ձախլիկութեամբ ձեռքին մէջ գառնալով կոտորի և վրան զլուխը ու գետինը ազտոտէ, նախազգուշութեան համար առաջուրնէ վըրան լաթ մը տարածելու է:

Շ Ո Ւ Ք Ի Խ Ա Ղ Ե Ր



Մեծ մայրը



Փիղ



Խոզ



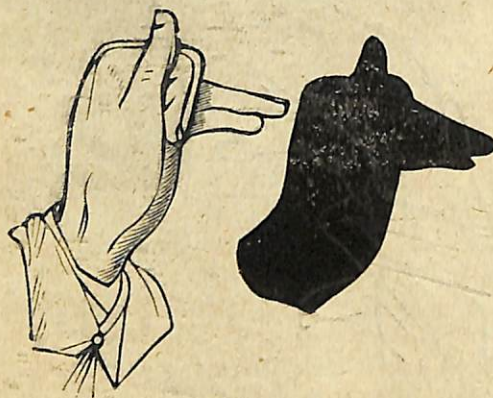
Նապաստակ



Սկիւռ



Խափշիկ



Եղնիկ



Շուռ



Արջ

ՏԱՐԵՑՈՅՑԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐԸ ԻՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԱՀԱ ԹԵ ԻՆՉՊԵՍ

ՀԻՆԳ ՀԱՐԻԻՐ ՏԱՐԵՑՈՅՑԻ ՓՈԽԱՐԺԵՔԸ

ՆՈՒԷՐ ԿՈՒՏԱՆՔ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ա .

Դրեցէք մէկ էջի չափ զուարճալիք մը կամ ծիծաղալարժ պատմութիւն մը, եթէ չէք կրնար դուք ձեզմէ բան մը արտադրել, Եւրոպական հազարամէկ հրատարակութիւններ կան, որոնք լեցուն են խնդուք պատճառող նիւթերով, ասոնցմէ հատ մը ընտրեցէք եւ թարգմանելով մեզի շնորհակցէք :

Ամենէն գեղեցիկ ու առաջին նկատուած գրութեան տէրը պիտի ընդունի մեկ օսմ. ոսկի արժողութեամբ գիրք հրատարակիչ Վ. և Պ. Զարդարեան եղբարց գրատուններէն, Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար Միւսապիւլի խանի դրան կից թիւ 24—26 եւ Բերա, Գուլէ գարու, թիւ 695, ուր կը գտնուին ամէն տեսակ գիրքեր ու ամէն լեզուէ դասագիրքեր :

Երկրորդ նկատուածը պիտի ընդունի 500 պահաւան եւ 500 նամակի քուղի իր անունովը տպագրուած տպարանագետ Նշան էֆ. Պէրպէրեանի կողմէ :

Բ .

Ամէն առաւօտ պէտք մը դարձած է ամէնուս համար ալ Մանգուսէն ձեռք առնել տեսնելու համար թէ՛ ի՞նչ շահեկան նորութիւններ կը պարունակէ :

Ընթերցողին ճաշակին համեմատ այդ նիւթերը բնականաբար շահեկանութեան բոլոր աստիճանները կը ներկայացնեն : Արդ, եթէ Ձեզի մնար, 1907 Յունուար 1էն մինչեւ 1907 Մարտ 31, երեք ամսուան Մանգուսէններուն մէջ, Ձեր նկատումով ժողովրդին ամէնէն օգտակար նկատուած երեք յօդուածներուն ընտրութիւնը, դուք որո՞նք պիտի ընտրէիք :

Որոշակի գրել Մանգուսէի թիւը և յօդուածին վերնագիրը եւ ստորագրութիւնը :

Որուն որոշածները որ իբր առաջին նկատուի պիտի ընդունի մեկ քարեկան Մանգուսէ նուէր :

Երկրորդ նկատուածը՝ վեց ամսուան Մանգուսէ նուէր :

Երրորդ նկատուածը Դասիմի թարգմանած Աշխարհաքար Նարեկէն օրինակ մը նուէր :

Գ .

Մեր աղջիկները դպրոցէն չլինելէ ետքը ի՞նչ զբաղումներ պէտք է ունենան, բանաձեւել դանոնք հինգ պատասխաններու շարքով մը :

Լաւագոյն խառատասանը գրողը պիտի ընդունի գեղեցիկ Ոսկի Մատանի մը՝ իր անունը վրան փորագրուած և ոսկերիչ Գառլօի կողմէ պատրաստուած Մեծ Շուկայ Արապաճը օղլու փողոց թիւ 18 :

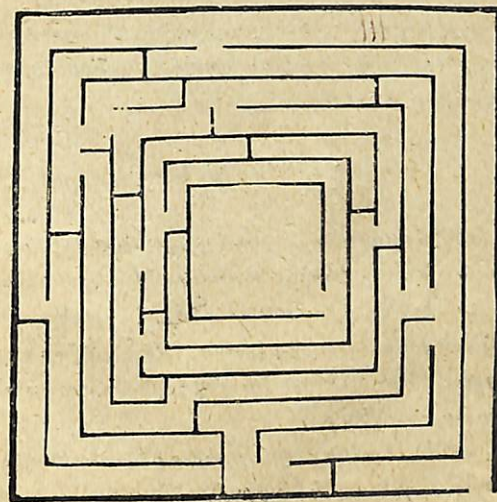
Երկրորդ նկատուածը Ս. Ունճեան փառակաղժ Աղթագիրք մը :

Երրորդ նկատուածը իր անուն տպագրուած 100 ոսկեզօծ այցետոմս :



Դ.

Սոյն սափորին մէջ երեք հատ դեղձանիկ պահուած են, մէկը որ կարենայ գտնել զանոնք (և եթէ գտնողները մէկէ աւելի ըլլան վիճակաւ) պիտի ընդունի իբր նուէր գեղեցիկ վանդակ մը գեղաձայն դեղձանիկով մը ի միասին ամէն տեսակ թռչուններ եւ վանդակներ վաճառող Յակոբ աղա Գասպարեանի կողմէ (Բերայ Գուլէ Գաբու թիւ 695)։



Ե.

Սոյն Լաբիրինթոսին ներսը կը գտնուի 1000 հատ զանազան՝ անվթար եւ սիրուն ճաճակադրոշմերով

լեցուն աչպօմ մը, զոր պիտի նուիրէ հաւաքելի նա-
մակադրոշմի վաճառական՝ Մարտիրոս էֆէնտի Արայ-
ճեան, (Կ. Պոլիս, Ղալաթեա, Աւստրիական նամա-
կատան ետեւի կողմը եւ Գոմեսիօն-խանի կից, Տէմիր
խան, թիւ 25) :

Մեր ընթերցողներէն ո՛վ որ սիրահար է նամա-
կադրոշմներու թող աշխատի ներս մտնել և առնել
սոյն գեղեցիկ և հիասքանչ նուէրը :

2.

Տարեցոյցի բոլոր ընթերցողները կ'ընդունին նաեւ
Հոսանկարչութիւն սորվելու համար խիստ զիւրասոյց
մէթոտ մը իբր նուէր :

Պ Ա Յ Մ Ա Ն

Մեր ընթերցողները պատասխանելով այս հար-
ցումներուն թէ՛ հաճելի ժամանց մը կ'ունենան, թէ՛
գեղեցիկ նուէրներ կ'ըստանան և թէ իրենց աշխա-
տակցութիւնը նուիրած կ'ըլլան մեր յաջորդ տարւոյ
տարեցոյցին, որովհետեւ լաւագոյն պատասխանները
պիտի հրատարակենք :

Բոլոր անոնք որոնք կը յափաքին մասնակցիլ սոյն
մրցումներուն պէտք է յարգեն հետեւեալ պայման-
ները :

1. Իրենց պատասխանները մեզ շնորհելու առ առաւելն
մինչեւ 1907 Մարտ 31 Պոլսոյ եւ Ապրիլ 10 գաւա-
ռաց համար :

2. Բոլոր սոյն մեր նիւթական զոհողութիւնները
միմիայն մեր ընթերցողներուն համար ըլլալուն, պէտք

է բոլոր շնորհած պատասխաններուն ճակատը, թուղ-
թին վերի ձախ անկիւնը, կտրելով փակցնել սոյն



կտրօնը : Այն պատասխանները որոնք չեն կրեր սոյն
կտրօնը բնաւ նկատողութեան չպիտի առնուին :

3. Բոլոր նուէրները պիտի տրուին Ապրիլ ամսոյ
մէջ և շահածները պիտի ծանուցուին Մանգումէի
միջոցաւ :

4. Նամակները պէտք է ուղղել հրատարակիչ-գը-
րադատ Զարդարեան Եղբարց, Կ. Պոլիս. Զաքար-
ճըլար թիւ 24-26 :

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵԱՐ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

Խիստ մաքուր հայերէնով մը խմբագրուած կը
հրատարակուի ամէն օր արշալոյսին :

Կը բովանդակէ իր մէջ խիստ շահեկան ու ըն-
թեռնիլ յօդուածներ :

Կը հրատարակի ամէն թիւով առաջին եւ չորրորդ
էջին մէջ երկու թերթօն վէպեր :

Ունի քաղաքական լուրերու ճոխ բաժին մը Անգ-

ղիւրէն, Գերմաներէն եւ Ֆրանսերէն թերթերէ քաղուած:

Ամէնէն թարմ ու ամէնէն վերջին լուրերն ու հետադիւրները օրը օրին կը հրատարակէ Մանգոլմէ իր բազմադիմի աղբիւրներուն շնորհիւ. Մեծ կարեւորութիւն կուտայ ներքին լուրերու հրատարակելով պաշտօնական գեկոյցները, դատական լուրերը, օրինական տրամադրութիւնները, եւ բոլոր օրուան լուրերը, միշտ թարմ, միշտ հաւաստի աղբիւրներէ քաղուած:

Մանգոլմէ իր Չորեքշաբթի օրուան թիւը յատկացուցած է առեւտրական ծանօթութիւններու, թղթակցութիւններու եւ սեղանաւորական ու վաճառականական խնդիրներու, որոնց լայն տեղ մը տալու համար թերթին չորրորդ էջն ալ Չորեքշաբթի օրերը, փոխանակ ծանուցումի յօդուածներով կը զարգարուին:

Իսկ Շաբաթ օրերը առաջին եւ չորրորդ երեսը յատկացուած է գրականութեան, ուր կը տեսնուին մեր հրապարակին ամէնէն լաւագոյն գրողները փոխ ի փոխ:

Մանգոլմէ միակ հայաթերթն է որ ամենէն աւելի տարածուած է Պոլսոյ, գաւառներու եւ արտասահմանի մէջ, շնորհիւ իր բազմակողմանի պարունակութեան Անընդհատ հետեւող մը մեծապէս կը մշակէ ու կը զարգացնէ թէ՛ իր միտքը եւ թէ հասկցողութեան աստիճանը:

Այս ամէն առաւելութիւններով մէկտեղ, Մանգոլմէ խիստ զիւրամատչելի գինով մը կը ծախուի. Իւրաքանչիւր թիւը ձեռքէ կը ծախուի 10 փարայի, Գաւառներու համար բաժնեգինն է տարեկան 1 Օսմ. ոսկի: Վեցամսեայ 3 արծաթ մէճիտ, Պոլսոյ համար 5 մէճիտ տարեկան, 50 զրուշ վեցամսեայ: Արտասահմանի համար 25 Փրանք եւ 13 Փրանք: Վճարումները միշտ կանխիկ կ'ընդունուին:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ—ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Զարդարեան Եղբարք

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉԱՔՄԱՔՃՈԼԱՐ, ԹԻԻ 24—28

ԲԵՐԱՅ ԳՈՒԼԷ ԳԱՐՈՒ, ԹԻԻ 695

Զարդարեան գրատունը իր 44 տարուան գոյութեամբը այսօր իր բոլոր յաճախորդները գոհացնելու վիճակին մէջն է, թէ՛ իր տեսակներուն ալազանու-թեամբը և թէ՛ գիներու և գեղջերու պայմաններովը:

Զարդարեան գրատունը փութով եւ խզի մտօք կը կատարէ գաւառներէ եկած բոլոր յանձնարարութիւնները:

Զարդարեան գրատունը հայերէն եւ հայատառ տաճկերէն վէպերու ճոխ մթերք մը ունի, որոնք վարձու ալ կուտայ ամսական բաժանորդագրութեամբ:

Զարդարեան գրատունը նուէրի համար պատրաստած է ոսկեգօծ եւ գեղեցիկ կաղմերով շատ մը օգտակար գիրքեր՝ որոնք միտքը ու աչքը միանգամայն կը հրապուրեն:

Զարդարեան գրատունը կը գնէ տաճկերէն, հայերէն և ֆրանսերէն ամէն տեսակ գիրքեր գոհացուցիչ պայմաններով:

Զարդարեան գրատունը կը հրատարակէ ամէն տեսակ գիրքեր, և կը վարձատրէ անոնց հեղինակները:

Զարդարեան գրատունը կը կատարէ տպագրական գործերու և կազմի ամէն տեսակ յանձնարարութիւն:

Զարդարեան գրատունը կը զբաղի նաեւ գործածուած նամակադրոշմներու առեւտրով, թէ՛ կը գնէ և և թէ կը վաճառէ ու փափաքողներուն ալ ծանօթութիւններ կուտայ ձրիապէս:

Զարդարեան գրատունը մասնաճիւղ մը ունի Բերայ, Գուլէ գարու, թիւ 695, իր Բերայի յաճախորդներուն զիւրութեան համար, ուր կը գտնուին Փրանսերէն, հայերէն և ալ լեզուէ բազմաթիւ գիրքեր:

Զարդարեան գրատունը կը փափաքի գաւառներու մէջ ևս ունենալ մասնաճիւղեր եւ այս պատճա-

աւել տալիս որ գործունեայ գործակալներ կը
կը փնտռէ:

Զարդարեան գրատունը առանց դիմելու անգամ
մը գիրք գնելը իր գործը չգիտնալ ըսել է:

Զարդարեան գրատունը վերջապէս իր նոր ու գոր-
ծածուած գիրքերու ահաքին մթերքովը միշտ կը հա-
մաձայնի իր յաճախորդներուն հետ:

Հասցէ

در سعادت چقه مجلیر یوقوشنده ۲۶ - ۲۴ نومرولی

زارتاریان کتبخانه سنه

Զարդարեան Գրատուն

Չախմախչար, քիւ 24—26, Կ. Պոլիս

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Ա Ղ Օ Թ Ա Գ Ի Ի Ք

Հստակագրութեան Հայ. Ս. Եկեղեցւոյ

Դասակարգեց ՍԱՀԱԿ Ա. ԽԱՆՃԵԱՆ. [Երկրորդ Տիպ.]

Սոյն Ազօթագրութիւն առաջին ապագրութիւնը քիչ ժա-
մանակին մէջ սպառելով, այս անգամ Բ. տպագրու-
թիւնը աւելի ընտիր թուով թուով եւ սքանչելի կազմե-
րով հրատարակուած է: Այն Հայ քրիստոնեայի պի-
տանի, և նուէրի համար իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ:
Լաթակազմ 10 զշ. Հետիր լաթակազմ 12, ոսկեզօծ
17, թաւապատ 25, Փառակազմ 25 զրշ.:

ԼԲՈՒԱԾ ՔՆԱՐ.— Արտաշէս Յարութիւնեանի

գողարկի բանաստեղծութեանց հաւաքածոն զոր այն-
չափ գնահատուեցաւ լրագրաց մէջ: Գրին 5 զրուշ:

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ ՅՐԱՆՍ .— Մ. Է. Ֆ. Յովհաննէսեան իր ու-
սուցչական փորձառութեամբը այս անգամ հեղինակած
է Փրանսիոյ սոյն գիւրդուսոյց քերականը որուն մէջ
աշակերտը հաւասարապէս պիտի կարենայ ուսանիլ
ձեռագիր ու տպագիր կարգալ ու գրել: Գրին 60 փարա:

Վարժարաններու համար մասնաւոր զեղչ:

Ուսուցիչներու օրինակ մը նմոյշ կը շնորհի:

Կը ստանանէ

Հրգեհի եւ ծովային ապահովագրութիւններ՝ շա-
հաւէտ պայմաններով:

Այն տեսակ գոմիսիօնի գործեր, ներածում, ար-
տածում եւ մաքսային գործողութիւններ:

Եւրոպական առաջնակարգ գործարաններու մի-
ջաւ՝ գունաւոր եւ պարզ պատկերազարդ քառթ-
թաւներու պատրաստութիւն, ֆոթօկրաֆի համե-
մատ:

Կը հայթաթէ

«Թօմաս Սքիմօր» Անգլ. Տան ղրամարկներէն:
Սաքսոնիոյ առաջնակարգ բիւնոններ ամսական
վճարումներով:

Ամենավերջին ղրութեամբ պիտի քլէթներ:
Այն տեսակ երկրագործական եւ թիթեղագործի
մեքենաներ:

Ուղղած քանակութեամբ եւ տեսակով ընտիր եւ
հոտաւէտ թէյեր:

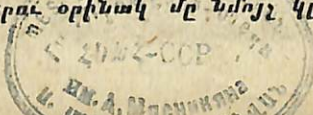
Գաւառային յանձնարարութիւններ փութով կը
կատարուին:

Հասցէ

Աքրահաւ Կ. Կառնեան, Իզմիտ

Դ Ե Ր Զ Ա Կ Ա Տ Ո Ւ Ն

Կ'ուղէ՞ք գիտնալ թէ ո՞ւր է Միրիճանեան դեր-
ձակատունը, տհա այս անգամ իր յաճախորդաց դի-
ւանութեան համար փոխադրած է իր գործատեղին Բե-
րայ շիտակ ճամբայ բացած Կալաթա Սէրայ թիւ 16
խանութր, ուր պիտի գտնէք ֆրանսական եւ անգլ.
կերպասներու ճոխ մթերք մը, նաեւ խնամալ աշ-
խատութիւն coupe napolitaine, ճաշակ եւ նրբութիւն:
Բաւ է անգամ մը այցելել վստահ ըլլալու համար:



ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ ՏՊԱՐԱՆԷՆ
Այս Զմեաց մէջ պիտի հրատարակուին

ՏՈՒՆԷՆ ՆԵՐՍ ԴՐԵՅ

ՔԱՍԻՄ

Ժողովրդական գրողի հանգամանքով ՔԱՍԻՄ միշտ
ընտրած է այնպիսի նիւթեր որոնք ուղղակի վերա-
բերութիւն ունին ընտանեկան ներքին կեանքի բա-
րօրութեան և արտաքին յարաբերութիւններու ազ-
նուայման հետ: Նոյն նպատակով գրած է նաև այս
գիրքը որ խնամոտ տպագրութեան մը առարկայ ե-
ղած՝ պիտի հրատարակուի ընտիր թուղթով, սիրուն
զարդագրերով, տոկուն կազմով, և հակառակ պա-
րունակութեանը ճոխութեան ու 200է աւելի էջերու
ստուարութեանը պիտի ծախուի անօրինակ կերպով
աժան գինով մը:

Շարունակաբար պիտի հրատարակուին ՔԱՍԻՄի
երկու աշխատասիրութիւններն ալ:

Պատկերազարդ հատոր մը սիրուն կողքով, որու 400ի
մօտ էջերուն մէջ խտաց-
ուած են 1300է աւելի
կերակուր, խմորեղէն և ա-
նուշեղէն պատրաստելու միջոցները: Հարուստ, մի-
ջակ դասակարգի, և աղքատ խոհանոցներու մէջ
պատրաստուած կերակուրներէն և ոչ մին զանց առ-
նուած է: Կը պարունակէ երեկոյթի և ուրիշ հան-
դիսաւորութիւններու առթիւ պատրաստուելիք սե-
ղաններու պատկերներ:



Անհրաժեշտ է, պէտք է որ ամէն տղայ կարդան
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

որ գուարճալի անթիւ անէքտողներով և 60ի չափ
պատկերներով խիստ հրապուրիչ ընկեր մը ըլլալու
սահմանուած է օրիորդներուն և պատանիներուն:

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0142454

13834